

SILLÄ HETKELLÄ EMME SURENEET
SURRA-VERBIN KONSONANTTIVARTALOISET JA
VOKAALIVARTALOISTUNEET NUT- JA TU-PARTISIIPPIMUODOT

Suomen kielen
pro gradu -tutkielma
Oulun yliopisto
19.5.2020

Maria Sirviö

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
1.1. Tutkimuksen aihe, tavoite ja hypoteesi	1
1.2. Aiempaa tutkimusta vokaalivartaloistumisesta	3
2. TEOREETTINEN TAUSTA	10
2.1. Sanavartalot sekä NUT- ja TU-partisiipit	10
2.2. Vokaalivartaloiden kehittyminen lapsenkielessä ja yleistymisen suomessa	16
2.3. Morfologiset muutokset	19
3. TUTKIMUKSEN AINEISTO	23
4. <i>SURRA</i>-VERBIN NUT- JA TU-PARTISIIPPIEN ANALYYSI	26
4.1. Aineiston luokittelun perusteet	26
4.2. NUT-partisiipin yksikkö	28
4.2.1. Konsonanttivartaloiset nominatiivimuodot	29
4.2.2. Muut konsonanttivartaloiset muodot	39
4.2.3. Vokaalivartaloiset muodot	41
4.3. NUT-partisiipin monikko	46
4.3.1. Konsonanttivartaloiset monikkomuodot	46
4.3.2. Vokaalivartaloiset monikkomuodot	54
4.4. TU-partisiipit	56
4.4.1. Konsonanttivartaloiset yksikön nominatiivimuodot	57
4.4.2. Konsonanttivartaloiset yksikön partitiivimuodot	62
4.4.3. Muut konsonanttivartaloiset yksikkö- ja monikkomuodot	68
4.4.4. Vokaalivartaloiset yksikkömuodot	69
4.5. Yhteenvedo	74
5. PÄÄTÄNTÖ	85
LÄHTEET	88

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimuksen aihe, tavoite ja hypoteesi

Tutkin pro gradu -työssäni suomen kielessä tapahtuvaa vokaalivartaloitten yleistymistä verbin *surra* NUT- ja TU-partisiippimuodoissa. Käytän tutkielmassani termiä **vokaalivartaloistuminen**, joka tarkoittaa sitä, että kaksivartaloisessa sanassa konsonanttivartalon tilalla yleistyy vokaalivartalo. Aineistoni olen kerännyt Kielipankin konkordanssihaakuohjelmalla eli Korpilla¹ Suomi24-sivuston keskustelupalstoilta. Aineistoni koostuu keskusteluihin osallistuneiden vapaasti tuottamasta kielestä, joka voi olla sekä yleiskielistä että puhekielistä. Usein verkkokieli kuitenkin mielletään kirjoitetuksi puheeksi (esim. Crystal 2001: 24–25). Tutkielmani aineiston vokaalivartaloistuneet muodot ovat innovaatioita. Innovaatio tarkoittaa alkujaan yhden kielenpuhujan tuottamaa uudennosta, joka yleistyttyään voi johtaa kielenmuutoksiin (Koivisto 2013: 339). Luokittelen aineistoni esiintymät taivutusmuotojen sekä lause tehtävien perusteella, ja vertailen norminvastaisia eli vokaalivartaloistuneita muotoja (esimerkiksi **surenut*) norminmukaisiin eli konsonanttivartaloisiin muotoihin (esimerkiksi *surrut*).

Päädyin tutkimaan *surra*-verbiä, koska aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet vokaalivartaloitten yleistyneen sanoissa, jotka ovat käyttöfrekvenssiltään harvinaisempia. Vokaalivartaloistumista on havaittu muun muassa *surra*-verbin NUT-partisiippimuodoissa sekä A-infinitiivimuodoissa. (Sirviö 2018; Korja 2019.) Tämän lisäksi *surra*-verbin vokaalivartaloistuneet NUT- ja TU-partisiippimuodot ovat kielenkäyttäjien mielestä suhteellisen luontevia (Västi & Palviainen tekeillä; Liukkonen 2018). Luvussa 2 kerron enemmän taustaa *surra*-verbin valikoitumisesta pro gradu -tutkielmaani.

Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Missä konteksteissa *surra*-verbin norminvastaisia eli vokaalivartaloistuneita muotoja ja norminmukaisia eli konsonanttivartaloisia NUT- ja TU-partisiippimuotoja esiintyy?
2. Keskittyvätkö norminvastaiset eli vokaalivartaloistuneet muodot joihinkin tiettyihin morfologisiin ja morfosyntaktisiin konteksteihin?
3. Miten norminvastaisten muotojen kontekstit eroavat norminmukaisten muotojen konteksteista?

---

¹ <https://korp.csc.fi>

Kontekstilla tarkoitan tutkimuksessani sitä, missä taivutusmuodoissa aineistoni esiintymät ovat ja mikä tehtävä niillä on lauseissa. Käytän termejä norminmukainen eli konsonanttivartaloineen ja norminvastainen eli vokaalivartaloineen. Norminvastaisuus voi olla jokseenkin arvottava termi, mutta tutkielmani asetelman kannalta koen, että se on selkein ja informatiivisin. Tämän lisäksi tutkielmassani *norminvastaisuus* on paikkansa pitävä termi, sillä tämänhetkisten kielenhuollon suositusten mukaan vokaalivartaloiset *surra*-verbin NUT- ja TU-partisiipit ovat yleiskielen vastaisia. Norminvastaisuuden tilalla voisi käyttää myös aiemmin mainitsemaani termiä *innovaatio* (ks. s. 1).

Olen aiemmin tutkinut suomen kielessä tapahtuvaa vokaalivartaloistumista kandidaatintutkielmassani *Konsonanttivartalosta vokaalivartaloon verbien tulla, mennä, purra ja surra NUT- ja TU-partisiipeissa* (Sirviö 2018), joten aiheen parissa jatkaminen pro gradu -tutkielmassa tuntui luontevalta. Suomen kielen morfologia ja sen erilaiset kehityskulut kuuluvat myös mielenkiintoni kohteisiin, joten vokaalivartaloisten yleistymisen tutkiminen ja morfosyntaktisen analyysin tekeminen ovat minulle erityisen mieluisia asioita. Tutkielmani tavoitteena on saada ajankohtaista tietoa suomen kielen morfologiassa tapahtuvasta muutoksesta, jossa vokaalivartaloiset muodot yleistyvät konsonanttivartaloisten paikalla kaksivartaloisissa sanoissa. Vaikka vokaalivartaloistumista on tutkittu erityisesti Oulun yliopiston suomen kielen oppiaineen opinnäytetöissä viime vuosina (ks. luku 1.2.), vokaalivartaloistuneita eli norminvastaisia muotoja ei ole verrattu norminmukaisiin muotoihin ollenkaan. Näin ollen tutkimukseni myös täyttää aukon tutkimuskentässä. Norminvastaisten vokaalivartaloisten ja norminmukaisten konsonanttivartaloisten vertailu antaa tietoa myös siitä, esiintyykö vokaalivartaloistuneita muotoja todennäköisemmin jossain tietyssä morfosyntaktisessa rakenteessa. Lisäksi vokaalivartaloistumisen yksityiskohtainen tarkastelu auttaa havainnollistamaan sitä, miten muotojen yleistyminen vaihe vaiheelta etenee (Paunonen 2003: 203).

Pro gradu -työni hypoteesina on se, että aineistoni norminvastaiset eli vokaalivartaloistuneet muodot sekä norminmukaiset eli konsonanttivartaloiset muodot esiintyvät yleisimmin osana jotain liittomuotoa. Vokaalivartaloistuneiden muotojen kohdalla hypoteesiani puoltaa kandidaatintutkielmani, jossa silloisen aineistoni *surra*-verbin NUT- ja TU-partisiippimuodot esiintyivät enimmäkseen osana perfektiä (Sirviö 2018: 18). Esimerkissä (1) on pro gradu -työni aineistosta poimittu virke, jossa norminmukainen *surra*-verbin NUT-partisiippi on osana liittomuotoa. Esimerkissä (2) on puolestaan norminvastainen

surra-verbin NUT-partisiippi samanlaisessa liittomuodossa. Molemmissa esimerkeissä (1)–(2) liittomuodon apuverbinä toimii yksikön ensimmäisen persoonan *olla*-verbi. Liittomuoto on esimerkkitapauksissa aktiivin indikatiivin perfekti.

- (1) *Tähän mennessä olen surrut näin katkerasti vain erään toisen virtuaaliystävän katoamista.* (S)²
- (2) *Olen surenut sitä jo 5 kuukautta, mutta vieläkin itkeskelen ...* (S)

1.2. Aiempaa tutkimusta vokaalivartaloistumisesta

Vokaalivartaloistumista on tutkittu niin nominin- kuin verbintaivutuksessakin. Vaikka ilmiö ei ole uusi, on siihen kiinnitetty huomiota opinnäytetöissä vasta viime vuosien aikana. Vokaalivartaloisia muotoja on tarkasteltu keskustelupalstoilta kerätyn aineiston avulla sekä kokeellisemmin kyselytutkimusten avulla. Erityisesti Katja Västin ja Santeri Palviaisen (tekeillä) tutkimus vokaalivartaloiden parissa on pro gradu -työlleni merkityksellinen. Tässä luvussa tarkastelen aiempia tutkimuksia, joita vokaalivartaloistumisesta on tähän mennessä tehty. Kiinnitän huomiota etenkin niihin tutkimustuloksiin, jotka ovat tärkeitä pro gradu -työni kannalta.

Västi ja Palviainen (tekeillä) ovat tutkineet suomen kielen vokaalivartaloistumista kokeellisesti kyselylomakkeiden avulla. He toteuttivat aineistonkeruunsa Oulun yliopistossa aikuisille informanteille, jotka olivat muun muassa yliopiston henkilökuntaa, opiskelijoita tai muuten vain kampuksella vierailulla olleita henkilöitä. Västin ja Palviaisen tutkimukseen kuului rinnakkaismuotojen monivalinta-, yksinkertainen monivalinta- sekä elisitointitehtävä. Yhteensä tutkimukseen osallistui 249 informanttia: 82 informanttia vastasi rinnakkaismuotojen monivalintaan, 80 informanttia vastasi yksinkertaiseen monivalintaan ja 87 informanttia vastasi elisitointilomakkeeseen. Monivalintatehtävien avulla Västi ja Palviainen keräsivät tietoa siitä, millaisia vokaalivartaloistuneita muotoja informantit pitivät luontevina. Elisitointilomake puolestaan kartoitti niitä sanoja ja muotoryhmiä, joissa vokaalivartaloistumista on ensisijaisesti tapahtumassa. Kyselylomakkeilla

---

² Käytän tutkielmani esimerkeissä koodausta (S) silloin, kun esimerkki on poimittu suoraan aineistostani. (S) valikoitui koodauksen merkiksi siksi, että aineistoni kaikki esiintymät ovat Suomi24-keskustelupalstalta. Tutkielmassani on myös yksi itse keksimäni esimerkki, jota en ole koodannut ollenkaan. Kyseisen esimerkin avulla olen halunnut havainnollistaa kyseessä olevan asian mahdollisimman yksinkertaisesti.

kerättiin tietoa sekä nomineissa että verbeissä tapahtuvasta vokaalivartaloistumisesta, mutta pro gradu -työni kannalta on hyödyllistä perehtyä erityisesti infiniittisten verbien osuuteen. Kummassakin monivalintalomakkeessa tarkasteltiin infiniittisistä verbeistä lyhyttä A-infinitiiviä (esimerkiksi **pure+a*), NUT-partisiipin yksikön nominatiivia (esimerkiksi **pure+nut*) ja TU-partisiipin yksikön nominatiivia (esimerkiksi **pure+ttu*). Elisitointilomakkeessa oli mukana samat muodot lukuun ottamatta TU-partisiipin yksikön nominatiivia. Sekä rinnakkaismuotojen monivalinnassa että yksinkertaisessa monivalinnassa informanttien täytyi arvioida annettua muotoa sen luontevuuden perusteella neliportaista Likertin asteikkoa käyttäen (1 täysin epäluonteva – 4 täysin luonteva). Yksinkertaisessa monivalinnassa informantit arvioivat esimerkiksi seuraavanlaisen virkkeen tummennettua muotoa: *On iloittu, surettu ja rakastettu koko kesä!* Rinnakkaismuotojen arviointitehtävässä vokaalivartaloistuneen muodon lisäksi informantit saivat arvioida myös sen konsonanttivartaloisen vastineen (esim. *On iloittu, surettu/surtu ja rakastettu koko kesä!*). Elisitointilomakkeessa informanttien täytyi puolestaan täyttää erilaisista lauseista puuttuvat muodot omaa kielitajuaan käyttäen. Esimerkiksi lauseen *Vaalistus tupakoinnin vaaroista ei ole pur_____ kiinalaisiin* avulla pyrittiin selvittämään, miten informantit tuottavat *purra*-verbistä NUT-partisiippimuodon.

Liukkonen (2018) on toteuttanut kandidaatintutkielmassaan samankaltaisen kyselylomakeasetelman yläkouluikäisille (7.-, 8.- ja 9.-luokkalaisille) kuin Västi ja Palviainen (tekeillä) toteuttivat aikuisille informanteille. Hän teetti kolmelle yläkoulun luokalle monivalintalomakkeen sekä elisitointilomakkeen, mutta jätti tutkimuksestaan kokonaan pois rinnakkaismuotojen monivalinnan. Molemmista lomakkeista Liukkonen sai 51 vastausta, mikä tarkoittaa sitä, että hänen aineistonsa koostui loppujen lopuksi 102 informantin vastauksesta. (Liukkonen 2018: 1, 5–6.)

Västin ja Palviaisen (tekeillä) sekä Liukkosen (2018) tutkimustuloksista on pro gradu -työni kannalta mielekästä tarkastella erityisesti perussanaverbejä, koska tutkimani *surra*-verbi on myös sellainen. Västin ja Palviaisen (tekeillä) rinnakkaismuotojen monivalinta osoitti sen, että aikuisten informanttien mielestä **surettu*-muoto oli enimmäkseen täysin epäluonteva (41 %). Vain 16 prosentin mielestä muoto oli täysin luonteva ja 23 prosentin mielestä se oli jokseenkin luonteva. **purenut*-muodossa vastausten prosentuaaliset määrät jakautuivat kuitenkin vielä epätasaisemmin: vastaajista 56 prosenttia piti muotoa täysin epäluontevana, ja vain 9 prosentin mielestä muoto oli täysin luonteva.

Yksinkertaisessa monivalintalomakkeessa aikuisten informanttien mielipiteet vokaalivartaloistuneiden perussanaverbien luontevuudesta jakautuivat melko tasaisesti. *purra*-verbin yksikön nominatiivin NUT-partisiippimuotoa piti täysin luontevana 11 prosenttia vastanneista ja täysin epäluontevana 30 prosenttia vastanneista. (Västi & Palviainen, tekeillä.) Yläkouluikäisten informanttien vastauksissa oli puolestaan enemmän hajontaa. Liukkosen (2018) tutkimus osoitti sen, että jopa 45 % yläkouluikäisistä informanteista piti **surettu*-muotoa täysin luontevana, ja vain 8 prosenttia vastanneista luokitteli muodon täysin epäluontevaksi. Täysin luontevana **purenut*-muotoa puolestaan piti yhteensä vain 2 prosenttia vastanneista, kun taas täysin epäluontevaksi muodon luokitteli 22 prosenttia vastanneista. Mielenkiintoista vastauksissa oli se, että jopa 41 prosenttia yläkouluikäisistä piti **purenut*-muotoa kuitenkin jokseenkin luontevana. (Liukkonen 2018: 13–15.) Elisitointitehtävässä 86 aikuisesta informantista 2 tuotti **suretaan*-muodon ja 5 tuotti **surettiin*-muodon. Yläkouluikäisistä 51 informantista **suretaan*-muodon tuotti puolestaan 4 henkilöä ja **surettiin*-muodon 5 henkilöä. **purenut*-muotoja tuotti 7 informanttia kaikista 86 aikuisesta informantista, ja yläkouluikäisistä 51 informantista samaisen muodon tuotti 5. Ylipäättänsä elisitointitehtävässä tuotettiin vokaalivartaloisia muotoja pelkästään *surra*- ja *purra*-verbeistä. (Västi & Palviainen, tekeillä; Liukkonen 2018: 10–12.)

Västin ja Palviaisen (tekeillä) sekä Liukkosen (2018) tutkimus vokaalivartalomuotojen parissa osoitti sen, että aikuiset ja yläkouluikäiset informantit suhtautuvat myönteisesti tarkastelemaani *surra*-verbin vokaalivartaloistuneeseen TU-partisiippiin (**surettu*). Ylipäättään informanttien vastauksista kävi ilmi se, että vokaalivartaloistuneita partisiippeja pidettiin hyväksyttävänä (**purenut*, **surettu*) (Västi & Palviainen, tekeillä). Kyseiset havainnot tukevat myös pro gradu -tutkielmaani, sillä niiden perusteella *surra*-verbin NUT- ja TU-partisiippimuodot ovat tällä hetkellä vokaalivartaloistumisen eturintamalla.

Verbien ja nominien vokaalivartaloistumista on tutkittu erityisesti Oulun yliopiston suomen kielen oppiaineen kandidaatintöissä. Kärkkäinen (2018) on tarkastellut vokaalivartaloistumista verbissä *panna*. Hän tutki kandidaatintutkielmassaan sitä, missä taivutusmuodoissa norminvastainen vokaalivartalo esiintyy, millaista merkitystä vokaalivartaloitten *panna*-verbi edustaa ja onko *panna*-verbin paradigmassa tapahtunut muutosta polysemian takia. Polysemian eli monimerkityksisyyden vaikutus verbin paradigmaan tarkoittaa käytännössä sitä, taipuuko *panna*-verbi eri tavoin 'laittaa'- kuin 'olla yhdynnässä'-merkityksessä. Aineistonsa Kärkkäinen keräsi Suomi24- ja Ylilauta-

verkkokeskusteluiden korpuksista, ja yhteensä hänen aineistoonsa löytyi 92 *panna*-verbin vokaalivartaloistunutta esiintymää. Tutkimus osoitti sen, että vokaalivartaloistunut *panna*-verbi esiintyi yleisimmin A-infinitiivinä (*panea), NUT-partisiippina (*panenut), TU-partisiippina (*panettu), passiivin indikatiivin preesensinä (*panetaan) tai imperatiivina (*panekaa). Vokaalivartaloisista esiintymistä 70 % oli merkitykseltään seksuaalisia ja 30 % ei-seksuaalisia. Kärkkäinen myös totesi analyysinsä perusteella, että *panna*-verbin paradigmassa on todennäköisesti tapahtumassa muutos, sillä *panna*-verbin käyttö seksuaalisessa merkityksessä tuotti aineistoon eniten paradigmasta poikkeavia vokaalivartaloistuneita muotoja. (Kärkkäinen 2018: 1, 11, 20–21.) Kärkkäisen tutkimustuloksista pro gradu -työni kannalta erityisen mielenkiintoista on se, että jälleen (ks. aiemmin mainitut tutkimukset) aineistosta esille nousivat vokaalivartaloistuneet NUT- ja TU-partisiipit. Näyttääkin siltä, että NUT- ja TU-partisiipeissa vokaalivartaloistumista on tapahtumassa lekseemistä riippumatta. Se, että vokaalivartaloistuneita NUT- ja TU-partisiippeja esiintyy kahdessa erilaisessa verbissä (*panna* ja *surra*), kertoo kyseisen muodon olevan altis morfologiselle muutokselle. *panna* ja *surra* eroavat toisistaan muun muassa siten, että *surra*-verbi ei ole yhtä polyseeminen kuin *panna*-verbi. Kielitoimiston sanakirjan (2020 s.v. *surra*) mukaan *surra*-verbi voi olla merkitykseltään joko 'tuntea surua jostakin' tai 'olla pahoillaan jostakin'. *panna*-verbillä on puolestaan 11 erilaista merkitystä (esimerkiksi 'asettaa' ja 'saada joku tekemään jotakin') (KS 2020 s.v. *panna*).

panna-verbin lisäksi vokaalivartaloistumista on tutkittu verbeissä *tulla*, *mennä*, *nähdä*, *tehdä*, *purra* ja *surra*. Tutkin kandidaatintutkielmassani (Sirviö 2018) verbien *tulla*, *mennä*, *purra* ja *surra* NUT- ja TU-partisiippien vokaalivartaloistumista. Tarkastelin sitä, missä lause- ja lausekeyhteyksissä vokaalivartaloistuneita muotoja esiintyy ja onko muutos yleisempi harvinaisemmissa vai yleisimmissä perussanoissa³. Analyysissani vokaalivartaloistuneita muotoja esiintyi enemmän harvinaisemmissa perussanoissa *purra* ja *surra* kuin yleisimmissä perussanoissa *tulla* ja *mennä*. Tutkimuksen vokaalivartaloiset NUT- ja TU-partisiipit esiintyivät yleisimmin yksikön tai monikon nominatiivissa, joka oli osana perfektin indikatiivin kolmatta persoonaa. (Sirviö 2018: 1, 31.) Koska syvennyn pro gradu -työssäni tarkastelemaan pelkästään *surra*-verbiä, on mielekästä tarkastella kandidaatintutkielmani *surra*-verbin vokaalivartaloistuneiden esiintymien syntaktisia

³ Tässä mainittakoon, että *Suomen kielen taajuussanaston* (Saukkonen, Haipus, Niemikorpi & Sulkala 1979) mukaan *tulla*, *mennä*, *nähdä* ja *tehdä* ovat yleisempiä perussanoja ja *purra* sekä *surra* ovat harvinaisempia perussanoja.

konteksteja. Kandidaatintutkielmani aineistossa *surra*-verbin vokaalivartaloistuneet NUT- ja TU-partisiipit esiintyivät yleisimmin osana perfektiä. Lisäksi vokaalivartaloistuneita muotoja esiintyi myös osana pluskvamperfektiä, verbiliittoa ja kielteistä imperfektiä. Yleisin modus aineistoni liittomuodoilla oli indikatiivi, mutta muutama liittomuoto taipui myös konditionaalissa. Liittomuotojen ja verbiliittojen lisäksi osa aineistosta esiintyi adjektiivistuneena, substantiivistuneena, referatiivirakenteen osana sekä temporaalirakenteena. (Sirviö 2018: 18, 24.)

Korja (2019) on tarkastellut kandidaatintutkielmassaan samoja verbejä kuin minä (Sirviö 2018), minkä lisäksi hän otti tutkimukseensa mukaan myös verbit *nähdä* ja *tehdä*. Tutkielmassaan hän selvitti sitä, esiintyykö vokaalivartaloistumista enemmän yleisemmissä vai harvinaisemmissa perussanoissa, ja mitkä ovat yleisimmät syntaktiset tehtävät vokaalivartaloisille A-infinitiiveille. Korjan (2019) analyysi viittaa siihen, että vokaalivartaloyleistyy useimmiten *nähdä*-verbissä eli yleisemmässä perussanassa. Toiseksi ja kolmanneksi eniten vokaalivartaloistuneita muotoja oli kuitenkin harvinaisemmissa perussanoissa *surra* ja *purra*. (Korja 2019: 1, 15.) Tämä tukee osin kandidaatintutkielmani (Sirviö 2018) tuloksia, sillä aineistoni verbeistä eniten vokaalivartaloistuneita muotoja esiintyi harvinaisemmilla verbeillä *purra* ja *surra*. Täytyy kuitenkin huomioda se, etten kandidaatintutkielmassani tarkastellut ollenkaan verbiä *nähdä*. Korjan kandidaatintutkielmassa vokaalivartaloistuneet muodot toimivat syntaktisilta tehtäviltään yleisemmin osana verbiketjuja (esimerkiksi *alkaa *näkeä*). Poikkeuksena näistä oli *surra*-verbi, joka esiintyi enimmäkseen muissa syntaktisissa tehtävissä. Verbiketjun lisäksi aineiston esiintymät toimivat lauseissa subjekteina, objekteina ja nominin määritteinä. (Korja 2019: 18–24.)

Verbien vokaalivartaloistumista on tutkinut kandidaatintutkielmassaan myös Pöyhtäri (2019). Hän on tarkastellut suomen kielen potentiaalin vokaalivartaloistumista verbeissä *tulla*, *tehdä*, *nähdä*, *purra* ja *surra*. Hän selvitti tutkimuksensa avulla sitä, onko vokaalivartaloistuminen yleisempää harvinaisemmissa perussanoissa kuin yleisimmissä perussanoissa ja millaisiin muotoryhmiin vokaalivartaloiset esiintymät jakautuvat. Pöyhtäri (2019) tutkielmassa vokaalivartaloistumista esiintyi enemmän yleisimmissä perussanoissa (*tulla*, *tehdä* ja *nähdä*) kuin harvinaisemmissa perussanoissa (*purra* ja *surra*). Yleisimmät perussanat kattoivat Pöyhtäri (2019) aineistosta jopa 99,9 %, mikä tarkoittaa sitä, että hänen aineistossaan oli vain yksi edustuma harvinaisemmista perussanoista. (Pöyhtäri 2019: 1, 14.) Tarkastelemani *surra*-verbiä ei esiintynyt aineistossa ollenkaan,

mikä johtuu siitä, ettei aineiston keruuvaiheessa korpuksesta samaistettu pien- ja suuraakkosia. Joka tapauksessa verkkokorpuksista tehtyjen koehakujen perusteella *surra*-verbistä ei löydy kuin vain muutama vokaalivartaloistunut potentiaalimuoto Suomi24- ja Ylilauta-korpuksista (Västi & Palviainen 2019). Pöyhtäriin aineiston muotoryhmistä esille nousivat enimmäkseen yksikön kolmannen persoonan muodot (Esimerkiksi virkkeessä *Tossa alkuperäis akku, 5 v, tulenee tiensä päähä.*). (Pöyhtäri 2019: 29–30.)

Verrattaessa Pöyhtäriin (2019) tutkimustuloksia minun (2018) ja Korjan (2019) tutkimustuloksiin voidaan huomata, että potentiaalimuodoissa vokaalivartaloistuminen keskittyy yleisimpiin perussanoihin (*tulla, tehdä, nähdä*), kun taas NUT- ja TU-partisiipeissa sekä A-infinitiiveissä vokaalivartaloistuminen on yleisempää harvinaisemmissa perussanoissa (*purra, surra*). Näyttääkin siltä, että vokaalivartaloistuminen etenee eri tavoin erilaisissa muotoryhmissä ja lekseemeissä. Lisäksi Pöyhtäri (2019) mainitsee tutkielmansa lopussa, että polyseemisyys ja yleisgeminaatio voivat olla selittäviä tekijöitä vokaalivartaloisille potentiaalimuodoille (Pöyhtäri 2019: 29–30). Polysemia eli monimerkityksisyys näkyy esimerkiksi Pöyhtäriin tutkimassa *tulla*-verbissä, jolle Kielitoimiston sanakirja (2020 s.v. *tulla*) antaa jopa 24 eri merkitystä (esimerkiksi ’määräajan täyttyminen’ ja ’saapua, lähestyä’). *tulla*-verbissä ilmenee myös yleisgeminaatiota eli painollisen lyhyen tavun jälkeen yksittäiskonsonanttia vastaa geminaattakonsonantti (*tullee*) (VISK 2008 s.v. *yleisgeminaatio*). Enimmäkseen vokaalivartaloistuneita muotoja löytyikin *tulla*-verbille (Pöyhtäri 2019: 29–30).

Verbien lisäksi vokaalivartaloistumista on tutkittu myös nomineissa. Keränen (2019) on tarkastellut kandidaatintutkielmassaan kyselytutkimuksen avulla sitä, kuinka luontevina kielenpuhujat pitävät partitiivimuotoisissa johdoksissa tapahtuvaa vokaalivartaloistumista. Hän valitsi tarkasteltavaksi kaksi produktiivista johdinta (superlatiivijohtimen *-in* : *-impA* : *-immA*- ja karitiivijohtimen *-tOn* : *-ttOmA*-) sekä yhden epäproduktiivisen johdinten *-(e)liAs* : *-(e)liAA*-) ja yhden karttuvan johdinten *-(llinen* : *-llis* : *-llise*-). Esimerkiksi seuraavat vokaalivartaloistuneet muodot olivat osana Keräsen tutkimusta: **kau-neimpaa*, **olemattomaa*, **rauhallisea* ja **kivuliaata*. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, vaikuttaako johdinten produktiivisuus ja johdoksen leksikaalistuminen siihen, kuinka luontevina vokaalivartaloisia muotoja pidetään. Koska Keräsen tutkimuksen aineisto ei ollut kovin laaja, hän ei voinut tehdä yleispäteviä päätelmiä analyysin pohjalta. Hän kuitenkin toteaa, että leksikaalistuneisuudella ei ollut vaikutusta vokaalivartaloistuneiden

muotojen luontevuuteen. Sen sijaan vokaalivartaloistuneita muotoja pidettiin luontevimpina produktiivisimman johtimen sisältävissä vartalovarianteissa, eli esimerkiksi superlatiivijohtimen (-*in*, -*immA*-, -*impA*-) sisältävissä *kauneimpaa- ja *suurimpaa-muodoissa. (Keränen 2019: 1–2, 13–19, 22.)

Viimeisimpänä opinnäytetyönä vokaalivartaloistumisesta on ilmestynyt Aunemaria Ylitalon (2020) kandidaatintutkielma. Ylitalo on tutkinut keskustelupalsta-aineiston pohjalta sitä, millaisissa syntaktisissa tehtävissä innovatiivisia *mieheä- ja *lapsea-muotoja esiintyy ja käyttäytyvätkö kyseiset muodot keskenään samalla tavalla. Tutkimuksen perusteella vokaalivartaloistuneet *mieheä ja *lapsea ovat syntaktiselta tehtävältään useimmin objekteja (esimerkiksi virkkeessä *Moni kakkonen ei halua mieheä arkeensa* —). Muodot eivät kuitenkaan täysin käyttyädy samantapaisesti, sillä *lapsea esiintyy useammassa syntaktisessa kontekstissa kuin *mieheä. (Ylitalo 2020: 1, 19, 24.)

2. TEOREETTINEN TAUSTA

2.1. Sanavartalot sekä NUT- ja TU-partisiipit

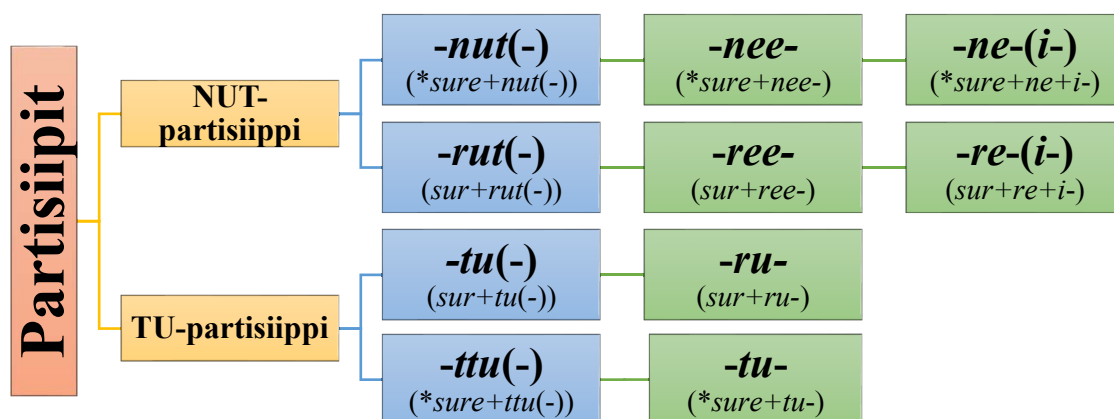
Tutkimukseni keskiössä ovat sanavartalot sekä NUT- ja TU-partisiipit. Sanavartaloon ei ole liitettyä taivutustunnuksia tai mahdollisia liitepartikkeleita, ja se voi olla joko vokaalivartalo tai konsonanttivartalo. Vokaalivartalo päättyy lyhyeen vokaaliin, pitkään vokaaliin tai diftongiin. Astevaihtelun perusteella siitä voidaan myös erottaa vahva ja heikko vartalo. Vahvassa vokaalivartalossa klusiiliaines on nimensä mukaisesti astevaihtelun vahvassa asteessa, kun taas heikossa vartalossa klusiiliaines on astevaihtelun heikossa asteessa. Konsonanttivartalo puolestaan päättyy konsonanttiin, ja siihen liittyvä suffiksi myös yleensä alkaa konsonantilla. (Koivisto 2013: 98–105.)

Suomen kielessä sanat voivat olla joko yksi- tai kaksivartaloisia. Sanat, joilla on vain vokaalivartalo (esimerkiksi *talo* : *talo+n* : *talo+a*), ovat yksivartaloisia. Jos sanalla on vokaalivartalon lisäksi myös konsonanttivartalo, on sana kaksivartaloinen (esimerkiksi *susi* : *sude+n* : *sut+ta*). (VISK 2008 § 55.) Tarkasteleman *surra*-verbi on norminmukaisesti kaksivartaloinen. Sen vokaalivartalo näkyy esimerkiksi aktiivin indikatiivin preesensin yksikön ensimmäisessä persoonassa *sure+n*. Konsonanttivartalo näkyy puolestaan esimerkiksi NUT-partisiipin yksikön nominatiivissa *sur+rut*. Vartalovarianttien vaihtelu johtuu pitkälti kielen morfofonologisesta vaihtelusta eli siitä, että erilaiset foneemiedustumat toimivat eri ympäristöissä. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että taivutustunnukset voivat aiheuttaa muutoksia niin sanottuun alkuperäiseen vartaloon. (Koivisto 2013: 100, 139; VISK 2008 § 40.)

Partisiipit ovat verbien infiniittimuotoja, joilla on sekä verbien että adjektiivien ominaisuuksia (VISK 2008 s.v. *partisiippi*; VISK 2008 § 122, 490). Suomen kielen partisiippeja ovat VA-, NUT- ja TU-partisiipit, genetiivisubjektillinen agenttipartisiippi ja kieltopartisiippi. NUT-partisiipin käsitettä käytetään usein ilmaisemaan sekä NUT-partisiippia että TU-partisiippia, koska TU-partisiippi on NUT-partisiipin passiivinen vastine. (VISK 2008 § 122.) Käytän tutkielmassani molempia termejä havainnollisuuden vuoksi itsenäisinä, joten NUT-partisiipista puhuessani en sisällytä siihen TU-partisiippia.

NUT-partisiipin tunnuksia ovat *-nUt*, *-lUt*, *-rUt* ja *-sUt*. NUT-partisiipilla on useita tunnusvariantteja, sillä tunnuksen konsonanttiaines assimiloituu sanavartalon konsonantin kanssa (esimerkiksi tarkastelemassani *surra*-verbissä *sur+rut*). Tämän lisäksi tunnukseella on erilaisia allomorfeja (*-nee-*, *-lee-*, *-ree-*, *-see-* : *-ne-*, *-le-*, *-re-*, *-se-*), jotka näkyvät NUT-partisiippiä taivutettaessa (esimerkiksi *sur+ree+na* : *sur+re+i+na*). TU-partisiipin tunnus on puolestaan *-(t)Ut*, joka edustuu tarkastelemassani *surra*-verbissä myös astevaihtelun alaisessa muodossa *-ru* (esimerkiksi *sur+tu* : *sur+ru+ksi*). Kaksivartaloisissa verbeissä NUT- ja TU-partisiippien tunnukset liittyvät konsonanttivartaloihin. (VISK 2008 § 122.) Pro gradu -tutkielmani norminvastaisten muotojen aineistossa partisiippien tunnukset kuitenkin liittyvät kaksivartaloisissa sanoissa konsonanttivartalon sijasta vokaalivartaloon. Esimerkissä (3) NUT-partisiipin tunnus *-nut* on liittynyt kaksivartaloisen *surra*-verbin vokaalivartaloon *sure-*. Kuvioon 1 olen hahmotellut tarkasteleman *surra*-verbin partisiipin tunnukset ja tunnusten allomorfit. Jokaisen tunnuksen jäljessä on myös esimerkki, jossa tunnus on liittynyt *surra*-verbin konsonantti- tai vokaalivartaloon.

(3) *Aikani olin **surenut** ja kaverini veivät minut baariin.* (S)

KUVIO 1. Tarkastelemieni NUT- ja TU-partisiippien tunnukset ja niiden allomorfit.

Kuten kuviosta 1 näkyy, NUT-partisiipin tunnus tarkastelemassani vokaalivartaloistuneessa *surra*-verbissä on allomorfeineen *-nut(-)* : *-nee-* : *-ne-(i-)* (**sure+nut*, **sure+nee+na*, **sure+ne+i+ta*), mutta konsonanttivartaloisissa tapauksissa tunnus on assimiloitunut muotoon *-rut(-)* : *-ree-* : *-re-(i-)* (*sur+rut*, *sur+ree+na*, *sur+re+i+ta*).

Yksikkömuotojen lisäksi *-nee-* ja *-ree-*tunnukset näkyvät monikon nominatiivimuodoissa (**sure+nee+t*, *sur+ree+t*). TU-partisiipilla on yleiskielen mukaisesti sekä lyhyempi (*-tu-* : *-ru-*) että pidempi tunnus (*-ttu-* : *-tu-*). (VISK 2008 § 122, 68.) Aineistossani lyhyempi tunnus on osana konsonanttivartaloisia tapauksia (esimerkiksi *sur+tu* : *sur+ru+lle*) ja pidempi tunnus liittyy puolestaan vokaalivartaloistuneisiin muotoihin (esimerkiksi **sure+ttu* : **sure+tu+lle*).

Koska tutkin verkkokeskusteluista poimittua aineistoa, minun täytyy huomioda myös aineistoni puhekielisyyttä. NUT-partisiippi voi esiintyä loppuheittoisena, jolloin tunnuksen *t* häviää niin norminmukaisissa (*surru*) kuin norminvastaisissakin (*surenu) muodoissa. Puhekielessä verbin NUT-partisiipissa voi tapahtua myös nasaaliäänteiden pituusvaihtelua, eli sanavartalon ja tunnuksen väliin voi muodostua geminaatta (*sure+nnu-*) (VISK 2018 § 27). Tästä syystä olen ottanut aineistoni keruuvaiheessa huomioon myös puhekielessä esiintyvät loppuheittoiset muodot sekä geminaatallisen *-nnu(t)*-tunnuksen, joka näkyy esimerkiksi vokaalivartaloisessa **surennu(t)*-muodossa. Tällaista nasaaliäänteiden vaihtelua esiintyy lounais- ja peräpohjalaismurteissa, kaakkois- ja päijäthämäläismurteissa sekä eteläsavolaismurteissa (VISK 2008 § 122). NUT-partisiipin murteellisia variantteja ovat tarkastelleet muun muassa Aila Mielikäinen (1978) artikkelissaan *Aktiivin II partisiippi Etelä-Savon murteissa*, Seija Heliö (1989) pro gradu -työssään *Liekkö ollu, ollu(x) vai ollunna? Aktiivin II partisiipin edustuksesta Siilinjärven murteessa* ja Petra Haatainen (2018) kandidaatintutkielmassaan *NUT-partisiipin variaatio Pielaveden murteessa*. Murteiden lähempi tarkastelu ei ole kuitenkaan oleellista pro gradu -tutkielmalleni, joten en käsittele murretutkimuksia tämän enempää.

Syntaktisesti partisiipit ovat erikoislaatuista, koska ne käyttäytyvät lauseympäristössä sekä nominin että verbin tavoin (Herlin, Leino & Visapää 2005: 10). Verbin tavoin käyttäytyvät partisiipit voivat esiintyä muun muassa liittomuodoissa, verbiliitoissa, referatiivi- tai temporaalirakenteessa (VISK 2008 § 450, 453, 521, 536–537). Esimerkiksi seuraavassa lauseessa tarkasteleman *surra*-verbin NUT-partisiippi toimii verbin tavoin osana yksikön ensimmäisen persoonan perfektin indikatiivia: *itse olen surrut juuri pienen gerbiilin menetystä...* (S). Nominin tavoin käyttäytyvä partisiippi puolestaan toimii lauseessa adjektiivistuneena tai substantiivistuneena (VISK 2008 § 532, 632). Esimerkiksi seuraavassa aineistostani poimitussa esimerkissä *surra*-verbi taipuu yksikön essiivimuodossa ja toimii lauseessa adjektiivistuneena: *Mutta ystävän lähes menettäneenä,*

satoja öitä surreena, en yksinkertaisesti pysty suhtautumaan neutraalisti tuohon 'tarinaasi', jota pidän kuvitteellisena höpöjuttuna (S).

Liittomuotoja, joissa tarkasteleman partisiipit esiintyvät, ovat perfekti, pluskvamperfekti ja kielteinen imperfekti. Kyseiset muodot ilmaisevat mennyttä ajankohtaa ja toimivat lauseissa predikaatteina. Perfekti muodostetaan preesensmuotoisesta *olla*-apuverbistä ja pääverbistä, joka on NUT- tai TU-partisiippimuodossa. Perfektin apuverbi voi taipua eri moduksissa eli tapaluokissa. Esimerkeissä (4a–c) *surrut*-muoto esiintyy osana perfektiä: (4a)-kohdassa perfektin *olla*-apuverbi on yksikön ensimmäisen persoonan preesensin indikatiivissa, (4b)-kohdassa *olla*-apuverbi taipuu puolestaan yksikön ensimmäisen persoonan preesensin konditionaalissa ja (4c)-kohdassa *olla*-verbi on taivutukseltaan yksikön toisen persoonan preesensin potentiaalissa. Käytännössä perfekti voisi taipua myös imperatiivissa (*olkoon surrut*), mutta aineistossani tällaisia muotoja ei ole ollenkaan. Jos perfektin pääverbinä toimii NUT-partisiippi, on perfekti aktiivimuotoinen (esimerkiksi *on surrut*), ja lauseessa ilmaistaan tällöin myös tekijä tai kokija. TU-partisiipin toimiessa perfektin pääverbinä ilmaistaan puolestaan passiivisuutta (esimerkiksi *on surtu*), jolloin lauseen tekijää tai kokijaa ei ole (poikkeuksena tästä on kuitenkin aktiivinen kaksoispassiivi *me ollaan surtu*, VISK 2008 § 1292–1293). Pluskvamperfektissä *olla*-verbi on imperfektissä ja pääverbinä on perfektin tavoin NUT- tai TU-partisiippi (esimerkki (5)). Sekä imperfektissä että pluskvamperfektissä apuverbi taipuu myönteisenä ja kielteisenä. (VISK 2008 § 112.) Kielteinen imperfekti puolestaan muodostetaan preesensmuotoisesta kieltoverbistä sekä NUT- tai TU-partisiippimuodosta (esimerkki (6)). Moduksiltaan pluskvamperfektit ja kielteiset imperfektimuodot ovat pelkästään indikatiiveja, koska indikatiivi on ainoa tunnukseton modus. Tempukset ja modukset sulkevat toisensa morfologisesti pois, mikä tarkoittaa sitä, ettei samassa sananmuodossa voi olla sekä tempuksen tunnusta että moduksen tunnusta. Indikatiivi on kuitenkin tunnukseton modus, joten sen kanssa voi esiintyä myös tempustaivutusta. (VISK 2008 § 111, 112.)

- (4) a. *Mä olen surrut tätä asiaa jo lähes vuoden, mutta mä oikeestaan uskon, että ei ystävyys katso aikaa ja paikkaa. (S)*
- b. *Muussa tapauksessa olisin vain surrut riitaamme yksin ja yrittänyt sopia. (S)*
- c. *Kohta jo huomaat kesä on tullut, lienetkö lainkaan talvea surrut. (S)*
- (5) *Olit niin kovasti minua ajatellut ja surrut että heidän täytyi antaa lupa minulle ja sinulle että voimme tervehtiä toisiamme. (S)*

- (6) Hän *ei* paljoakaan **surrut** Lucius Malfoyta, vaikka Dumbledoren ilmeestä näkyikin, että se, miten Malfoy kuoli, tuskin oli mitenkään miellyttävä kokemus. (S)

Verbiliitot ovat vakiintuneita sanaliittoja, joihin sisältyy sekä apu- että pääverbi. Apuverbinä on yleensä *olla* tai *tulla*, ja pääverbinä toimii infiniittinen verbimuoto eli tutkielmani aineistossa NUT- tai TU-partisiippi. Pääverbi voi myös sisältää kiteytyneen nipputunnuksen. Verbiliiton tunnistaakin kiteytyneestä nipputunnuksesta tai siitä, että verbiliiton osista ei ole yksinään pääteltävissä kokonaismerkitystä. (VISK 2008 § 451.) Aineistossani kiteytyneenä nipputunnuksena toimii TUA-infinitiitti, joka koostuu morfologisesti TU-partisiipista ja siihen liittyneestä partitiivin tunnuksesta *-a* (VISK 2008 § 123). Esimerkit (7)–(8) ovat verbiliittoja, joiden apuverbinä on *tulla* ja pääverbinä *surra*. Esimerkissä (7) *surra*-verbiin on liittynyt kiteytynyt nipputunnus *-tua*, ja esimerkissä (8) *surra*-verbin yksikön NUT-partisiippiin on liittynyt translatiivin tunnus *-ksi*. Myös verbiliitot toimivat lauseiden predikaatteina, mutta eivät kuitenkaan käyttäydy aivan samalla tavoin liittomuotojen kanssa. Verbiliitot eivät esimerkiksi kuulu verbien paradigmoihin, toisin kuin liittomuodot, eikä verbiliiton pääverbi kongruoi subjektin kanssa. Verbiliiton pääverbi voi olla myös samalla osana liittomuotoa (esimerkiksi *on tullut surreeksi*). (VISK 2008 § 112, 451.) TU-partisiipin sisältävät verbiliitot voivat olla myös monipersonaalisia muutos- ja tilapassiiveja. Muutospassiivit rakentuvat *tulla*- tai *joutua*-apuverbistä sekä TU-partisiipin translatiivimuodosta (esimerkki (9)). Tilapassiiveissa apuverbinä on puolestaan *olla* ja TU-partisiippi taipuu essiivissä, nominatiivissa ja partitiivissa (esimerkki (10)). Monipersonaalisissa muutos- ja tilapassiiveissa verbi kongruoi lauseen subjektin eli objektiargumentin kanssa. Tämä onkin keskeinen rakenteellinen ero yksipersonaisten ja monipersonaisten passiivien välillä. Monipersonaalisilla passiivirakenteilla on myös paljon suppeampi käyttömahdollisuus kuin yksipersonaalisilla passiiveilla. (VISK 2008 § 1313, 1332–1333.) Esimerkiksi tilapassiivilla voidaan ilmaista aspektuaaliselta kannalta tilaa, jossa ei tapahdu muutosta (ks. VISK 2008 s.v. *tilapassiivi*, *tila*).

- (7) Hyväksyin asian jo nuorena, jolloin sitä **tuli** vielä **surtua** (S)
 (8) Sitä **tulee** monesti ajatelleeksi ja ihan **surreeksi**, kun ymmärtää, ettei heillä ollut paljon muita vaihtoehtoja kuin se ison lapsikatraan hengissä pitäminen. (S)
 (9) Kaikki kuolee aikanaan tämä on elämän fakta, en itsekkään haluaisi **tulla surruksi** koska odotan innolla sitä hetkeä kun pääsen jumalani Luciferin rakastaviin käsiin (S)

- (10) *Liitto **on surtu**, mutta tuosta suhteesta en ole vielä päässyt yli, joten en vielä kykene aloittamaan uutta vakavaa suhdetta.*

NUT- ja TU-partisiipit voivat esiintyä myös referatiivi- ja temporaalirakenteissa. Referatiivirakenne on lauseenvastike, joka korvaa *että*-alkuisen sivulauseen. Sen tunnistaa muun muassa siitä, että partisiippipohjainen *-vAn-*, *-neen-* tai *-tUn-*nipputunnus on liittynyt verbiin. Yleensä referatiivirakenne toimii lauseessa objektina silloin, kun lauseen predikaattiverbi ilmaisee kommunikaatiota tai abstraktia suhdetta. Tällaisia verbejä ovat esimerkiksi *sanoa*, *muistaa*, *nähdä* ja *osoittaa*. (VISK 2008 § 538.) Esimerkissä (11) lauseen predikaattina on kommunikaatiota ilmaiseva *sanoa*-verbi, joka saa objektikseen *surra*-verbin referatiivirakenteen. Referatiivirakenteen lisäksi TU-partisiippi voi toimia temporaalirakenteessa (esimerkki (12)), joka toimii *kun*-alkuisen sivulauseen tilalla. Temporaalirakenteessa on joko esimerkin (12) kaltainen possessiivisuffiksi, genetiivisubjekti, tai se on kokonaan subjektiton. Vaikka TU-partisiippi ja näin ollen myös temporaalirakenteen kiteytynyt TUA-rakenne ovat passiivimuotoisia, voidaan temporaalirakenne tehtävältään mieltää aktiiviseksi. (VISK 2008 § 544, 548.)

- (11) *Hän kyllä sanoi **surreensa** menetystä. (S)*
 (12) *Aikasi **surtuasi** ja kärsittyäsi elämä ja rakkaus voittaa ja todellakin, joku toinen ihanuus on sinua jossain jo odottamassa, ja sinä hänet löydät.*

Adjektiivistuneena partisiippi käyttäytyy lausekontekstinsa perusteella adjektiivin tavoin, eli se muodostaa adjektiivilausekkeen ja saa adjektiiville tyypillisiä määritteitä (VISK 2008 § 632). Adjektiivistuneet partisiipit voidaan luokitella verbikantaisiksi nominijohdoksiksi, koska niillä on nominien tapaan täydellinen luku- ja sijataivutus (VISK 2008 § 62). Esimerkissä (13) *surra*-verbin NUT-partisiippi voidaan määritellä adjektiivistuneeksi, koska se määrittää edussanaansa *nainen* ja kongruoi sen kanssa. Partisiippien adjektiivistumista on tutkinut Helinä Koivisto (1987) teoksessaan *Partisiippien adjektiivistuminen suomen kielessä*. Koivisto mainitsee, että verbaalin ja adjektiivistuneen partisiipin erottelu voi toisinaan olla hankalaa ja yleensä vasta kontekstin perusteella voidaan osoittaa partisiipin adjektiivistuneen. Adjektiivistuneen partisiipin tunnistaa myös siitä, että se voi osallistua komparaatioon. (Koivisto 1987: 43, 424–426.) Substantiivistuneena partisiippilauseke toimii lauseessa substantiivilausekkeen tehtävässä eli esimerkiksi subjektina tai objektina. Se voi saada subjektille tyypillisiä määritteitä, kuten esimerkiksi

numeraaleja, adjektiivimääritteitä tai pronominitarkenteita. (VISK 2008 § 532.) Esimerkissä (14) *surreet* toimii lauseen subjektina.

- (13) *Luin erään kirjasen , jossa auto-onnettomuudessa kuollutta poikaansa **surrut nainen** sai helluntalaisnaiselta muka profetian, että poika oli pelastunut ja nyt taivaassa.* (S)
- (14) ***Surreet** lähtivät kirkosta.*

2.2. Vokaalivartaloiden kehittyminen lapsenkielessä ja yleistyminen suomessa

Tässä luvussa käsittelen vokaalivartaloiden esiintymistä lapsenkielen eri vaiheissa sekä sitä, millaisissa tapauksissa vokaalivartaloistumista on havaittu jo vanhimman kirjasuomen aikaan. Vaikka sivuan tässä luvussa jo hieman syitä vokaalivartaloistumiselle, syvennyn vokaalivartaloistumisen morfologisiin syihin enemmän vasta seuraavassa luvussa. Pro gradu -tutkielmani kannalta on hyödyllistä perehtyä lapsenkielen kehityksen eri vaiheisiin, sillä ne selittävät tietyltä osin sitä, miksi vokaalivartaloita käytetään konsonanttivartaloiden tilalla. Lapsenkielen tarkastelu auttaa hahmottamaan myös sitä, miten kieli kehittyy sekä milloin ja miksi vokaalivartaloiset muodot ovat hallitsevia.

Klaus Laalo (2011) on teoksessaan *Lapsen varhaiskielioppi ja miniparadigmat* tutkinut päiväkirja- ja nauhoiteaineiston pohjalta kahden lapsen, Marin ja Tomin, kielen kehittymistä. Lapsenkielen kehityksessä on havaittavissa kolme eri vaihetta. Vaihteita ovat esikieliopin leksikaalis-luettelomainen vaihe, varhaiskieliopin vaihe ja morfologian jäsentymisvaihe. Kahta ensimmäistä vaihetta voidaan kutsua myös esimorfologian ja varhaismorfologian vaiheiksi. (Laalo 2011: 20, 225.)

Ensimmäinen kielellisen kehityksen vaihe on esikieliopin leksikaalis-luettelomainen vaihe, jolloin lapsi oppii kieltä matkimalla kuulemaansa. Tässä vaiheessa lapsi käyttää yleensä vain yksisanaisia ilmaisuja, eikä hän ole muodostanut vielä minkäänlaisia suhteita muotojen välille. Vasta seuraavassa kielenkehityksen vaiheessa eli varhaiskieliopin vaiheessa lapsi alkaa itsenäisesti prosessoimaan sanojen muodostamista ja taivutusta. Lapsi muodostaa miniparadigmoja; hän löytää erilaisista muodoista suhteita ja muodostaa niiden avulla muutamia eri taivutusmuotoja. Varhaiskielioppivaiheen jälkeen lapsen kehityksessä tulee morfologian jäsentymisvaihe. Tässä vaiheessa lapsi tukeutuu edelleen

oppimiinsa analogioihin eli yhdenmukaisuuksiin. Lapsi myös käyttää vokaalivartaloita sanoissa, joissa konsonanttivartalo olisi norminmukainen. Tämä johtuu siitä, että lapsi on aiemmin oppinut käyttämään vokaalivartaloisia muotoja puheessaan, joten vokaalivartaloiset taivutusmuodot ovat selkeämpiä ja läpinäkyvämpiä. Vokaalivartaloiden suosimista lapsenkielen eri vaiheissa on perusteltu myös muun muassa sillä, että lapsi suosii sellaisia morfologisia muotoja, joissa ei tapahdu äännevaihteluita. (Laalo 2011: 225–227.) Lapsen hahmottaessa kielen taivutusjärjestelmää vokaalivartaloiset muodot ovat helppoja muodostaa yleisyyden takia (Laalo 2011: 230).

Laalo (2011) on tarkastellut informanttinsa Marin puhekielessä tapahtunutta NUT-partisiipin muodostusta. Marin ensimmäiset NUT-partisiippimuodot, joita hän käytti puheessaan, lyhenivät kaksitavuisiksi ja suffiksittomiksi. Iässä 1;10 Mari muodosti suffiksillisia partisiippeja, jotka hän oli oppinut jonkun toisen ihmisen puheesta. Tämän jälkeen puheessa yleistyivät partisiippien vokaalivartaloiset muodot konsonanttivartaloisten muotojen tilalla. Kyseisissä muodoissa ei tapahtunut assimilaatiota, ja vartalo oli helposti tunnistettavissa. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että Mari käytti esimerkiksi muotoa *häiritseenyt*, vaikka norminmukainen muoto olisi ollut *häirinnyt*. (Laalo 2011: 242–243.) Vokaalivartaloisia analogiamuotoja ilmeni myös Laalon toisen informantin Tomin puheessa. Ikävuosina 1;11–2;11 Tomi käytti puheessaan vokaalivartaloisia muotoja erityisesti kielteisten passiiviverbien ja NUT-partisiipin yhteydessä. Tomi muodosti vokaalivartaloisia muotoja luonnollisesti verbeistä, joissa hän oli tottunut käyttämään vain vokaalivartaloa. Esimerkiksi *päästä*-verbistä Tomi oli käyttänyt aiemmin vain muotoa *pääsee*, joten NUT-partisiipin hän muodosti vokaalivartaloisena *ei pääseny*. (Laalo 2011: 246.)

Kuten Laalon (2011) esittämistä lapsenkielen kehityksen eri vaiheista ja hänen informanttinsa puheen tarkastelusta voidaan huomata, vokaalivartaloistuminen on **analoginen prosessi**. Analogia tarkoittaa samanlaisuussuhdetta, joka käytännössä toimii mallina tai perustana kielessä tapahtuville kehityskuluille. Esimerkiksi uutta sanaa muodostettaessa mallina toimii jo kielen olemassa oleva sanasto. (Koivisto 2013: 224, 340.) Analoginen muotoutuminen tapahtuu, kun kielenkäyttäjä tuottaa puheessaan tai kirjoituksessaan muodon, jonka mallina toimii kielen järjestelmän jonkin osan morfologinen muoto. Analogiset innovaatiot ovat puolestaan analogisia muodosteita, jotka eroavat norminmukaisesta kielestä. Kielenkäyttäjät voivat ajatella norminvastaisen muodon olevan paras

mahdollinen ilmaisemaan heidän tarpeitaan, vaikka tietävät ettei sana esiinny yleiskielessä. (Fertig 2013: 4.)

Vokaalivartaloiden yleistymisestä suomen kielessä hyviä esimerkkejä ovat yksikön essiivi- ja partitiivimuodot kaksitavuisissa *e*-vartaloisissa sanoissa. Essiivimuodoissa vokaalivartalot ovat yleistyneet konsonanttivartaloiden tilalla nopeammin, sillä essiivit ovat merkitykseltään paljon rajallisempia kuin partitiivimuodot. Tämän lisäksi yksikön essiivimuotojen esiintymisfrekvenssit ovat pienemmät. (Paunonen 2003: 203–204.) Jo vanhimman kirjasuomen aikaan 1500-luvulla konsonanttivartaloisissa yksikön essiivimuotoisissa *tonna*-, *vennä*- ja *tulla*-tyyppisissä sanoissa konsonanttivartalot olivat väistymässä. Verrattaessa nykysuomea ja 1800-luvun varhaisnykysuomea voidaan kirjallisista lähteistä havaita, että konsonanttivartaloisia yksikön essiivimuotoja oli vielä 1800-luvulla enemmän kuin nykyään. 1800-luvulla vokaalivartaloisten muotojen rinnalla esiintyi vielä konsonanttivartaloisia muotoja kuten *lasna* (*lapsena*) ja *piennä* (*pienenä*). Nykyään konsonanttivartaloiset yksikön essiivimuodot esiintyvät lähinnä kiteytyneissä ilmauksissa kuten *vuonna* tai *täynnä*, joista essiivin tunnusta ei erota niin selkeästi assimilaation takia. (Paunonen 2003: 203–206.) Essiivimuotojen konsonanttivartaloisuus poikkeaa nyky-suomen produktiivisesta essiivitaivutuksesta, ja yleensä konsonanttivartaloiset essiivit nähdään leksikaalistuneina (Hynönen 2013: 556–558). Käsittelen enemmän essiivin vokaalivartaloistumisen syitä seuraavassa luvussa. Tässä mainittakoon kuitenkin se, että tarkastelemani partisiipit ovat assimilaation kannalta samankaltaisia essiivimuotojen kanssa. Esimerkiksi tutkimastani *surra*-verbin NUT-partisiipin nominatiivimuodosta *surrut* NUT-partisiipin tunnusta *-rut* voi olla vaikea erottaa, sillä se on assimiloitunut konsonanttivartaloon *sur*-.

Vokaalivartaloiden yleistymistä konsonanttivartaloisten muotojen paikalla on havaittu myös Suomen eri murteissa. Peräpohjalaisiin murteisiin kuuluvassa Raisin murteessa norminmukaisissa konsonanttivartaloissa verbeissä on tapahtumassa kehitys, jossa konsonanttivartalot korvautuvat vokaalivartaloilla. Kyseinen kehitys näkyy esimerkiksi imperatiivi- ja passiivimuodoissa (esimerkiksi *ei *nouseta*), joissa yleiskielen mukaisesti olisi konsonanttivartalo. (Lindgren 1974: 48–49, 138.) Lisäksi sydänsavolaisissa murteissa on tavattu vokaalivartaloisia potentiaalimuotoja (esimerkiksi monikon kolmannen persoonan *tulenevatko*). Kun potentiaalin käyttö on vähentynyt, on myös persoonataivutus

mennyt epäproduktiivisempaan suuntaan, ja näin ollen potentiaalimuotojen semantiikassa tapahtuneet muutokset ovat johtaneet analogioihin. (Forsberg 1999: 152–164, 182).

Vokaalivartaloistumista on pohdittu tapahtuvan myös niin sanotussa lyhyessä infinitiivissä. Vaikka Olli Kuparisen (2018) tutkimus infinitiivisten muotojen parissa ei keskity vokaalivartaloistumiseen, on se silti pro gradu -työni kannalta mielenkiintoinen. Kuparinen on tutkinut A-infinitiivin lativia (*pitää **kertoo***) ja MA-infinitiivin illatiivia (*mennä **kertoo***) Helsingin puhekielen pitkittäiskorpuksesta. Aineistonsa perusteella Kuparinen pystyi tekemään havainnon, että kyseisten infinitiivimuotojen lyhyt infinitiivi esiintyy todennäköisemmin konsonanttivartaloisissa verbeissä, joista voidaan helposti muodostaa kaksitavuisia vokaalivartaloisia muotoja (esimerkiksi *juoksee*). (Kuparinen 2018: 29–30, 46.)

2.3. Morfologiset muutokset

Heikki Paunonen (2003) on artikkelissaan ”Suomen kielen morfologisista muutosmekanismeista” paneutunut kielen morfologisiin muutoksiin strukturalistisesta näkökulmasta. Strukturalismi tarkoittaa käytännössä sitä, että kielessä tapahtuvat muutokset johtavat yleensä myös uusiin muutoksiin jollain toisella kielen alueella. Usein muutokset ovat kuitenkin niin pitkäaikaisia, että niiden alkuperäisiä syitä voi olla mahdotonta selvittää. (Paunonen 2003: 190.) Myös suomessa tapahtuva konsonanttivartaloiden väistyminen vokaalivartaloiden tieltä on pitkäaikainen muutos, jonka syyt ulottuvat pitkälle kielihistoriaan. Paunonen (2003) keskittyy artikkelissaan tarkastelemaan kielen muutoksia lingvistisestä näkökulmasta käsin, mutta mainitsee myös sosiaalisten seikkojen (kuten kieliyhteisön luonteen) vaikuttavan yhtä lailla kielessä tapahtuviin muutoksiin. (Paunonen 2003: 190, 201.) Myös pro gradu -tutkielmani painottuu kielenmuutosten lingvistiseen puoleen, vaikka olisi mielenkiintoista tutkia myös sosiaalisia näkökulmia vokaalivartaloistumiselle.

Kuten jo aiemmin mainitsin, strukturalismi näkee kielen järjestelmänä, jonka osat vaikuttavat toisiinsa. Tämä tarkoittaa kielenmuutosten kohdalla sitä, että jollain kielen osa-alueella tapahtuva muutos laukaisee muutoksen myös toisella kielen alueella. Esimerkiksi foneettis-fonologista muutosta voi seurata morfologinen vastamuutos, josta hyvänä

esimerkkinä on luvussa 2.2. käsittelemäni yksikön essiivimuotojen vokaalivartaloistuminen. Vastamuutoksen morfologisina perusteina voidaan pitää morfologisten tunnusainesten selkeyden säilyttämistä, paradigman yhtenäisyyden tavoittelua, pyrkimystä vähentää vartalo-, tunnus- ja pääteallomorfeja sekä yhtenäistää allomorfien äänneasua ja saada muodoista selkeästi hahmoteltavampia. (Paunonen 2003: 190–191.) Esimerkiksi tutkimmassani *surra*-verbin NUT-partisiipissa tapahtuvan vokaalivartaloistumisen morfologisina perusteina voitaisiin pitää NUT-partisiipin tunnuksen selkeyden säilyttämistä samalla, kun vartalo- ja tunnusallomorfit vähentyvät (**sure+n^{ut}*). Tämän lisäksi *surra*-verbin paradigma yhtenäistyy (*sure+n : sure+n^{ut}*), kun konsonanttivartaloiset muodot vähentyvät.

Jotta voidaan ymmärtää vokaalivartaloistumisen syitä, täytyy tarkastella myös konsonanttivartaloiden syntyä, hyötyjä ja haittoja suomessa. Suomen kieli on typologiselta luonteeltaan jokseenkin agglutinoiva. Agglutinatiivinen kieli tuottaa sanatason kielellisiä rakenteita liittämällä sanavartaloihin erilaisia suffikseja, jolloin sanavartalot ja suffiksit tuottavat uusia sanoja (esimerkiksi *talo+i+ssa*). Yleensä uudet sanamuodot ovat läpinäkyviä, ja ne on helppo segmentoida morfologisiin osiin. Agglutinatiivisten kielten ongelmana on kuitenkin tavulukujen paljous, mikä on aikoinaan johtanut konsonanttivartaloisten muotojen syntyyn. Konsonanttivartalot ovat olleet käytännöllisiä juuri siitä syystä, että niiden avulla on pystytty tiivistämään tavulukuja (Koivisto 2013: 23; Laalo 2011: 229). Esimerkiksi kaksitavuisissa *e*-vartaloisissa yksikön essiivi- ja partitiivimuodoissa konsonanttivartalot ovat syntyneet *e*:n sisäheiton yhteydessä (**toometa >> tuonta*) (Hakulinen 1979: 81). Yhdeksi syyksi vokaalivartaloistumiselle kaksitavuisissa *e*-vartaloisissa sanoissa nähdäänkin se, että sisäheiton kadottama *e* pyrittäisiin palauttamaan (Paunonen 2003: 236).

Konsonanttivartaloiden syntyminen aiheutti esimerkiksi yksikön essiivimuodoissa monia morfeeminraja- ja äännekehityksiä, jotka pyrkivät yksinkertaistamaan hankalia konsonanttiyhtymiä (**täyt+nä > täyn+nä*). Konsonanttiyhtymät yksinkertaistuivat, mutta äännekehitykset johtivat mutkikkaiden allomorfisten vaihtelusuhteiden syntyyn (vartaloallomorfit /täyn/ ja /täyt/). Yksikön essiivimuodoissa kyseiset muutokset kohdistuivat sekä sanan vartaloon että päätteeseen (**las+na > *las+sa* 'lapsena'). (Paunonen 2003: 206.) Koska vaikeatunnisteiset morfologiset ainekset pyrkivät jälleen yksinkertaistumaan,

alkoivat vokaalivartaloistuneet muodot asettumaan konsonanttivartaloisten muotojen tilalle (ks. essiivin vokaalivartaloisista muodoista luvusta 2.2.) (Laalo 2011: 230).

Nyky-suomessa konsonanttivartalot ovat produktiivisen taivutusjärjestelmän kannalta mutkikkaita, sillä ne voivat poiketa kokonaan sanan paradigmasta tai aiheuttaa suffikseissa assimilaatioita (Laalo 2011: 229–230). Esimerkiksi *häiritä*-verbin NUT-partisiippi-muoto *häirinnyt* poikkeaa lekseemin muusta paradigmasta. Taivutustunnukset liittyvät yleensä sanan vokaalivartaloon (*häiritse+n*), mutta *häiritä*-verbissä partisiipin tunnus liitetään kuitenkin konsonanttivartaloon, jolloin muodoksi tulee *häirinnyt*. Partisiippimuoto on tällöin poikkeus sanan paradigmassa (*häiritse+e* : *häiritse+n* : *häirin+nyt*). (Laalo 2011: 229–230; Paunonen 2003: 203.) Tarkastelemani *surra*-verbissä NUT-partisiippi liitetään norminmukaisesti konsonanttivartaloon *sur-*, jolloin tunnus *-nut* assimiloituu tunnukseksi *-rut*. Se poikkeaa produktiivisista taivutusmuodoista, joissa *-nut*-tunnus ei assimiloitu. Vokaalivartaloiden yleistymistä konsonanttivartaloiden paikalla voidaankin selittää muun muassa sillä, että kaksivartaloiset sanat pyrkivät yksivartaloistumaan. Tästä puolestaan seuraa vartalo- ja suffiksiallomorfien vähentymistä ja yhtenäisempiä taivutusparadigmoja (Västi & Palviainen, tekeillä; Paunonen 2003: 203, 206.)

Vokaalivartaloistumista voidaan selittää myös strukturaalisella **reuna- ja keskusalueen hypoteesilla**. Hypoteesin mukaan kielen järjestelmä syöttää muutosalttiille strukturaaliselle reuna-alueelle uusia aineksia. Strukturaalinen reuna-alue on siis altis erilaisille kielen muutoksille, kun taas keskusalue on stabiilimpi. Stabiileita ovat esimerkiksi sellaiset muotoryhmät ja taivutustyyppit, joissa ei esiinny morfofonologista tai allomorfista vaihtelua (esimerkiksi lekseemi *talo* : *talo+n* : *talo+a*). Tämä tarkoittaa puolestaan sitä, että allomorfista vaihtelua sisältävät muotoryhmät ja taivutustyyppit ovat herkempiä muutoksille. Tällaisia muotoryhmiä ovat esimerkiksi kaksitavuiset *e*-vartaloiset sanat kuten tarkastelemani *surra*-verbi (*sur-ra* : *sure+n*). Allomorfista vaihtelua sisältävästä taivutustyyppistä puolestaan hyvänä esimerkkinä on tarkastelemani NUT-partisiippi (ks. luku 2.1., kuvio 1). Reuna-alueen muotoryhmille ominaisia piirteitä ovat myös alttius muutoksille, pieni käyttöfrekvenssi sekä epäproduktiivisuus. Epäproduktiivisia ovat esimerkiksi ”pienet” ja ”heikot” nominintaivutustyyppit, jotka ovat taivutussuhteiltaan monimutkaisia, eivätkä ole kovin avoimia esimerkiksi uusille lekseemeille. (Paunonen 2003: 208, 211, 216.) Reuna-alueen piirteitä toteutuu myös tutkimassani *surra*-verbissä. Se on harvinaisen perussana (ks. esim. Saukkonen ym. 1979: 117) eli sen käyttöfrekvenssi on pieni,

minkä lisäksi aiemmissa tutkimuksissa (esim. Palviainen & Västi tekeillä; Sirviö 2018; Korja 2019) on todettu sen olevan altis vokaalivartaloistumiselle. Toisaalta kuitenkin tutkimani NUT- ja TU-partisiipit ovat käyttöfrekvensseiltään intuitioni perusteella yleisiä.

3. TUTKIMUKSEN AINEISTO

Pro gradu -työni aineisto on tekstiä, jota internetin keskustelupalstalla on tuotettu spontaanisti. Käytin aineistoni keräämiseen verkkopohjaista Kielipankin konkordanssihaikuohjelmaa eli Korpia, ja rajasin hakuni pelkästään Suomi24-keskustelupalstalle. Korpissa on Suomi24-keskustelupalstalta yhteensä 17 korpusta vuosilta 2001–2017. Korpukset sisältävät yhteensä 4 132 665 850 sanetta ja 351 985 002 virkettä.

Tutkimukseni kannalta oli hyödyllisintä kerätä aineisto internetin keskustelupalstalta, koska sen avulla näen kielenpuhujien tuottamia innovatiivisia muotoja vapaassa keskustelussa. Keskustelupalsta mahdollisti minulle myös laajan aineiston, jota voin helposti supistaa tai täydentää muuttamalla hakusanoja. Olisi mielenkiintoista kerätä aineisto nauhoittamalla informanttien keskusteluja, mutta haasteeksi muodostuisi aineiston suppeus. Tällä hetkellä ei ole saatavilla valmiita keskusteluaineistoja, joissa esiintyisi huomattava määrä vokaalivartaloistuneita muotoja. Västi ja Palviainen (tekeillä) ovat pohtineet erilaisten tutkimusmenetelmien hyötyjä vokaalivartaloistumiselle. He perustelevat aineiston keräämistä internetin keskustelupalstoilta sillä, että sieltä todennäköisimmin löytyy morfologisia innovaatioita. Esimerkiksi sanomalehdistä aineistoa olisi vaikea kerätä, sillä kirjoittajat pyrkivät yleiskielisiin muotoihin. (Västi & Palviainen, tekeillä.)

Internetin tutkija tarvitsee joustavuutta ja ymmärrystä verkkoympäristöistä, -kulttuureista sekä teknisistä alustoista. Verkkoaineistoon pääsy on helppoa, ja aineistoa löytyy todella paljon. Hankaluuksia tuottavatkin esimerkiksi aineiston analyysissa kontekstin huomioon ottaminen, aineiston validiteetin pohtiminen ja aineiston tallentaminen. (Laaksonen, Matikainen & Tikka 2013: 25–26.) Myös minun on täytynyt ottaa huomioon kyseiset seikat. Erityisesti aineistostani on tärkeää huomioida osuimien lausekontekstit. Hakusanani nimittäin tuottivat aineistoon myös potentiaali- ja muoto-variantteja, jotka ilman kontekstia muistuttivat tarkastelemaani *surra*-verbin NUT-partisiippiä. Hyvänä esimerkkinä tällaisesta tapauksesta on seuraava kysymyslause: *Sureneeko Jumala härkiä ?* (S). Vaikka potentiaalin tunnus (-*ne*-) ja siihen liittynyt yksikön kolmannen persoonan tunnus (-*e*-) muistuttavat tarkastelemaani NUT-partisiipin allomorfia (-*nee*-), ei *surra*-verbin vokaalivartaloistunut NUT-partisiippi voi kuitenkaan edustua kyseisessä muodossa. Kaikki tämän tapaiset esiintymät karsin pois aineistostani selvittämällä kontekstin joko

alkuperäisen kommentin tai kokonaisen viestiketjun avulla. Aineiston läpikäymisestä ja luokittelusta kerron enemmän seuraavassa luvussa 4.

Alun perin *surra*-verbi valikoitui kandidaatintutkielmaani (Sirviö 2018) yhdessä *purra*-verbin kanssa edustamaan harvinaisempia perussanoja. Verbit valikoituivat aineistooni, koska Västin ja Palviaisen (tekeillä) Oulun yliopistossa teettämä kyselytutkimus todisti *purenut*- ja *surettu*-muotojen olevan kielenkäyttäjien mielestä hyväksyttäviä (ks. luku 1.2.). Pro gradu -työssäni keskityn tarkastelemaan kuitenkin pelkästään *surra*-verbiä, koska otan huomioon norminvastaisten muotojen lisäksi myös norminmukaiset muodot. Jos olisin ottanut aineistooni *surra*-verbin lisäksi myös *purra*-verbin, olisi aineistoni kasvanut liian suureksi pro gradu -tutkielman laajuuteen nähden. Lisäksi *surra*-verbin norminvastaisia muotoja on suhteessa norminmukaisiin muotoihin enemmän kuin esimerkiksi *purra*-verbin norminvastaisia muotoja. Hyvänä esimerkkinä tästä on *purra*- ja *surra*-verbien vokaalivartaloisten ja konsonanttivartaloisten NUT-partisiippien osumien vertailu. *surra*-verbistä löytyi Korpista hakusanalla *surenu* yhteensä 124 osumaa ja norminmukaisella *surrut*-hakusanalla 2 601 osumaa. *purra*-verbistä puolestaan löytyi norminvastaisia *purenu*-muotoja 125 ja norminmukaisia *purrut*-muotoja 10 346. Jo pelkästään *purra*-verbin norminmukaisten NUT-partisiippimuotojen läpikäyminen ja analysointi olisi ollut liian työlästä pro gradu -tutkielman laajuuteen nähden.

Hain vokaalivartaloisia muotoja sisältävän aineistoni Suomi24-verkkokeskustelun korpuksista hakusanoilla *surenu*, *surennu*, *surene*, *surenne*, *surettu*, *suretu*. Konsonanttivartaloisia muotoja sisältävän aineiston puolestaan hain hakusanoilla *surru*, *surtu*, *surree*, *surrei*. Käytin useaa hakusanaa, jotta sain kaikki mahdolliset taivutusmuodot aineistooni. Tämän lisäksi valitsin Korpin hakuvaihtoehdoista pien- ja suuraakkosten samaistamisen ja hakutavan, jossa hakukone etsii vain sananalkuiset tapaukset. Osumia tuottivat hakusanat *surru*, *surtu*, *surree*, *surrei*, *surenu*, *surennu*, *surettu* ja *surene*. *surenne*-hakusanan osumat olivat pelkästään muotoja *suurentua*-verbistä, ja myös *suretu*-hakusana tuotti vain tutkielmani kannalta hyödyttömiä muotoja. Esimerkeissä (15)–(18) on aineistostani poimittuja virkkeitä, joita osumia tuottaneilla hakusanoilla löytyi. Jokaisessa esimerkissä a-kohta on esiintymä, jonka sain norminmukaisella hakusanalla ja b-kohta on esiintymä, jonka puolestaan sain norminvastaisella hakusanalla. Näiden lisäksi esimerkissä (15c) näkyy aineistoni ainoa *surennut*-muotoinen esiintymä.

- (15) a. *Jonkin ajan kuluttua , kun olet **surrut** tarpeeksi, olo alkaa tuntua paremmalta.* (S)
 b. *Mun hamsteri kuoli tänä vuonna , mutta en kerennyt kiintymään siihen niin en oikein **surenu** sitä.* (S)
 c. *En kovin paljon **surennut**, koska en ollut tutustunut häneen kovin hyvin, mutta kuitenkin olin todella pahoillani, kun hän kuoli auto-onnettomuudessa* (S)
- (16) a. *Se on **surtu** se juttu jo ajat sitten !* (S)
 b. *Rakastua voi uudestaan , kunhan entiset on **surettu** alta pois ja molemmat todella ovat halunneet erota.* (S)
- (17) a. *Niin usein ovat miehet täällä **surreet** epätasa-arvoista asemaansa lasten huoltajuuskiistoissa avioerotilanteissa ja nyt , kun pitäisi kertoa ,mitä ne lapset teille opettavat , niin jostain syystä on haudan hiljaista !* (S)
 b. *Sillä hetkellä emme **sureneet**.* (S)
- (18) *siellä ei olisi jonossa krapulaisia , sormensa loukanneita ahtaajia , jotka lakkon loppumista ryyppäämällä **surreina** ovat kaatuilleet toistensa jalkoihin* (S)

Taulukkoon 1 olen koonnut aineistoni hakusanat ja niiden tuottamat esiintymät frekvensseinä. Täytyy kuitenkin huomioida se, ettei taulukosta 1 näe esimerkiksi sitä, kuinka moni esiintymä on NUT-partisiippi tai TU-partisiippi. Esimerkiksi *surreu*-hakusana on tuottanut aineistooni molempia. Yhteensä aineistossani on 3 460 esiintymää, joista 177 esiintymää on vokaalivartaloisia ja 3 283 esiintymää konsonantivartaloisia.

TAULUKKO 1. Tutkielmani hakusanat ja niiden tuottamat esiintymät.

Konsonantivartaloiset hakusanat	Esiintymät	Vokaalivartaloiset hakusanat	Esiintymät
<i>surreu-</i>	2 413	<i>surenu-</i>	107
<i>surtu-</i>	601	<i>surennu-</i>	1
<i>surree-</i>	264	<i>surettu-</i>	50
<i>surrei-</i>	5	<i>surene-</i>	19
		<i>surenne-</i>	-
		<i>suretu-</i>	-
Yhteensä	3 283		177

4. SURRA-VERBIN NUT- JA TU-PARTISIIPPIEN ANALYYSI

4.1. Aineiston luokittelun perusteet

Keskityn aineistoni analyysissä morfosyntaksiin eli tarkastelen aineistoni esiintymiä sekä muoto-opin että lauseopin näkökulmasta. Suomen kielessä lauseen osien välisiä suhteita osoitetaan morfologisilla keinoilla, joten muoto-oppia on vaikea erottaa kokonaan lauseopista. Morfosyntaksi keskittyy kielipilliseen rakenteeseen kuuluviin ilmiöihin eli sananmuotoihin, niiden järjestyksiin sekä vaikutuksiin toisiinsa. Päähuomio on aina rakenteessa, vaikka merkitys on väistämättä kuitenkin mukana. (Häkkinen 1994: 80–81.) Tässä luvussa avaan aineistoni morfosyntaktisen luokittelun perusteita ja selvennän sitä, millä tavalla etenen analyysissäni.

Etenen analyysissäni morfologialähtöisesti, mikä tarkoittaa sitä, että olen jakanut analyysin alaluvut tarkastelemieni partisiippien ja niiden lukutaivutuksen perusteella (esimerkiksi 4.2. NUT-partisiipin yksikkö). Tämän jälkeen olen jatkanut alalukujen luokittelua partisiippimuotojen vartaloiden ja taivutuspuutteiden perusteella (esimerkiksi 4.1.1. Konsonanttivartaloiset nominatiivimuodot). Jokaisessa alaluvussa aloitan aineistoni analyysin morfosyntaktisella luokittelulla eli luokittelun esiintymät sen perusteella, mikä funktio niillä on lauseissa. Aineistoni tapauksessa tämä tarkoittaa luokittelua liittomuotoihin (perfekti, pluskvamperfekti sekä kielteinen imperfekti), verbiliittoihin, referatiivi- ja temporaalirakenteisiin, adjektiivistuneisiin ja substantiivistuneisiin muotoihin. Liittomuodon sisältävät lauseet jaottelen lisäksi vielä deklaraatiivi- ja interrogatiivilauseiksi. Koska aineistoni on spontaanisti tuotettua verkkokieltä, en voinut luokitella kaikkia osumia yksiselitteisesti mihinkään tiettyyn ryhmään. Tästä syystä olen luokitellut aineistoani myös apuverbittömiin ja epäselviin tapauksiin. Apuverbittömissä tapauksissa tarkasteleman NUT- tai TU-partisiippimuotoinen verbi toimii lauseessa predikaatin osan tavoin, mutta sen kanssa ei esiinny esimerkiksi apuverbiä *olla*. Ilman apuverbiä esiintyvän NUT- tai TU-partisiippimuotoisen verbin luokittelu johonkin tiettyyn liittomuotoon olisi hyvin tulkinnanvaraista, joten on perusteltua luokitella sellaiset tapaukset omaan ryhmäänsä. Ilman apuverbiä toimivat myös esiintymät, jotka olen luokitellut toisteisiksi rakenteiksi (esimerkiksi *surrut suruni*, *suruja surtu*). Tällaisissa rakenteissa *surra*-verbi esiintyy *suru*-substantiivin kanssa kiteytyneessä muodossa ilman apuverbiä. Päädyin

luokittelemaan kyseiset rakenteet omaksi ryhmäkseen, sillä ne eroavat apuverbittömien tapausten ryhmästä toisteisen ja kiteytyneen luonteensa perusteella (ks. esim. VISK 2008 § 1737).

Morfosyntaktisen jaottelun jälkeen olen syventänyt analyysiani morfologiaan. Liittomuotojen ja verbiliittojen analyysissa olen keskittynyt tutkimani *surra*-verbin kanssa esiintyvän apuverbin sanarakenteeseen, eli käytännössä olen luokitellut liittomuodot ja verbiliitot niiden apuverbien tempusten, modusten ja persoonataivutuksen perusteella. Referatiivi- ja temporaalirakenteet olen puolestaan luokitellut niihin liittyneiden possessiivisuffiksien perusteella. Apuverbittömiä, epäselviä, adjektiivistuneita, substantiivistuneita tai toisteisessa rakenteessa esiintyviä tapauksia en ole luokitellut mihinkään tiettyihin alakategorioihin, mutta olen kuitenkin analysoinut esimerkiksi niiden lause- ja lausekerakenteita.

Aineistoni morfologisessa luokittelussa olen ensisijaisesti keskittynyt tarkastelemani *surra*-verbin morfologiaan tai sen kanssa esiintyvän apuverbin morfologiaan. Esimerkiksi virkkeessä *Molemmat on tätä eroa surenut..*(S) predikaattina toimii myönteinen perfekt *on surenut*, jonka luokittelin *olla*-apuverbin muodon perusteella yksikön kolmannen persoonan indikatiiviksi. Lauseen subjekti on kuitenkin monikkomuotoinen *molemmat*, mikä tarkoittaa, että predikaatin kumpikaan verbi ei kongruoi sen kanssa. Kieliopillisen tehtävän perusteella kyseisen tapauksen olisi voinut luokitella myös monikon kolmannen persoonan indikatiiviksi. Koska tutkielmani keskittyy tarkastelemaan sitä, millaisissa morfosyntaktisissa ja morfologisissa konteksteissa esimerkiksi yllä mainittu *surenut*-muoto esiintyy, on mielestäni perusteltua, että luokittelen sen apuverbin muodon perusteella. En voi olla varma, esiintyisikö vokaalivartaloinen *surenut*-muoto myös silloin, jos *olla*-verbi olisi monikon kolmannessa persoonassa ja kongruoisi subjektin kanssa. Kongruoimattomista tapauksista olen kuitenkin maininnut analyysissani erikseen.

Kongruoimattomien tapausten lisäksi perustelen aineistoni elliptisten tapausten luokittelua. Ellipsillä tarkoitetaan sitä, kun kirjoittaja jättää toistamatta jonkin aineksen, joka näkyy vieruslauseen vastaavassa kohdassa (VISK 2008 s.v. *ellipsi*). Tämä kyseinen aines on aineistoni esiintymissä aina apuverbi. Esimerkissä (19) tarkastelemani *surra*-verbin yksikön nominatiivimuotoinen NUT-partisiippi esiintyy rinnasteisessa päälauseessa predikaattiverbin tavoin mutta ilman apuverbiä. Vieruslauseen predikaattina toimii

kielteinen perfekti *itkenyt en ole. mutta*-rinnastuskonjunktion avulla kirjoittaja kuitenkin kumoaa aiemman lauseen kielteisyyden, jolloin voin tulkita, että *surrut*-muodon apuverbinä esiintyy yksikön ensimmäisen persoonan *olla*-verbi. (VISK 2008 § 1187, 1192.) Esimerkin (19) olen luokitellut osaksi myönteisiä perfektimuotoja.

(19) *Itkenyt en ole, mutta [olen] surrut niinkuin menetystä surraan.* (S)

Kuten olen jo aiemmin maininnut, aineistoni puhekielisyyks on vaikuttanut omalta osaltaan esiintymien luokitteluun. Inkongruenssin ja elliptisten tapausten lisäksi erilaiset kirjoitusvirheet ovat yleisiä aineistossani. Analyysia tehdessäni en ole kuitenkaan kiinnittänyt erityistä huomiota kirjoitusvirheisiin. En ole esimerkiksi luokitellut niitä mihinkään omaan kategoriaan, sillä virheistä huolimatta morfosyntaktinen konteksti on ollut aina helposti pääteltävissä. Esimerkiksi aineistostani poimitussa lauseessa *Sitä om, kuten Toni Halmetta surrut jipa 40 000 tuhatta uhmistä konserserteissa* predikaattina toimii *om surrut*, jossa kommentoija on selvästikin *olla*-verbin yksikön kolmatta persoonaa muodostaessaan painanut *m*-näppäintä *n*-näppäimen sijaan.

4.2. NUT-partisiipin yksikkö

Aloitan pro gradu -työni analyysin tarkastelemalla *surra*-verbin yksikkömuotoisia NUT-partisiippeja, joita aineistossani on nominatiivi-, essiivi-, genetiivi- ja translatiivimuodoissa. Ensimmäisenä käyn läpi konsonanttivartaloiset *surra*-verbin NUT-partisiipin nominatiivimuodot, minkä jälkeen tarkastelen essiivi-, genetiivi- ja translatiivimuotoisia tapauksia. Käsittelen essiivi-, genetiivi- ja translatiivimuotoiset tapaukset yhdessä, sillä ne kattavat vain 2,4 % konsonanttivartaloisista NUT-partisiipin yksikkömuodoista.

Konsonanttivartaloisten esiintymien jälkeen siirryn analyysissani vokaalivartaloistuneisiin *surra*-verbin yksikön NUT-partisiippimuotoihin. Vokaalivartaloistuneet *surra*-verbin yksikön NUT-partisiipit taipuvat aineistossani samoin kuin konsonanttivartaloisetkin yksikön NUT-partisiipit: nominatiivissa, genetiivissä, essiivissä ja translatiivissa. Etenen analyysissa samalla kaavalla kuin konsonanttivartaloistenkin muotojen tapauksissa, mutta käsittelen kaikki sijat yhdessä luvussa. Tämä johtuu yksinkertaisesti siitä, ettei

vokaalivartaloistuneita *surra*-verbin NUT-partisiipin yksikkömuotoja ole määrällisesti niin paljon kuin konsonanttivartaloisia muotoja.

4.2.1. Konsonanttivartaloiset nominatiivimuodot

surra-verbin konsonanttivartaloisen NUT-partisiipin yksikön nominatiivi on aineistossani muodoltaan *surrut* tai loppuheittonen *surre*. Aineistoni 3 460 esiintymästä 2 408 eli jopa 69,6 prosenttia on yksikön nominatiivimuotoja, jotka toimivat lauseissa osana predikaattia, adjektiivistuneina, substantiivistuneina tai apuverbittöminä. Kuvioon 2 olen luokitellut morfosyntaktisten kontekstien mukaan *surra*-verbin NUT-partisiipin yksikön nominatiivimuodot.

KUVIO 2. *surre(t)*-muotojen morfosyntaktiset kontekstit.

Kuten kuvio 2 osoittaa, *surra*-verbin NUT-partisiippien yksikön nominatiivimuotojen yleisin morfosyntaktinen tehtävä on olla osana liittomuotoista predikaattia. Liittomuodoista yleisin on perfekti, jota aineistossani on yhteensä 1 796 esiintymää (esimerkki (20)). Perfektin jälkeen yleisin morfosyntaktinen konteksti on kielteinen imperfekti, joka näkyy esimerkissä (21). Kielteisiä imperfektimuotoja on aineistossani yhteensä 453 esiintymää. Perfektien ja kielteisten imperfektien lisäksi aineistossa on yhteensä 92 pluskvamperfektimuotoa (esimerkki (22)), joten se on yksikön nominatiivimuotojen kolmanneksi

yleisin morfosyntaktinen konteksti. Aineistossani on myös 48 esiintymää, jotka eivät esiinny apuverbin (*olla, ei*) kanssa mutta toimivat kuitenkin predikaattiverbin tavoin. Olen luokitellut kyseiset tapaukset apuverbittömien esiintymien ryhmään (esimerkki (23)). Edellä mainittujen tapausten lisäksi *surra*-verbin NUT-partisiipin yksikön nominatiivimuodot esiintyvät myös substantiivistuneina ja adjektiivistuneina. Substantiivistuneet esiintymät toimivat lauseissa subjektin tavoin (esimerkki (24)), ja niitä on yhteensä 8. Adjektiivistuneita esiintymiä on puolestaan 4, ja ne toimivat lauseissa määrittämässä toisia lauseenjäseniä. Esimerkissä (25) adjektiivistunut *surrut* määrittää substantiivia *isä*. Lisäksi aineiston 7 esiintymää toimii osana toisteista rakennetta (esimerkki (26)), jossa *surra*-verbi toimii *suru*-substantiivin kanssa kiteytyneessä rakenteessa ilman apuverbiä.

- (20) ***Olen** vähän **surrut** selluliittejani, mutta samalla salassa epäillyt, jotakuta sellainenkin viehättää.* (S)
- (21) *yli 90 vuotiaan isoäitini kuolemaa **en surrut** lainkaan.* (S)
- (22) ***Olin** jo silloin **surre** niin paljon , että se tieto ei tuntunu enää niin pahalta* (S)
- (23) *Paskaa tapahtuu, samaa koen just nyt, pari kuukautta tässä **surrut** ja itkenyt.* (S)
- (24) *Lopussa hän huomaa , että hiekkaan on jäänyt vain yhdet jalanjäljet ja ongelmiaan **surrut** huomaa, että hän onkin puhunut Jumalalle, joka on koko ajan kannatellut* (S)
- (25) *Pitkään, hartaasti ja monipuolisesti **surrut** isä* (S)
- (26) ***Surre suruni** sen suhteen ja suhde tosiaan katsottiin ihan loppuun* (S)

Yleisimmin *surra*-verbin konsonanttivartaloisen NUT-partisiipin nominatiivimuoto esiintyy siis osana perfektia. Olen luokitellut aineistoni 1 796 perfektimuotoista tapausta ensin myönteisiin (1 501 esiintymää) ja kielteisiin perfekteihin (295 esiintymää), minkä jälkeen olen jatkanut luokittelua lausekontekstien, persoonamuotojen ja modusten perusteella. Taulukossa 2 näkyy myönteisten perfektimuotojen morfologinen luokittelu. Olen merkinnyt taulukkoon esiintymien frekvenssit (f) ja prosenttiluvut (%) deklaratiivi- ja interrogatiivilauseissa. Interrogatiivilauseisiin olen koodauksen avulla selventänyt sen, kuinka monta tarkastelemaani muotoa esiintyy vaihtoehto- ja hakukysymyksessä (V = vaihtoehtokysymys, H = hakukysymys). Esimerkiksi sulkeissa oleva koodaus 4 H, 6 V tarkoittaa, että 4 muotoa esiintyy osana hakukysymystä ja 6 muotoa osana vaihtoehtokysymystä. Tämän lisäksi olen tummentanut yleisimmät morfologiset kontekstit, jotta ne erottuisivat aineistosta paremmin. Taulukon 2 lisäksi olen käyttänyt samanlaisia

merkintätapoja ja koodauksia pro gradu -tutkielmani kaikissa aineistoa käsittelevissä taulukoissa.

TAULUKKO 2. *surru(t)*-muodot osana myönteistä perfektiiä.

Persoonaa	Modus	Deklaratiivi (f)	%	Interrogatiivi (f)	%
y. 1. p.	indikatiivi	994	68,8	8 (4 V, 4 H)	14,3
	konditionaali	50	3,5	3 (V)	5,4
y. 2. p.	indikatiivi	119	8,2	20 (16 V, 4 H)	35,7
	konditionaali	6	0,4		
	potentiaali			1 (V)	1,8
y. 3. p.	indikatiivi	233	16,1	10 (5 V, 5 V)	17,9
	konditionaali	40	2,5	13 (1 V, 12 H)	23,2
m. 1. p.	konditionaali			1 (H)	1,8
m. 2. p.	indikatiivi	2	0,1		
m. 3. p.	indikatiivi	1	0,1		
Yhteensä		1 445	100	56	100

Kuten taulukko 2 osoittaa, *surra*-verbin yksikön nominatiivimuodon esiintyessä osana myönteistä perfektiiä yleisin lausetyyppi on deklaratiiivi- eli väitelause. Kaikista 1 501 myönteisestä perfektistä, joissa *surru(t)*-muoto esiintyy, jopa 96,3 prosenttia on deklaratiiivilauseen predikaattina. Yleisin morfologinen konteksti deklaratiiivilauseissa esiintyvälle myönteiselle perfektille on yksikön ensimmäisen persoonan indikatiivi (esimerkki (27)). Tällaisia tapauksia on aineistossani yhteensä 994 esiintymää eli jopa 68,8 prosenttia kaikista 1 445 deklaratiiivilauseesta. Toiseksi yleisin morfologinen konteksti on puolestaan yksikön kolmannen persoonan indikatiivi (esimerkki (28)), sillä 233 esiintymää eli 16,1 prosenttia on kyseisessä muodossa. Kolmanneksi yleisintä morfologista kontekstia, yksikön toisen persoonan indikatiivia (esimerkki (29)), on aineistossani yhteensä 119 esiintymää eli 8,2 prosenttia. Yleisimmin deklaratiiivilauseiden myönteiset perfektimuodot ovat moduksiltaan indikatiiveja ja persoonataivutuksiltaan yksikkömuotoisia. Imperatiivi on ainoa modusmuoto, jota ei esiinny aineistoni myönteisissä perfekteissä. Käytännössä perfekti voi taipua kaikissa moduksissa (ks. VISK 2008 § 112), mutta imperatiivimuotoinen perfekti on kuitenkin suhteellisen harvinainen. On siis odotuksenmukaista, ettei sitä esiinny aineistossani.

- (27) *Näin jälkikäteen **olen surrut** ja harmitellut sitä, että hammaslääkäri oli poistanut alkuperäistietojen mukaan enemmän hampaita , joita loppujen lopuksi siis oli 6 kappaletta, joten tää syöminen on olluvähän hankalaa. (S)*
- (28) *Menisit käymään ja kyselisit miten menee, kyllä se siitä lähtee sujumaan sitten kun hän **on surrut** tarpeeksi. (S)*
- (29) *Kunhan **olet** aikasi **surrut** neuvoisin ottamaan uuden koiran ja jatkamaan elämää. (S)*

Deklaratiivilauseiden lisäksi *surrut(t)*-muodon ollessa osana myönteistä perfektia lause voi olla interrogatiivinen. Interrogatiivilauseissa yleisin morfologinen konteksti, jossa *surra*-verbin nominatiivimuotoinen NUT-partisiippi esiintyy, on yksikön toisen persoonan indikatiivi (20 esiintymää, 35,7 %). Kyseisistä muodoista 80 prosenttia on tyypiltään vaihtoehtokysymyksiä, eli ne sisältävät liitepartikkelin *-ko* (esimerkki (30)). Toiseksi yleisin morfologinen konteksti interrogatiivilauseiden myönteiselle perfektimuodolle on yksikön kolmannen persoonan konditionaali (13 esiintymää, esimerkki (31)), ja kolmanneksi yleisin morfologinen konteksti on puolestaan yksikön kolmannen persoonan indikatiivi (10 esiintymää, esimerkki (32)).

- (30) ***Oletko** jo **surrut** sydämeesi päässyttä koiraa ? (S)*
- (31) *Mutta **kuka** sitä **olisi surrut**? (S)*
- (32) ***Onko** hän **surrut** lapsensa kuolemaa ? (S)*

Harvinaisempia morfologisia konteksteja deklaratiiivisen lauseen myönteiselle perfektille, jossa yksikön nominatiivimuotoinen *surra*-verbin NUT-partisiippi esiintyy, ovat kongruoimattomat monikkomuotoiset tapaukset (esimerkit (33a–c)) sekä yksikön ensimmäisen, toisen ja kolmannen persoonan konditionaalimuodot (esimerkit (34a–c)). Kongruoimattomat muodot olen luokitellut taulukossa 2 monikkumuodoiksi, eli esimerkiksi taulukkoon merkitty m. 1. p. konditionaalimuoto on kongruoimaton. Esimerkeissä (33a–c) *surra*-verbin konsonanttivartaloinen NUT-partisiippi muodostaa perfektin yhdessä monikkumuotoisen *olla*-apuverbin kanssa. Esimerkissä (33a) on monikon ensimmäisen persoonan konditionaalimuoto, (33b):ssä näkyy monikon toisen persoonan indikatiivimuoto, ja (33c):ssä on monikon kolmannen persoonan indikatiivimuoto. Mielenkiintoista esimerkeissä (33a–c) on se, että *olla*-apuverbi on monikkumuotoinen mutta *surra*-pääverbi yksikkömuotoinen. Yleensä puhekielisen tekstin inkongruenssissa pääverbi on monikkumuotoinen ja apuverbi yksikkömuotoinen (VISK 2008 § 1291).

- (33) a. *Miksi muuten **olisimme surrut** aisaa niin kauan , jos olisimme eronneet yhteisestä päätöksestä ?* (S)
 b. *– – te ihmiset , jotka **olette surrut** lastanne ..* (S)
 c. *Joten ymmärrän niitä ihmisiä jotka **ovat** kauhukuvien kera joutuneet elämään ja omaisiaan **surrut**. Tuhannet kauhukuvat tuhansien mielissä .* (S)
- (34) a. *Varmasti **olisin surrut** enemmän ja ehkä kaivannut jotain tukeakin, jos olisin odottanut ensimmäistä lasta .* (S)
 b. *Muista myös että jos on taivas olemassa, siellä **olisit** kuitenkin katunut katkerasti ja **surrut** vaan -koska olisit vain ymmärtänyt sen että olisit voinut jokaiselle sinua vaivaavalle asialle tehdä jotakin.* (S)
 c. *Nyt on pakko perua jopa omat puheenikin siitä , että mies **olisi** itsekin **surrut** eroanne .* (S)

Interrogatiivilauseissa myönteisen perfektin harvinaisempia morfologisia konteksteja ovat yksikön ensimmäisen persoonan indikatiivit (8 esiintymää, esimerkki (35)) ja konditionaalit (3 esiintymää, esimerkki (36)), 1 yksikön toisen persoonan potentiaalimuoto (esimerkki (37)) ja 1 kongruoimaton monikon ensimmäisen persoonan konditionaali-muoto (esimerkki (38)). Esimerkin (37) potentiaalimuotoinen perfekti on samalla myös koko NUT-partisiippiaineiston yksikkömuotojen ainoa potentiaalissa taipuva esiintymä. Potentiaalimuotojen vähäisyys aineistossani ei sinällään yllättänyt minua, sillä potentiaalia käytetään melko harvakseltaan niin murteissa kuin yleiskielisissä teksteissäkin (esim. Forsberg 1998: 132–134; VISK 2008 § 1597).

- (35) ***Olenko** tavallaan**surrut** silloin jo kun näin viestit ?* (S)
 (36) ***olisinko** sitte **surre** paremmin ? ? olisin kymmenee istunu siel ja sit tullu tänne ..? ?* (S)
 (37) *Kohta jo huomaat kesä on tullut, **lienetkö** lainkaan talvea **surrut**.* (S)
 (38) ***Miksi** muuten **olisimme surrut** aisaa niin kauan , jos olisimme eronneet yhteisestä päätöksestä ?* (S)

Myönteisen perfektin lisäksi *surra*-verbin NUT-partisiipin yksikön nominatiivimuodot esiintyvät osana kielteistä perfektia (295 esiintymää). Taulukkoon 3 olen luokitellut kyseiset esiintymät morfologisesti, ja siitä voidaankin huomata, että suurimmaksi osaksi kielteiset perfektimuodot esiintyvät deklaratiiivisissa lauseissa (291 esiintymää). Vain aineiston 4 esiintymää toimii predikaattina interrogatiivilauseessa: hakukysymyksessä toimii 2 kielteistä perfektimuotoa ja vaihtoehtokysymyksessä esiintyy 2 kielteistä perfektimuotoa.

TAULUKKO 3. *surre(t)*-muodot osana kielteisistä perfektiä.

Persoonaa	Modus	Deklaratiivi (f)	%	Interrogatiivi (f)	%
y. 1. p.	indikatiivi	170	57,6	1 (V)	25
	konditionaali	25	8,5		
y. 2. p.	indikatiivi	20	6,8		
	konditionaali	2	0,7		
y. 3. p.	indikatiivi	57	19,3	2 (1 V, 1 H)	50
	konditionaali	15	5,1	1 (H)	25
m. 1. p.	konditionaali	1	0,4		
m. 2. p.	konditionaali	1	0,4		
Yhteensä		291	100	4	100

Taulukosta 3 voidaan huomata myös se, että deklaratiiivilauseissa esiintyvän kielteisen perfektimuodon yleisin morfologinen konteksti on yksikön ensimmäisen persoonan indikatiivi (57,6 %, esimerkki (39)). Toiseksi yleisin morfologinen konteksti kielteiselle perfektille on yksikön kolmannen persoonan indikatiivi (19,3 %, esimerkki (40)), ja kolmanneksi yleisin konteksti on yksikön ensimmäisen persoonan konditionaalimuoto (8,5 %, esimerkki (41)). Näiden kontekstien lisäksi aineistossani on 20 yksikön toisen persoonan indikatiivimuotoa (esimerkki (42)), 15 yksikön kolmannen persoonan konditionaalimuotoa (esimerkki (43)), 2 yksikön toisen persoonan konditionaalimuotoa (esimerkki (44)), 1 monikon ensimmäisen persoonan konditionaalimuoto (esimerkki (45)) ja 1 monikon toisen persoonan konditionaalimuoto (esimerkki (46)). Viimeisimpänä mainitut monikkomuodot ovat jälleen puhekielelle tyypillisiä kongruoimattomia muotoja, joita esiintyi myös aineistoni myönteisissä perfekteissä.

- (39) *En oo ikinä surre päivää pitempään eroa* (S)
 (40) *Jukka ei ole musta surrut Hannaa tuskin lainkaan.* (S)
 (41) *En olisi surrut edes sitä, että siivouspäivä siirtyisi maanantaihin tai tiistaihin.* (S)
 (42) *Et ole surrut ollenkaan.* (S)
 (43) *Virolaisakka jos olisi lähtenyt, sitä ei olisi surrut kukaan.* (S)
 (44) *Tulevaisuutta ei voi tietää, vaikkei vielä ois surre (tosin ilmiselvästi OLET), ei tarkoita ettetkö suris ja katuis vielä katkerasti yks kaunis päivä* (S)
 (45) *Jos ei olis tullut, emme varmasti kaipaisikaan miestä emmekä olisi itkeneet ja surrut asiaa niin kauan.* (S)

- (46) *tää on elämää ! ! mut entäs jos jotain poliisia ois ammuttu ? sitten **ette ois ees surru** sitä ! (S)*

Interrogatiivilauseiden kielteisistä perfektimuodoista 2 esiintymää taipuu yksikön kolmannen persoonan indikatiivissa (esimerkki (47)), 1 esiintymä on yksikön ensimmäisen persoonan indikatiivissa (esimerkki (48)) ja 1 esiintymä on yksikön kolmannen persoonan konditionaalissa (esimerkki (49)). Esimerkissä (47) näkyy hakukysymys, jonka tunnistaa interrogatiivipronominista *miks*. Toinen interrogatiivilause, jossa yksikön kolmannen persoonan indikatiivin kielteinen perfektimuoto esiintyy, on vaihtoehtokysymys. Vaihtoehtokysymyksiä ovat myös esimerkit (48) ja (49), sillä niissä kysyvyyttä ilmaisee liitepartikkeli *-kO* ja sen puhekielinen vastine *-ks* (ks. VISK § 802).

- (47) ***Miks** vitussa Kristiina **ei ole surrut**vähään aikaan Iljaa ? (S)*
 (48) *enkö saa jo antaa itseni olla **enkö ole** jo **surrut** tarpeeksi enkö saisi jo levätä edes pienen hetken (S)*
 (49) ***Eiks** suomen kansa **ole** aina **surrut** laulajia, ja levytyhtiöt painaa kuoleman jälkeen kokoelmalevyt. – – (S)*

surra-verbin NUT-partisiipin yksikön nominatiivimuodon esiintyessä osana myönteistä tai kielteistä perfektia yleisin morfologinen konteksti on yksikön ensimmäisen persoonan indikatiivi (*olen surrut, en ole surrut*) deklaratiivilauseessa. Yhteensä kyseisiä esiintymiä on 1 164 kaikista 1 796 esiintymästä. Perfektit edustuvat kaikissa persoonamuodoissa, mutta yksikön ensimmäinen persoona on selvästi yleisin (noin 70 % kaikista perfektimuodoista). Tämä voi selittyä esimerkiksi sillä, että keskustelupalstoilla ihmiset yleisesti ottaen kertovat omista kokemuksistaan ja ajatuksistaan. Moduksiltaan esiintymät ovat suurimmaksi osaksi indikatiiveja (91 %) tai konditionaaleja (9 %). Vain 1 aineistoni esiintymistä on potentiaalimuotoinen (ks. esimerkki (37)).

surra-verbin NUT-partisiipin yksikön nominatiivimuotoisten esiintymien toiseksi yleisin morfosyntaktinen konteksti on kielteinen imperfekti. Osana kielteisistä imperfektistä on yhteensä 453 esiintymää. Moduksiltaan ne ovat pelkästään indikatiiveja (ks. teoriaosuuden alaluku 2.1. & VISK 2008 § 113), mutta persoonamuodoista edustuvat kaikki yksikön persoonat sekä kongruoimaton monikon kolmas persoona. Alla olevassa taulukossa 4 on kielteiset imperfektimuodot luokiteltuina morfologisesti sekä aineistoesimerkit jokaisesta kontekstista. Toisin kuin perfektimuotojen taulukoissa 2 ja 3, en ole taulukossa 4 erotellut

deklaratiivilauseita ja interrogatiivilauseita. Tämä johtuu siitä, että kielteiset imperfekti-muodot esiintyivät aineistossani kovin harvoin kysyvän lauseen predikaattina.

TAULUKKO 4. *surre(t)*-muodot osana kielteisistä imperfektiä sekä deklaratiivi- että interrogatiivilauseissa.

Persoonaa ja modus	f	%	Esimerkki aineistosta
y. 1. p. indikatiivi	255	56,3	<i>Enkö minä surre köyhien osaa ? (S)</i>
y. 2. p. indikatiivi	11	2,4	<i>no et sitten kuitenkaan kauaa surre. (S)</i>
y. 3. p. indikatiivi	185	40,8	<i>Ainakaan Iina ei paljoa surre Antin perään. (S)</i>
m. 3. p. indikatiivi	2	0,4	<i>— — kun elävät simit eivät koskaan surre niitä kuolleita (S)</i>
Yhteensä	453	100	

Kuten kyseinen taulukko 4 osoittaa, yleisin morfologinen konteksti kielteisessä imperfektissä on yksikön ensimmäisen persoonan indikatiivimuoto (56,3 %). Toiseksi yleisin konteksti on yksikön kolmannen persoonan indikatiivi (40,8 %), ja kolmanneksi yleisimmin *surre(t)*-muoto esiintyy osana kielteisistä imperfektiä yksikön toisen persoonan indikatiivissa (2,4 %). Näiden kontekstien lisäksi loput 2 esiintymää ovat muodoltaan kongruoimattomia monikon kolmannen persoonan indikatiiveja. Mielenkiintoista imperfektien morfologisissa konteksteissa on se, että yleisimmän ja toiseksi yleisimmän kontekstin erona on vain 70 esiintymää (15,5 %). Verrattuna myönteisen perfektimuodon yleisimmän ja toiseksi yleisimmän morfologisen kontekstin eroavaisuuteen, joka on jopa 761 esiintymää (50,7 %), on kielteisissä imperfektimuodoissa ero aika vähäinen. Vaikka en taulukkoon 4 eritellyt lausetyyppejä, on syytä kuitenkin mainita myös niistä. Kielteiset imperfektimuodot esiintyvät aineistossani yleisimmin osana deklaratiivilauseita (447 esiintymää), mutta aineistossa on kuitenkin 6 esiintymää, jotka toimivat interrogatiivilauseissa. Näistä esiintymistä 4 on osana hakukysymystä: 1 yksikön ensimmäisen persoonan muoto ja kolme yksikön toisen persoonan muotoa. Loput 2 esiintymää toimivat vaihtoehtokysymyksissä. Morfologiselta kontekstiltään kyseiset esiintymät ovat yksikön toisessa ja kolmannessa persoonassa.

Kolmanneksi yleisin morfosyntaktinen konteksti, jossa *surre*-verbin NUT-partisiipin yksikön nominatiiveja esiintyy, on pluskvamperfekti. Kaikki aineistoni pluskvamperfekti-muodot esiintyvät osana deklaratiivilauseita. Olen luokitellut pluskvamperfektit aluksi

myönteisiin (*olin surru(t)*) ja kielteisiin (*en ollut surru(t)*) tapauksiin, minkä jälkeen olen syventänyt luokittelua persoonataivutukseen. Modustaivutukseltaan pluskvamperfektit voivat olla pelkästään indikatiivissa (ks. teoriaosuuden alaluku 2.1. & VISK 2008 § 112). Taulukossa 5 näkyy pluskvamperfektimuotojen morfologinen luokittelu.

TAULUKKO 5. *surre(t)*-muodot osana pluskvamperfektiä.

Persoonaa ja modus	Myönteinen/kielteinen	f	%
y. 1. p. indikatiivi	myönteinen	45	48,9
	kielteinen	5	5,4
y. 2. p. indikatiivi	myönteinen	1	1,1
y. 3. p. indikatiivi	myönteinen	37	40,2
	kielteinen	4	4,4
Yhteensä		92	100

Kuten taulukko 5 osoittaa, yleisin morfologinen konteksti *surre(t)*-muodon ollessa osana pluskvamperfektiä on myönteinen yksikön ensimmäisen persoonan indikatiivi (48,9 %, esimerkki (50)). Toiseksi yleisin morfologinen konteksti pluskvamperfektille on myönteinen yksikön kolmannen persoonan indikatiivi (40,2 %), joka näkyy puolestaan esimerkiksi (51). Kolmanneksi yleisin konteksti on kielteinen yksikön ensimmäisen persoonan indikatiivi (5,4 %, esimerkki (52)), ja neljänneksi yleisin konteksti on kielteinen yksikön kolmannen persoonan indikatiivi (4,4 %, esimerkki (53)). On kuitenkin huomattava se, että kolmanneksi yleisimmän ja neljänneksi yleisimmän kontekstin erona on vain 1 esiintymä. Tämän lisäksi yleisimmän ja toiseksi yleisimmän morfologisen kontekstin välillä on eroa vain 8 esiintymän verran (8,7 %). Aivan kuin kielteisissä imperfektimuodoissa pluskvamperfektimuotojenkaan morfologisten kontekstien välillä ei ole yhtä huomattavaa eroa kuin myönteisten ja kielteisten perfektimuotojen morfologisten kontekstien välillä. Aiemmin mainittujen muotojen lisäksi aineistossani on 1 myönteinen yksikön toisen persoonan indikatiivin pluskvamperfekti, joka näkyy esimerkissä (54).

- (50) *Kun **olin** sitten taas hetken **surrut** kaikkea, muistin sen suudelman jonka hän antoi räntäsateen kasteltua minut.* (S)
- (51) *Hän **oli** **surrut** kovasti hamsterin kuolemaa.* (S)
- (52) ***En ollut** oikeastaan **surrut** avioeroa ollenkaan, ainoastaan mennyt vaan.* (S)
- (53) *Hän **ei ollut** **surrut** eroaan loppuun.* (S)

- (54) ***Olit** niin kovasti minua ajatellut ja **surrut** että heidän täytyi antaa lupa minulle ja sinulle että voimme tervehtiä toisiamme.* (S)

Liittomuotojen lisäksi *surra*-verbin NUT-partisiipin yksikön nominatiivi esiintyy lauseissa, joissa *surre(t)* toimii predikaattiverbin tavoin mutta ilman apuverbiä (esimerkki (55)). Yhteensä tällaisia tapauksia on 48 esiintymää. Morfosyntaktinen luokittelu ei ole mahdollinen näiden tapausten kohdalla, koska liittomuotoisissa verbeissä mahdolliset taiputustunnukset liittyvät apuverbeihin. Esimerkiksi yksikön ensimmäisen persoonan perfektin konditionaalissa *ol+isi+n sur+rut* konditionaalin tunnus *-isi-* liittyy *olla*-apuverbin vartaloon *ol-*, minkä jälkeen sananmuotoon liittyy yksikön ensimmäisen persoonan päätte *-n*. Apuverbittömien tapausten lisäksi predikaattiverbin tavoin toimivat myös 7 toisteisen rakenteen osana olevaa *surre(t)*-muotoa, joissa ei ole apuverbejä (esimerkki (56)). Kyseistä rakennetta esiintyy myös apuverbien kanssa, mutta olen luokitellut tällaiset tapaukset liittomuotoihin (esimerkki (57)).

- (55) *Silloin tällöin, **surrut** kun et ole vieressäni.* (S)
 (56) *Jos taas en olisi ikinä sisään päässyt, olisin luovuttanut jossain vaiheessa. Tietänyt että ten parhaani. **Surrut suremiseni** ja jatkanut eteenpäin.* (S)
 (57) ***Olin surrut suruni** silloin pois, kun se oli ajankohtainen .* (S)

Predikaattien lisäksi *surra*-verbin NUT-partisiipin yksikön nominatiivimuoto esiintyy myös substantiivistuneena ja adjektiivistuneena. Substantiivistuneita esiintymiä on aineistossani kahdenlaisia: tapaukset, joissa *surre(t)* toimii lausekontekstin perusteella subjektin tavoin (2 esiintymää, esimerkki (58)), sekä tapaukset, joissa verkkokeskusteluun osallistunut kommentoija on käyttänyt *surre(t)*-muotoa osana nimimerkkiään tai siihen rinnastuvaa tapausta (6 esiintymää, esimerkki (59)). Substantiivistuneita tapauksia on aineistossani siis yhteensä 8 kappaletta. Adjektiivistuneita tapauksia on puolestaan 4, ja ne kaikki toimivat esimerkin (60) tavoin määrittämässä substantiivia.

- (58) *On aika rauhan kun Roni laulaa
saa **surrutkin** iloissaan jälleen laulaa.
Ja sinä rakkaani tähden takaa:
Tähti illoaan Suomeen tänne näin jakaa.* (S)
 (59) *Mutta itse aloitit puhumalla vakavasta asiasta ilkeesti ja asian laidoilta omasta katkeruudestasi , mikä ei ole nyt puheenaiheena , vaan suru ja kuinka sitä käsitellä .terv. kaikenlaista kuolemaa nähnyt ja **surrut** ja...omalla laillani...että tiedät ! ! ! Tekopyhä moraali on perseestä!* (S)

- (60) *Vaimon kuolemaa **surrut** mieskin kuoli ei syöpään vaan vaimonsa ikävään.* (S)

4.2.2. Muut konsonanttivartaloiset muodot

Aineistossani on nominatiivimuotoisten yksikön NUT-partisiippien lisäksi genetiivissä, translatiivissa ja essiivissä taipuvia NUT-partisiipin yksikkömuotoja (yhteensä 60 esiintymää). Kyseiset muodot toimivat adjektiivistuneita, referatiivirakenteina tai osana verbiliittoja. On mielenkiintoista, ettei tutkielmassani ole tämän enempää muissa kuin nominatiivissa taipuvia NUT-partisiipin yksikkömuotoja, vaikka partisiipeilla on täydellinen nominien luku- ja sijataivutus (VISK 2008 § 490).

Nominatiivimuotojen jälkeen yleisimmin *surra*-verbin konsonanttivartaloiset yksikön NUT-partisiipit taipuvat genetiivissä (55 esiintymää). Kaikki genetiivimuotoiset yksikön NUT-partisiipit ovat morfosyntaktiselta kontekstiltään referatiivirakenteessa ja näin ollen toimivat lauseissa objektin tavoin. Referatiivirakenteissa genetiivin tunnus *-n* kuitenkin puuttuu, sillä vartaloon on liittynään possessiivisuffiksin tunnus *-ni* (yksikön ensimmäinen persoona), *-si* (yksikön toinen persoona), *-nsa* ~ *-en* (yksikön ja monikon kolmas persoona), *-mme* (monikon ensimmäinen persoona) tai *-nne* (monikon toinen persoona) (ks. VISK 2008 § 95). Aineistoni referatiivirakenteissa edustuvat kaikki yksikön persoonat sekä monikon kolmas persoona. Taulukkoon 6 olen luokitellut referatiivirakenteet possessiivisuffiksien perusteella.

TAULUKKO 6. Referatiivirakenteiden luokittelu possessiivisuffiksien perusteella.

Possessiivisuffiksi	f	Esimerkki aineistosta
<i>-ni</i>	14	<i>Muistan surreeni hänen vuokseen lapsesta asti.</i> (S)
<i>-si</i>	2	<i>Jonain päivänä tajuat surreesi loppuun.</i> (S)
<i>-nsa</i> / <i>-en</i> (yksikkö)	28	<i>Hän kyllä sanoi surreensa menetystä.</i> (S)
<i>-en</i> (monikko)	11	<i>Ei hän ymmärrä ihmisten surreen " enkeli Elisaa " (S)</i>
Yhteensä	55	

Kuten taulukko 6 osoittaa, enimmäkseen referatiivirakennetta käytetään yksikön kolmannessa persoonassa (50,9 %). Tämä on mielenkiintoista verrattuna aiempiin konsonanttivartaloisiin NUT-partisiipin nominatiivimuotoihin, joiden konteksteissa edustuivat

erityisesti yksikön ensimmäisen persoonan apuverbit. Perustelin aiemmin perfektien yhteydessä (ks. 4.2.1.) yksikön ensimmäisen persoonan suosiota sillä, että yleensä verkkokeskusteluissa kommentoijat kertovat asioista omasta näkökulmastaan käsin. Näyttää kuitenkin siltä, että aineistossani referatiivirakenteen käyttö poikkeaa tästä; kyseistä rakennetta käytetään enimmäkseen silloin, kun kommentoija kertoo jostain kolmannesta osapuolesta. Toisaalta yksikön kolmannen persoonan yleisyys voi selittyä sillä, että referatiivirakenne esiintyy yleensä kommunikaatioverbien kanssa, jolloin puhuja referoi aiemmin kuulemaansa (ks. VISK 2008 § 538). Tällainen referointi näkyy myös taulukon 6 esimerkissä *Hän kyllä sanoi surreensa menetystä.* (S).

surra-verbin yksikön NUT-partisiippien esiintymistä 2 tapausta on sijamuodoiltaan esillä. Sekä esimerkissä (61) että (62) *surreena*-muoto toimii lauseessa adjektiivistuneena luonnehtimassa lauseen subjektia eli kommentin kirjoittajaa. Esimerkissä (62) *surreena*-muoto on samalla myös osana toisteista *suruni surreena* -rakennetta, mutta tässä tapauksessa rakenne ei toimi lauseessa predikaattina.

- (61) *Mutta ystävän lähes menettäneenä , satoja öitä **surreena**, en yksinkertaisesti pysty suhtautumaan neutraalisti tuohon ' tarinaasi ', jota pidän kuvitteellisena höpöjuttuna* (S)
- (62) *Oireet katos ja aattelin että tuulimunahan se .2 pitkää viikkoa ootin uutta ultraa ja sinne menin jo suruni **surreena**.* (S)

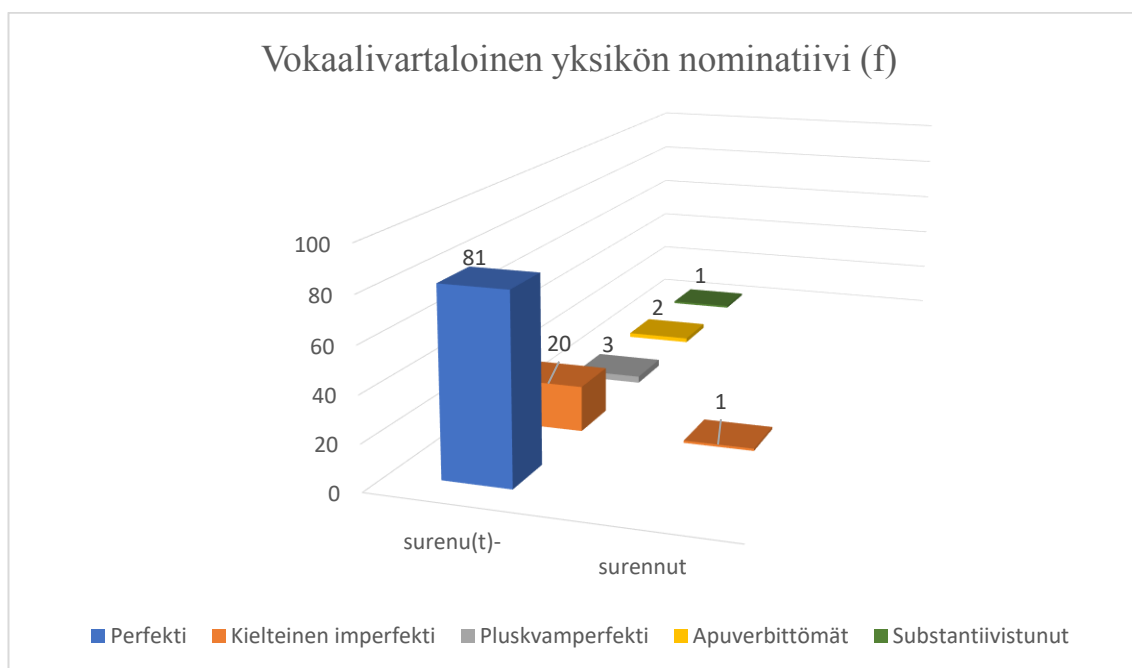
surra-verbin NUT-partisiipin yksikön translatiivimuodot, joita on aineistossani yhteensä 3 esiintymää, toimivat verbiliiton osana. Aineiston 2 verbiliittoa muodostuvat *tulla*-verbin yksikön kolmannen persoonan indikatiivista (kuten esimerkki (63)) ja *surra*-verbin translatiivimuodosta. 1 verbiliitto puolestaan muodostuu yksikön kolmannen persoonan konditionaalimuotoisesta *tulla*-verbistä sekä *surra*-verbin translatiivimuodosta (esimerkki (64)). Kaikissa 3 verbiliitossa on esimerkkien (63) ja (64) tavoin nollapersoona, mikä tarkoittaa sitä, että lauseista puuttuu kokonaan substantiivilauseke. Nollapersoonalla ilmaistaan usein ketä tahansa tekijää tai puhujaa itseään. (VISK 2008 § 1347.)

- (63) *Sitä **tulee** monesti ajatelleeksi ja ihan **surreeksi**, kun ymmärtää , ettei heillä ollut paljon muita vaihtoehtoja kuin se ison lapsikatraan hengissä pitäminen.* (S)
- (64) *Ei tarkoita aina , että pitäisi masentua ja velloa itsesäälissä jotta **tulisi surreeksi** sinun mielestä " oikein " .* (S)

4.2.3. Vokaalivartaloiset muodot

Vokaalivartaloiset yksikön NUT-partisiippimuodot taipuvat aineistossani samoissa sijoissa kuin konsonanttivartaloisetkin yksikön NUT-partisiipit eli nominatiivissa, genetiivissä, essiivissä ja translatiivissa. Nominatiivimuotoisia esiintymiä on yhteensä 108, ja muissa sijoissa olevia tapauksia on puolestaan 9. Olen käsitellyt ensin pelkästään nominatiivimuotoiset tapaukset, sillä niitä on huomattavasti enemmän (92,3 %) kuin muissa sijoissa olevia tapauksia (7,7 %). Luvun lopussa käsitelen genetiivi-, essiivi- ja translatiivimuotoiset tapaukset.

Vokaalivartaloisia *surra*-verbin NUT-partisiipin yksikön nominatiivimuotoja on aineistoni kaikista 3 460 esiintymästä yhteensä 108. Tämä tarkoittaa sitä, että vokaalivartaloistuneet yksikön nominatiivimuodot kattavat vain 3,1 prosenttia aineistoni kokonaismäärästä. Kyseiset esiintymät ovat **surenu-*, **surenut-* ja **surennu-*muotoisia. Esiintymät toimivat lauseissa predikaatteina (osana perfektiä, pluskvamperfektiä tai kielteistä imperfektiä) tai substantiivistuneina. Aineistossa on myös tapauksia, joissa **surenu(t)* toimii predikaattiverbin tavoin ilman apuverbiä. Kuviossa 3 ovat **surenu(t)-* ja **surennu-*esiintymät luokiteltuina morfosyntaktisesti.

KUVIO 3. **suren(n)u(t)-*muotojen morfosyntaktiset kontekstit.

Kuten kuvio 3 osoittaa, vokaalivartaloisten **surenu(t)*-muotojen yleisin morfosyntaktinen tehtävä on olla osana perfektii; yhteensä 81 esiintymää toimii pääverbinä perfektissä. Seuraavaksi yleisin morfosyntaktinen konteksti on kielteinen imperfekti (20 esiintymää), ja kolmanneksi yleisin konteksti on puolestaan myönteinen pluskvamperfekti (3 esiintymää). Näiden lisäksi 2 esiintymää toimii ilman apuverbiä ja 1 esiintymä on substantiivistunut. Ainoa aineistoni **surennut*-muotoinen esiintymä toimii osana kielteisistä imperfektii. Morfologinen konteksti tälle esiintymälle on yksikön ensimmäisen persoonan indikatiivi. Jo tässä vaiheessa voin todeta, että vokaalivartaloistuneet *surra*-verbin yksikön NUT-partisiipit käyttäytyvät morfosyntaktisilta konteksteiltaan samankaltaisesti konsonanttivartaloisten vastineidensa kanssa.

Yleisin morfosyntaktinen konteksti vokaalivartaloiden *surra*-verbin NUT-partisiipin yksikön nominatiivimuodon esiintymille on siis perfektii. Aineistossani esiintyy sekä myönteisiä (*olen *surenu(t)*) että kielteisiä (*en ole *surenu(t)*) perfektejä. Myönteinen perfektimuoto (62 esiintymää) on kuitenkin yleisempi kuin kielteinen (19 esiintymää), aivan kuten konsonanttivartaloistenkin NUT-partisiipin perfektimuodoissa. Vokaalivartaloistuneita myönteisiä perfektimuotoja on 53,1 % enemmän kuin kielteisiä perfektimuotoja. Konsonanttivartaloisissa perfekteissa (ks. taulukot 2 ja 3) myönteisiä muotoja oli puolestaan 67,1 % enemmän kuin kielteisiä perfektejä. Prosenttiosuuksien avulla voin jo tehdä alustavan päätelmän siitä, että vokaalivartaloistuneet perfektit jakautuvat samankaltaisesti konsonanttivartaloisten perfektien kanssa. Taulukkoon 7 olen luokitellut morfologisesti persoonamuotojen ja modusten perusteella myönteiset perfektimuodot, joissa *surra*-verbin vokaalivartaloisen NUT-partisiipin nominatiivimuoto on osana.

TAULUKKO 7. **surenu(t)*-muodot osana myönteistä perfektii.

Persoonaa	Modus	Deklaratiivi (f)	%	Interrogatiivi (f)	%
y. 1. p.	indikatiivi	43	75,4		
	konditionaali	1	1,8		
y. 2. p.	indikatiivi	7	12,3	3 (V)	60
	konditionaali	1	1,8	1 (H)	20
y. 3. p.	indikatiivi	4	7,0	1 (H)	20
	konditionaali	1	1,8		
Yhteensä		57	100	5	100

Taulukko 7 osoittaa, että yleisin morfologinen konteksti myönteiselle perfektille on yksikön ensimmäisen persoonan indikatiivi deklaraatiivilauseessa (43 esiintymää, esimerkki (65)). Toiseksi yleisin konteksti on yksikön toisen persoonan indikatiivi (esimerkki (66)), jota on aineistossa yhteensä 10 kappaletta: 7 esiintyy deklaraatiivilauseissa ja 3 vaihtoehtokysymyksissä. Kolmanneksi yleisintä morfologista kontekstia, yksikön kolmannen persoonan indikatiivia, on aineistossa yhteensä 5 kappaletta (esimerkki (67)). Kyseisistä muodoista 4 toimii deklaraatiivilauseen predikaattina ja 1 on osana hakukysymystä. Indikatiivimuotoisten tapausten lisäksi *surra*-verbin vokaalivartaloineen NUT-partisiipin yksikön nominatiivi esiintyy osana konditionaalimuotoisia perfektejä: 2 esiintymää on yksikön toisessa persoonassa (esimerkki (68)), 1 esiintymä on yksikön ensimmäisessä persoonassa (esimerkki (69)), ja 1 esiintymä on yksikön kolmannessa persoonassa (esimerkki (70)). Kaikki muut konditionaalimuotoiset esiintymät toimivat predikaatteina deklaraatiivilauseissa paitsi 1 yksikön toisen persoonan muoto, joka esiintyy hakukysymyksessä.

- (65) ***Olen** päivät pitkät **surenut** ahdistusta ja sitä etten ole kellekkään tärkeä.* (S)
- (66) ***Olet** varmaan sitten **surenut** sitäkin että miksi miehet eivät voi tulla raskaaksi ja kantaa ja synnyttää sen lapsen ...* . (S)
- (67) *Sinä olet ollut avoimin silmin hänen kanssa ja nyt etsit oikeaa suuntaa eikä tarkoitus olekaan lähteä siltä tieltä missä olet , Nainen aikaisemmin; **on surenut** asiaa, epäluottamusta, joku jäänyt yksin tai kolmas osapuoli sekoittanut asiaa.* (S)
- (68) *Olisi ollut ikävää jos **olisit surenut** nyt, että hyvänen aika olenko minä jo pankkiakin onneton ollut perustamassa.* (S)
- (69) *Mä en ainakaan, vaikka **olisin** kuinka **surenut** jonkun takia , niin en mieti enää vuosia.* (S)
- (70) *Mä luulen et vain media suree koska en ole tavannut viellä yhtään ihmistä joka **olis surenut** aasian tapahtumia.* (S)

Mielenkiintoista on erityisesti se, että **surenu(t)*-muodon esiintyessä osana myönteistä perfektiä toiseksi yleisin morfologinen konteksti on yksikön toisen persoonan indikatiivi, mutta konsonanttivartaloisen *surru(t)*-muodon esiintyessä samaisessa rakenteessa toiseksi yleisin morfologinen konteksti on puolestaan yksikön kolmas persoona. Tämän lisäksi vokaalivartaloistuneiden muotojen myönteisissä perfekteissä ei esiinny yhtään monikkomuotoista eli kongruoimatonta tapausta. Vaikka tähänastisen analyysini perusteella vokaalivartaloistuneiden ja konsonanttivartaloisten *surra*-verbin NUT-partisiippien yksikkömuodot ovat olleet samankaltaisia, voidaan tässä vaiheessa kuitenkin huomata jo pientä eroavaisuutta niiden morfologisten kontekstien välillä.

Myönteisten perfektimuotojen lisäksi *surra*-verbin vokaalivartaloiset NUT-partisiipin yksikön nominatiivit esiintyvät osana kielteisiä perfektejä (esimerkiksi *en *surenu(t)*). Toisin kuin myönteisissä perfektimuodoissa, yksikään kielteinen perfektimuoto ei esiinny osana interrogatiivilauseetta, vaan kaikki ovat predikaatteina deklaratariivilauseissa. Toisaalta myöskään konsonanttivartaloisissa kielteisissä perfektimuodoissa interrogatiivilauseet eivät olleet kovin yleisiä (vain 4 esiintymää). Yhteensä kielteisiä perfektejä on 19, ja taulukossa 8 näkyy niiden morfologinen luokittelu.

TAULUKKO 8. **surenu(t)*-muodot osana kielteistä perfektiä.

Persoonat	Modus	f	%
y. 1. p.	indikatiivi	11	57,9
	konditionaali	1	5,3
y. 2. p.	indikatiivi	1	5,3
	konditionaali	1	5,3
y. 3. p.	indikatiivi	5	26,3
Yhteensä		19	100

Kuten taulukko 8 osoittaa, **surenu(t)*-muodon esiintyessä osana kielteistä perfektiä apuverbi on modukseltaan joko indikatiivissa tai konditionaalissa. Tämän lisäksi kielteiset perfektit toimivat kaikissa kolmessa yksikön persoonamuodossa. Yleisin morfologinen konteksti kielteisessä perfektimuodossa on yksikön ensimmäisen persoonan indikatiivi (esimerkki (71)), jota on yhteensä 11 esiintymää. Toiseksi yleisin morfologinen konteksti on yksikön kolmannen persoonan indikatiivi (esimerkki (72)), jota löytyy aineistosta yhteensä 5 esiintymää. Yksikön ensimmäisen ja kolmannen persoonan indikatiivien lisäksi kielteiset perfektimuodot taipuvat yksikön toisen persoonan indikatiivissa (esimerkki (73)) ja konditionaalissa (esimerkki (74)) sekä yksikön ensimmäisen persoonan konditionaalissa (esimerkki (75)), joita kutakin on 1 esiintymä.

- (71) *En oo hirveemmin surenu, mutta en tosin ole pomppanut ilostakaan.* (S)
 (72) *Se joka ei ole surenut, ei tiedä.* (S)
 (73) *Sitten kun aikaa on kulunut ja huomaat, ettet ole surenut eroasi tai ajatellut exääsi pariin kuukauteen, olet valmis uuteen suhteeseen...* (S)
 (74) *Mä luin puoleen väliin asti, tai en tiä, ku silmät sekos riveis... mut toi oli silti ihan hyvää asiaa mitä kerroit... mut ihmisii on erilaisii ja vaikka sä et oliskaan eroas surenu niin et sä voi odottaa et kaikki ois samalaisii kun sinä!* (S)

- (75) *minä kyllä jatkoin vitsejä ja naureskelua vaikka vanhemmat kuoli - ei se sitä silti tarkottanu **etten olisi surenut**.* (S)

Toiseksi yleisin morfosyntaktinen konteksti **surenu(t)*-muodolle on toimia osana kielteistä imperfektiä (20 esiintymää). Kielteiset imperfektimuodot ovat joko yksikön ensimmäisen persoonan indikatiiveja (8 esiintymää, esimerkki (76)) tai yksikön kolmannen persoonan indikatiiveja (12 esiintymää, esimerkki (77)). Vaikka konsonanttivartaloisten tapausten perusteella (ks. taulukko 4) on odotuksenmukaista, että kielteiset imperfektimuodot ovat yksikön ensimmäisiä ja kolmansia persoonia, on kuitenkin yllättävää, että yksikön kolmannet persoonat ovat hallitsevia. Konsonanttivartaloisissa kielteisissä imperfekteissä yleisin morfologinen konteksti on yksikön ensimmäinen persoona (56,3 %), ja yksikön kolmas persoona on puolestaan toiseksi yleisin morfologinen konteksti (40,8 %).

- (76) *Mun hamsteri kuoli tänä vuonna, mutta en kerennyt kiintymään siihen niin **en oikein surenu** sitä.* (S)
 (77) *Kukaan **ei surenut** sitä, vaan joka yö se tulee ja jättää vesilätäköitä jälkeensä jne.* (S)

surra-verbin vokaalivartaloisen NUT-partisiipin yksikön nominatiivi toimii myös osana pluskvamperfektimuotoja (3 esiintymää) sekä esiintyy ilman apuverbiä lauseen predikaattina (2 esiintymää). Kun **surenu(t)*-muoto toimii pääverbinä pluskvamperfektissä, on morfologinen konteksti myönteinen yksikön ensimmäisen persoonan indikatiivi (esimerkki (78)). Esimerkissä (79) **surenut*-muoto puolestaan esiintyy lauseessa ilman apuverbiä. Se voidaan kuitenkin tulkita lauseen predikaatiksi, sillä sen jälkeen esiintyy partitiivimuotoinen objekti *maailman julmuutta*. Mielenkiintoista on myös se, että vain 1 vokaalivartaloisen *surra*-verbin NUT-partisiipin nominatiivimuoto esiintyy substantiivistuneena (vrt. konsonanttivartaloiset tapaukset kuviossa 2).

- (78) *Tai ehkä sen takia, että aiemmissa suhteissa **olin surenut** turhaan ja liian pitkään.* (S)
 (79) ***Surenut** vain maailman julmuutta ja nauttinut pienistä iloisista hetkistä !* (S)

Kuten konsonanttivartaloisissa yksikön NUT-partisiippien esiintymissä, myös vokaalivartaloisissa muodoissa on nominatiivien lisäksi genetiivi-, essiivi- ja translatiivimuotoisia tapauksia. Syntaktisilta konteksteiltaan esiintymät mukailevat osittain konsonanttivartaloisia vastineitaan. Genetiivimuotoiset esiintymät toimivat referatiivirakenteina (esimerkki (80)), ja yhteensä niitä on aineistossani 7. Näistä esiintymistä 3 taipuu yksikön

ensimmäisessä persoonassa, 3 yksikön kolmannessa persoonassa, ja 1 esiintymä on monikon kolmannessa persoonassa. Aineistoni 1 translatiivimuotoinen esiintymä toimii osana verbiliittoa (esimerkki (81)), ja 1 essiivimuotoinen esiintymä on adjektiivistunut (esimerkki (82)).

- (80) *Muistan **sureneeni** silloin, että en voi auttaa isoveljeäni.* (S)
- (81) *ole ketään aidosti läheistä ihmistä , lemmikkieläimiä **tulee sureneeksi** syvemmin.* (S)
- (82) *ehkä myöhempään ajankohtaan , itse suruja **sureneena**, hautajaispäivänä ei ehkä minulla olisi voimiakaan pitää Ilojuhlia , ehkä sitten muutaman pvä:n kuluttua !* (S)

4.3. NUT-partisiipin monikko

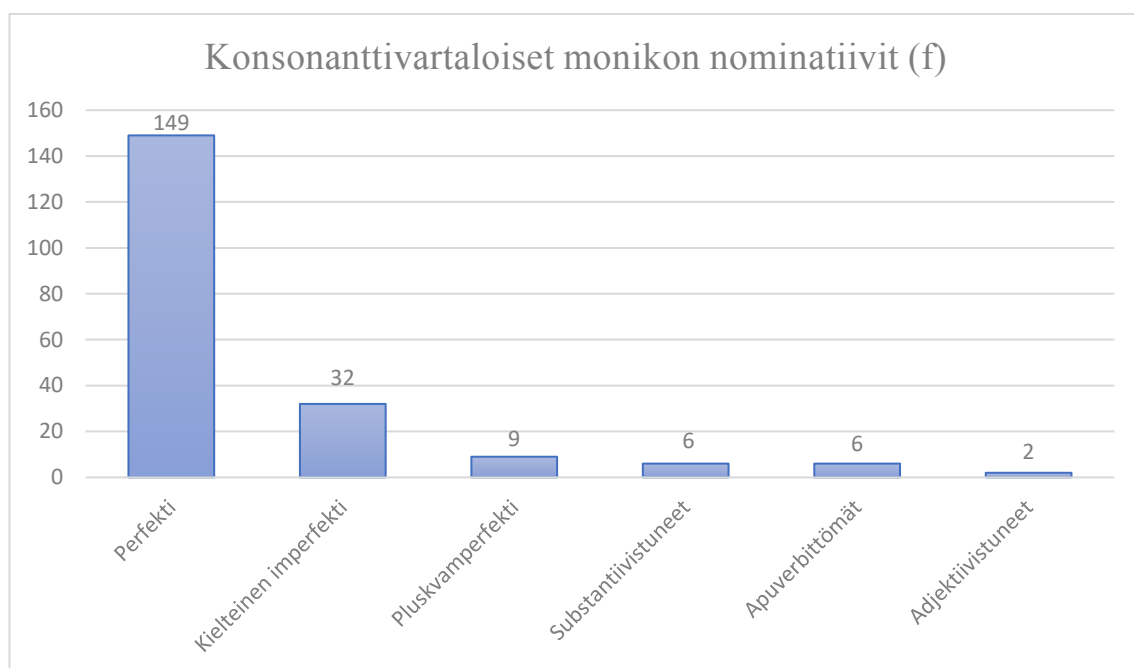
Yksikkömuotoisten NUT-partisiippien jälkeen siirryn tarkastelemaan monikkomuotoisia *surra*-verbin NUT-partisiippeja. Etenen analyysissäni samalla kaavalla kuin yksikkömuotoistenkin NUT-partisiippien analyysissä, eli ensimmäisenä käsittelen konsonanttivartaloiset tapaukset, ja niiden jälkeen siirryn vokaalivartaloistuneiden muotojen luokitteluun. En kuitenkaan käsittele eri luvuissa nominatiivimuotoisia ja muissa sijoissa taipuvia esiintymiä, sillä niitä ei määrällisesti ole yhtä paljon kuin NUT-partisiipin yksikkömuotoja.

4.3.1. Konsonanttivartaloiset monikkomuodot

surra-verbin NUT-partisiipin konsonanttivartaloiset monikkomuodot taipuvat aineistossani nominatiivissa (204 esiintymää), essiivissä (2 esiintymää), elatiivissa (1 esiintymä), allatiivissa (1 esiintymä) ja partitiivissa (1 esiintymä). Yhteensä monikkomuotoisia konsonanttivartaloita on aineistossani 209. Kaikista pro gradu -työni konsonanttivartaloisista NUT-partisiipeista monikon nominatiivimuotoja on 6,2 % ja muissa sijoissa taipuvia muotoja vain 0,2 %. Koska monikon NUT-partisiipin esiintymistä suurin osa (97,6 %) taipuu nominatiivissa, käsittelen kyseiset muodot ensimmäisenä. Luvun lopussa käsittelem puolestaan muissa sijoissa taipuvat tapaukset, joita on 2,4 % kaikista *surra*-verbin konsonanttivartaloisista NUT-partisiipin monikoista.

Monikkomuotoisia *surra*-verbin NUT-partisiipin nominatiivimuotoja (*surreet*) on aineistossani yhteensä 204, mikä tarkoittaa 5,9:ää prosenttia koko pro gradu -tutkielmani aineiston kokonaismäärästä. Kyseiset muodot toimivat osana liittomuotoa (perfekti, pluskvamperfekti, kielteinen imperfekti), substantiivistuneina, adjektiivistuneina tai apuverbittöminä. Kuviossa 4 on *surra*-verbin konsonanttivartaloisten NUT-partisiippien monikon nominatiivimuotojen morfosyntaktiset kontekstit sekä esiintymien lukumäärät frekvensseinä.

KUVIO 4. *surreet*-muotojen morfosyntaktiset kontekstit.

Kuten kuvioista 4 voidaan huomata, yleisin morfosyntaktinen konteksti *surra*-verbin konsonanttivartaloiselle NUT-partisiipin monikon nominatiivimuodolle on perfekti (149 esiintymää). Yhteensä myönteisiä perfektimuotoja (esimerkki (83)) on aineistossani 138 ja kielteisiä 11 (esimerkki (84)). Toiseksi yleisin morfosyntaktinen konteksti *surreet*-muodolle on puolestaan kielteinen imperfekti (esimerkki (85)), sillä kyseisiä esiintymiä on 32. Pluskvamperfekti on kolmanneksi yleisin morfosyntaktinen konteksti, jonka osana *surreet*-muoto esiintyy (9 esiintymää, esimerkki (86)). Liittomuotojen lisäksi aineistossa on substantiivistuneita esiintymiä (6 esiintymää, esimerkki (87)), apuverbittömiä tapauksia (6 esiintymää, esimerkki (88)) ja 2 adjektiivistunutta muoto (esimerkki 89)). Kolme yleisintä morfosyntaktista kontekstia (liittomuodot) ovat täsmälleen samat kuin NUT-

partisiipin yksikön nominatiivimuotoisilla esiintymilläkin, mikä kertoo siitä, että aineistoni NUT-partisiipit todella edustavat yleisimmin osana jonkinlaista liittomuotoa.

- (83) ***Olemme surreet** palstoilla keskustelujen henkistä väkivaltaa.* (S)
 (84) *Kaikki kissani ovat eläneet terveinä ja hyvinvoivina vanhoiksi, **eivätkä ole** kokolihan perään **surreet**.* (S)
 (85) ***Emme** sitä oikeastaan edes **surreet**.* (S)
 (86) *Vaikka varmasti **olivat surreetkin**.* (S)
 (87) *Nyt kaikki syksyllä **surreet** mukaan yhtiöön.* (S)
 (88) *Rakastelleet , sotineet , rakentaneet , **surreet** ja tehneet työtä kännissä !* (S)
 (89) *Jeesusta **surreet** kaverit sitten päättivät runoilla menehtyneen läheisensä muistolle hienoja tarinoita jotka kävisivät yhteen paimentolaisten " ennustusten " kanssa ?* (S)

surra-verbin konsonanttivartaloisen NUT-partisiipin monikon nominatiivin esiintyessä osana perfektiiä, ovat myönteiset perfektimuodot odotuksenmukaisesti yleisempiä kuin kielteiset. Jo yksikkömuotoisissa perfekteissa myönteiset esiintymät nousivat aineistosta esille. Kaikki monikon kielteiset perfektimuodot esiintyvät osana deklaraatiivilauseetta, mutta myönteisissä muodoissa on vaihtelua deklaraatiivi- ja interrogatiivilauseiden välillä. Taulukkoon 9 olen jaotellut morfologisesti myönteiset perfektimuodot, joissa *surreet*-muotoiset esiintymät ovat osana.

TAULUKKO 9. *surreet*-muodot osana myönteistä perfektiiä.

Persoonaa	Modus	Deklaratiivi (f)	%	Interrogatiivi (f)	%
m. 1. p.	indikatiivi	26	20,2		
	konditionaali	3	2,3		
m. 2. p.	indikatiivi	3	2,3	6 (H)	66,7
	konditionaali	2	1,6		
m. 3. p.	indikatiivi	75	58,1	1 (H)	11,1
	konditionaali	8	6,2	2 (1 H, 1 V)	22,2
y. 3. p.	indikatiivi	9	7,0		
	konditionaali	2	1,6		
	potentiaali	1	0,8		
Yhteensä		129	100	9	100

Kuten taulukosta 9 näkyy, myönteiset perfektimuodot esiintyvät yleisemmin deklaraatiivi- kuin interrogatiivilauseissa. Tämä mukailee aiemmin analysoimiani yksikkömuotoisia

tapauksia, joissa deklaratiiivilauseet ovat myös hallitsevia. Morfologisesti myönteisten perfektimuotojen aineistosta esille nousevat erityisesti monikon kolmannen persoonan indikatiivit, joita on yhteensä 58,1 % kaikista deklaratiiivilauseista (esimerkki (90)). Toiseksi yleisin morfologinen konteksti myönteisen perfektin osana toimivalle *surreet*-muodolle on puolestaan monikon ensimmäisen persoonan indikatiivi deklaratiiivilauseissa (20,2 %, esimerkki (91)).

(90) *Jonkun kissahan se on ollut ja varmaan **ovat** sitä hakenneet ja **surreet** ku ei löydy ... (S)*

(91) ***Olemme surreet** tarpeeksi kauan. (S)*

Mielenkiintoista monikon konsonanttivartaloisten NUT-partisiippien nominatiivimuotojen morfologisissa konteksteissa on inkongruentit tapaukset sekä monikon toisen persoonan indikatiivimuodon edustuminen interrogatiivisissa lauseissa. Kongruoimattomia tapauksia myönteisissä perfekteissä on yhteensä 12: yksikön kolmannen persoonan indikatiiveja on 9, yksikön kolmannen persoonan konditionaaleja on 2, ja 1 tapaus on yksikön kolmannen persoonan potentiaalisissa. Tällainen inkongruenssi on hyvin tyypillinen puhekielen piirre (VISK 2008 § 112, 1291), ja sitä esiintyykin myönteisten perfektimuotojen lisäksi myös *surreet*-muodon aineiston kaikissa muissakin liittomuotoisissa tapauksissa. Mielenkiintoista on myös se, että monikon toisen persoonan indikatiiveja esiintyy enemmän interrogatiivisissa (6 esiintymää) kuin deklaratiiivisissa lauseissa (3 esiintymää). Pääosin deklaratiiivilauseet ovat olleet hallitsevia kaikissa morfosyntaktisissa konteksteissa, joilla on ollut aineistossani esiintymiä enemmän kuin 1 tai 2 (ks. esim. taulukko 2). Esimerkissä (92) lauseen predikaattina toimii myönteinen perfekti, joka koostuu yksikön kolmannen persoonan *olla*-apuverbistä ja monikkomuotoisesta *surra*-verbin NUT-partisiipista. Seuraavassa esimerkissä (93) puolestaan näkyy monikon toisen persoonan indikatiivimuotoinen perfekti interrogatiivilauseessa.

(92) *Sitä **onkin** Etelärannan työnantajaliittot **surreet** vuosikausia, hyvä Persut. (S)*

(93) *Miten **olette surreet** hänen poismenoaan ? (S)*

Yllä esitettyjen kontekstien lisäksi *surra*-verbin konsonanttivartaloisten monikon NUT-partisiippien morfologisina konteksteina ovat deklaratiiivilauseiden myönteisissä perfekteissä monikon ensimmäisen persoonan konditionaalimuoto (3 esiintymää, esimerkki (94)), monikon toisen persoonan indikatiivi- (2 esiintymää, esimerkki (95)) ja

konditionaalimuodot (2 esiintymää, esimerkki (96)) ja monikon kolmannen persoonan konditionaalimuodot (8 esiintymää, esimerkki (97)). Interrogatiivisissa lauseissa *surreet*-muoto esiintyy aiemmin mainitun monikon toisen persoonan indikatiivin lisäksi monikon kolmannen persoonan indikatiivissa (1 esiintymä, esimerkki (98)) ja konditionaalissa (2 esiintymää, esimerkki (99)). Interrogatiivisista lauseista kaikki paitsi 1 monikon kolmannen persoonan konditionaalimuotoisen perfektin sisältävä lause ovat hakukysymyksiä.

- (94) *Tuskin Rinteen mahdollista tukehtumiskuolemaa kansakuntana **olisimme** kovin pitkään **surreet**, kun syy tiedetään.* (S)
- (95) *Iloitsemalla iloittaa hänen kanssaan , jotka **olette** hänen tähtensä **surreet**, että imisitte ja tulisitte ravituiksi , hänen lohdutuksensa rinnoista, että joisitte ja virkistyisitte , hänen kunniansa runsaudesta .* (S)
- (96) *Nimittäin ihmeitäkin tapahtuu, ja silloin **olisitte surreet** turhaan, eikö.* (S)
- (97) *Varmaan häntä ainakin omaiset **olisivat surreet**.* (S)
- (98) *Minkä aikaa teidän muiden kouluikäiset lapset **ovat surreet** eroa ?* (S)
- (99) *Mitä **olisivat surreet**?* (S)

Kaikista 149 perfektimuotoisesta tapauksesta 11 esiintymää (7,4 %) on kielteisiä. Jo aineistoni yksikkömuotoisten NUT-partisiippien analyysi osoitti myönteisten perfektien olevan hallitsevampia niin konsonantti- kuin vokaalivartaloistenkin esiintymien morfosyntaktisissa konteksteissa. Tästä syystä on oletuksenmukaista, että myös NUT-partisiippien monikon nominatiivit esiintyvät yleisemmin osana myönteistä kuin kielteistä perfektia. Lisäksi näyttää siltä, että sekä yksikön että monikon myönteisiä ja kielteisiä perfektimuotoja käytetään aineistossani selvästi enemmän deklarativilauseissa (ks. taulukot 3 ja 8). Havaintoa tukee myös se, että *surreet*-muodon ollessa osana kielteisistä perfektia on lause aina deklaratiivinen. Taulukkoon 10 olen luokitellut morfologisesti kielteiset perfektimuodot, joissa *surra*-verbin konsonanttivartaloineen NUT-partisiipin nominatiivimuoto esiintyy.

TAULUKKO 10. *surreet*-muodot osana kielteisistä perfektia.

Persoonat	Modus	f	%
m. 1. p.	indikatiivi	4	36,4
m. 2. p.	indikatiivi	2	18,2
m. 3. p.	indikatiivi	3	27,3
y. 3. p.	indikatiivi	2	18,2
Yhteensä		11	100

Kuten taulukko 10 osoittaa, kielteiset perfektit, joissa *surra*-verbin konsonanttivartaloinen NUT-partisiipin monikon nominatiivi esiintyy, kuuluvat ainoastaan deklarativisiin lauseisiin ja ovat modusmuodoiltaan indikatiivissa. Tämä on sinänsä merkillistä, sillä kielteisessä perfektissä kaikki modukset olisivat yleiskielessä mahdollisia. Toisaalta esiintymiä ei ole kovinkaan paljon, joten en voi olettaa morfologisten kontekstienkaan vaihtelevan paljoa. Esiintymämääriltään morfologiset kontekstit eivät eroa toisistaan merkittävästi: yleisintä kontekstia eli monikon ensimmäistä persoonaa on aineistossa 4 (esimerkki (100)), ja toiseksi yleisintä eli monikon kolmatta persoonaa on 3 (esimerkki (101)). Näiden lisäksi 2 esiintymää on monikon toisessa persoonassa (esimerkki (102)) ja 2 kongruoimatonta esiintymää on yksikön kolmannessa persoonassa (esimerkki (103)).

- (100) *Onneksi sitä **emme ole** enää **surreet** vaan kerromme ihmisille miten voi toisinkin menetellä ... hylkääjä vanhempi ei ole mitään pelkkä luuseri lasten silmissä. (S)*
- (101) *Kaikki kissani ovat eläneet terveinä ja hyvinvoivina vanhoiksi, **eivätkä ole** kokolihan perään **surreet**. (S)*
- (102) *mutta et voi vielä tietää mihin asiat menevät, koska **ette** kumpikaan **ole** vielä **surreet** menetettyä ihmissuhdettanne loppuun. (S)*
- (103) *Uusiin koteihin menneet aikuiset koirat **ei ole surreet** laumaa tai kotia jossa ne saa jakamattoman huomion ja ovat kotiutuneet todella hyvin. (S)*

Toiseksi yleisin morfosyntaktinen konteksti, jossa *surra*-verbin konsonanttivartaloineen NUT-partisiipin monikon nominatiivi esiintyy, on kielteinen imperfekti. Yhteensä osana kielteisistä imperfektistä toimii 32 esiintymää, jotka toimivat poikkeuksetta deklarativisessa lauseessa. Taulukosta 11 voidaan huomata, että monikon kolmannen persoonan indikatiivimuoto on yleisin morfologinen konteksti kielteiselle imperfektille (43,8 % kielteisten imperfektimuotojen aineistosta). Toiseksi yleisimmin kielteiset imperfektimuodot esiintyvät kongruoimattomina yksikön kolmannessa persoonassa (31,3 %), ja tämän jälkeen eniten esiintymiä on monikon ensimmäisessä persoonassa (21,9 %). Vain yksi esiintymä taipuu monikon toisessa persoonassa. Tässä vaiheessa pro gradu -työni analyysia tämä ei enää yllätä minua; sekä yksikön että monikon toisen persoonan esiintymät ovat yleisesti ottaen olleet harvempia kuin ensimmäisen tai kolmannen persoonan esiintymät.

TAULUKKO 11. *surreet*-muodot osana kielteistä imperfektiä.

Persoon ja modus	f	%	Esimerkki aineistosta
m. 1. p. indikatiivi	7	21,9	<i>Emme sitä oikeastaan edes surreet.</i> (S)
m. 2. p. indikatiivi	1	3,1	<i>2 Ja oletteko te pöyhistyneitä ettekä ennemmin surreet, jotta se mies, joka tämän teon teki, poistettaisiin keskuudestanne ?</i> (S)
m. 3. p. indikatiivi	14	43,8	<i>Tuomitsin kaikki jotka eivät surreet isääni.</i> (S)
y. 3. p. indikatiivi	10	31,3	<i>Ei venäläiset surreet maailmansotaa silloin yhtään, oli muutakin suremista.</i> (S)
Yhteensä	32	100	

Kolmanneksi yleisin morfosyntaktinen konteksti *surreet*-muodolle on pluskvamperfekti (9 esiintymää). Kaikki kyseiset pluskvamperfektimuodot toimivat osana deklarativilausetta, ja niiden apuverbit taipuvat myönteisinä indikatiiveina. Kuten taulukko 12 osoittaa, yleisin morfologinen konteksti, jossa *surreet*-muoto esiintyy osana pluskvamperfektiä, on monikon kolmannen persoonan indikatiivi (5 esiintymää). Toiseksi yleisin morfologinen konteksti on puolestaan monikon ensimmäisen persoonan indikatiivi (3 esiintymää). Näiden lisäksi 1 esiintymä toimii kongruoimattomana yksikön kolmannen persoonan indikatiivissa. Kun *surra*-verbin konsonanttivartaloinen monikon NUT-partisiipin nominatiivi esiintyy osana pluskvamperfektiä, yksikään muoto ei ole morfologiselta kontekstiltään monikon toisessa persoonassa.

TAULUKKO 12. *surreet*-muodot osana pluskvamperfektiä.

Persoon ja modus	f	%	Esimerkki aineistosta
m. 1. p. indikatiivi	3	33,3	<i>Olimme miesystäväni kanssa leskiä ja surumme surreet.</i> (S)
m. 3. p. indikatiivi	5	55,6	<i>se oli ollu sielä koko kesän ku omistajat olivat surreet sisällä !</i> (S)
y. 3. p. indikatiivi	1	11,1	<i>Koko kansaa kuohuttava juttu, eikä ollut asiasta haajuakaan kuinka valtio ja kansa oli surreet...</i> (S)
Yhteensä	9	100	

Liittomuotojen lisäksi *surreet*-muoto esiintyy substantiivistuneena (6 esiintymää), adjektiivistuneena (2 esiintymää) sekä osana apuverbittömiä tapauksia (6 esiintymää). Esimerkissä (104) *surreet*-muoto on substantiivistunut ja toimii lauseen subjektina. Esimerkissä (105) samainen muoto toimii puolestaan substantiivin kongruoivana adjektiivimääritteenä. Se määrittää nominia *vanhemmat* ja saa adverbimääritteen *aidosti*. Esimerkin (106)

surreet-muoto toimii lauseessa predikaatin tavoin, mutta sen seurana ei esiinny mitään apuverbiä. Lauseen subjektista *me* voin päätellä, että liittomuoto olisi monikon ensimmäisessä persoonassa. Koska apuverbiä ei kuitenkaan ole, en voi varmuudella luokitella esiintymää kuuluvaksi mihinkään tiettyyn liittomutoon.

- (104) *Luulisi nyt, jos tuo tieto on tosi , että kaikkia täällä palestiinalaisten kurjaa kohtaloa **surreet** olisivat iloisia tapahtuneesta positiivisesta eleestä. (S)*
- (105) *Kuka muu oli Seiskalle myynyt Jullen hautajaiset kuin se , joka ilmoitti ajan ja paikan ynnä sai kuvansa kanteen ja sisäsivuille , joissa Jullen kuoleman aiheuttaja sai " surulleen " runsaasti enemmän palstatilaa kuin aidosti **surreet** vanhemmat ? (S)*
- (106) *ja taas löysit , huh , me **surreet** päivän , kun mitään ei tunnu löytyvän. (S)*

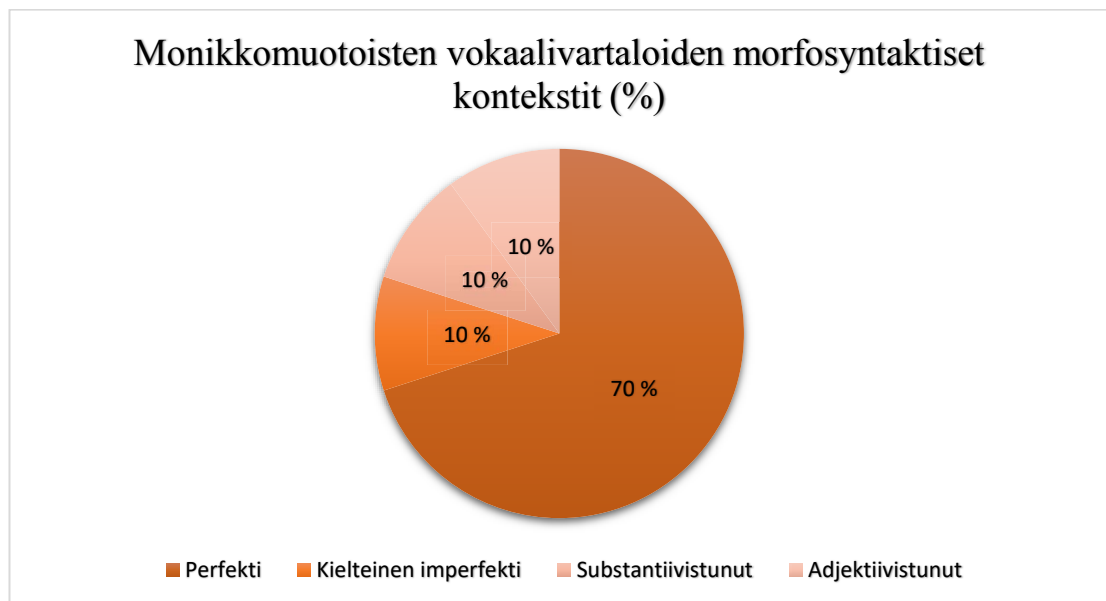
Nominatiivimuotoisten *surra*-verbin konsonanttivartaloisten monikon NUT-partisiippien lisäksi aineistossani on 2 essiivimuotoista esiintymää (*surreina*), 1 elatiivimuotoinen esiintymä (*surreista*), 1 partitiivimuotoinen esiintymä (*surreita*) ja 1 allatiivimuotoinen esiintymä (*surreille*). Kaikki monikon konsonanttivartaloisten monikkomuotojen esiintymät, jotka taipuvat muissa sijamuodoissa kuin nominatiivissa, ovat joko substantiivistuneita tai adjektiivistuneita. Adjektiivistuneita tapauksia on yhteensä 3, ja substantiivistuneita tapauksia on yhteensä 2. Esimerkeissä (107a–c) *surra*-verbit ovat adjektiivistuneita: a- ja b-kohdissa tarkastelemani *surra*-verbin NUT-partisiipit taipuvat essiivissä, ja c-kohdassa *surra*-verbin NUT-partisiippi on puolestaan elatiivimuotoinen. Esimerkeissä (108a–b) *surra*-verbin konsonanttivartaloisen monikon NUT-partisiippi toimii lauseissa substantiivin tavoin. (108a)-esimerkissä *surra*-verbi taipuu allatiivissa, ja (108b)-esimerkissä samainen verbi on partitiivimuotoinen.

- (107) a. *... siellä ei olisi jonossa krapulaisia , sormensa loukanneita ahtaajia, jotka lakon loppumista ryypäämällä **surreina** ovat kaatuilleet toistensa jalkoihin (S)*
- b. *niin onko pystyttävä NYT jo TAAS "kaatuneita" omaisiamme **surreina** ja haavoittuneina ratkaisemaan Afrikan maiden sodat ja ylikansoittuminen hillittömän lisääntymisvimman takia? (S)*
- c. *Myös moninkertaisista YK-sankarisotilaista ja eroa **surreista** kameleista olen kuullut (S)*
- (108) a. *Kiitos vielä kerran mukanaeläjille, mukana iloitsijoille ja mukana **surreille** (S)*
- b. *Lähipiirissäni on sekä pettymyksen heti taakse jättäinetä että pitkään **surreita** (S)*

4.3.2. Vokaalivartaloiset monikkomuodot

Tässä luvussa käsittelen aineistoni vokaalivartaloistuneiden NUT-partisiippien monikkomuodot. Poiketen aiemmasta analyysistä en erottele nominatiivimuotoisia esiintymiä erilleen muissa sijoissa olevista esiintymistä. Tämä johtuu yksinkertaisesti siitä, että tässä luvussa tarkasteltavia muotoja on paljon vähemmän verrattuna aiemmissa luvuissa käsittelemiini esiintymiin.

surra-verbin vokaalivartaloisia NUT-partisiipin monikkumuotoja on aineistossani yhteensä 10 esiintymää, joista 9 taipuu nominatiivissa ja 1 elatiivissa. Kuten kuvio 5 osoittaa, kaikista kymmenestä esiintymästä 70 % eli 7 esiintymää toimii osana perfektiä. Tarkemmin luokiteltuna 5 nominatiivimuotoa on osana myönteistä perfektiä ja 2 nominatiivimuotoa puolestaan toimii osana kielteistä perfektiä. Loput aineiston 30 % jakautuvat tasaisesti: 1 nominatiivimuoto on substantiivistunut, 1 nominatiivimuoto toimii osana kielteistä imperfektiä, ja aineiston ainoa elatiivimuoto on adjektiivistunut.

KUVIO 5. *surra*-verbin vokaalivartaloistuneiden monikon NUT-partisiippien morfosyntaktiset kontekstit.

surra-verbin vokaalivartaloistuneista NUT-partisiipin monikon nominatiivimuodoista 7 esiintymää toimii siis pääverbinä myönteisessä tai kielteisessä perfektissä. Myönteisistä perfektimuodoista 4 toimii deklaratiiivilauseessa ja 1 on predikaattina interrogatiivisessa hakukysymyksessä. Ainoa interrogatiivilauseessa esiintyvä myönteinen perfektimuoto on

samalla myös vokaalivartaloisten NUT-partisiipin monikkomuotojen ainoa monikon ensimmäisen persoonan konditionaalimuoto (esimerkki (109)). Deklaratiivilauseissa esiintyvistä myönteisistä perfektimuodoista 1 esiintymä on morfologiselta kontekstiltään monikon ensimmäisen persoonan indikatiivissa (esimerkki (110)), 1 esiintymä on monikon toisen persoonan indikatiivissa (esimerkki (111)) ja 2 esiintymää on muodoltaan monikon kolmannen persoonan indikatiivissa (esimerkki (112)).

- (109) *Jos Aasiassa ei olisi kuollut suomalaisia, niin kuinka **olisimme** sitten **sureneet**?* (S)
- (110) ***Olemme** yhdessä **sureneet** oman naiivin maailman kuvamme tuhoutumista, ja vannoneet etta meista tulee sen takia voimakkaampia.* (S)
- (111) *Onko täällä muita lukijoita, jotka **olette** kovasti **sureneet** kisulinne poismenoa ?* (S)
- (112) *Mutta **ovat sureneet** sitä, kun heidät ovat hyljänneet niin uskovat kuin muutkin.* (S)

Myönteisten perfektien lisäksi vokaalivartaloisten monikkomuotojen aineistossa on 2 kielteistä perfektimuotoa, 1 kielteinen imperfektimuoto, 1 substantiivistunut tapaus sekä 1 adjektiivistunut esiintymä. Sekä kielteisissä perfektimuodoissa että kielteisessä imperfektimuodossa *surra*-verbin vokaalivartaloinen NUT-partisiippi on nominatiivimuotoinen **sureneet*. Liittomuotoisista tapauksista 1 kielteinen perfektimuoto taipuu monikon ensimmäisen persoonan konditionaalissa (esimerkki (113a)), 1 kielteinen perfektimuoto on monikon kolmannen persoonan konditionaalissa (esimerkki 113b)) ja 1 kielteinen imperfektimuoto on monikon ensimmäisen persoonan indikatiivissa (esimerkki (114)). Esimerkissä (115) näkyy *surra*-verbin vokaalivartaloistuneen NUT-partisiipin monikkomuotojen ainoa substantiivistunut tapaus, ja esimerkissä (116) puolestaan ainoa adjektiivistunut tapaus. Esimerkin (116) **sureneista*-muoto voidaan luokitella adjektiivistuneeksi, sillä se määrittää substantiivia *naista*. Ilmeisesti kirjoittajalla on tapahtunut kongruenssivirhe, ja hän on tarkoittanut monikollista *naisista*-muotoa.

- (113) a. *Espoolaisinsinööri ei olisi missään tapauksessa saanut surmata vaimoaan ja lapsiaan. Jos nyt jotakin tappaa piti, niin olis vaikka ampunut 2-3 kyttältä ilmat pois. **Emme olisi** sitä yhtään **sureneet**. Tanskalaismies tiesi kyllä, mitä kyttille tehdään.* (S)
- b. *Ja ne hän 2kk vanhat olivat niin pieniä että ne **eivät** kauan **olisi** toisiaan **surenet** kun niitä luovutetaan n . sen ikäisenä ..* (S)
- (114) *Sillä hetkellä **emme sureneet**.* (S)
- (115) *Olen työelämässä ja elän muuten aivan normaalisti , mutta kuten jokainen lapsensa hautaamaan joutunut sen tietää se sisäinen suru*

*ja tuska on läsnä joka ainut hetki. En usko mihinkään ammattiauttajien apuun ja lääkkeitä en tahdo joten ainut vaihtoehto on se että kerrotte te kauemmin **sureneet** kuinka se elämä jatkuu ja millaiseksi se muuttuu sillä se todella muuttuu kiitos vastauksista etukäteen (S)*

- (116) *Näytti kuin osa ristillä **sureneista** naista olisi jätyänyt rabbinsa ja kiirehtinyt Jerusalemin portista sisään. (S)*

Verrattuna konsonanttivartaloisiin *surra*-verbin NUT-partisiipin monikkomuotoihin huomioni kiinnitti se, että vokaalivartaloisten muotojen aineistossa ei ole yhtään kongruomatonta liittomuotoa. Myöskään yksikkömuotoisissa vokaalivartaloistuneissa muodoissa ei esiintynyt liittomuodon verbien välistä inkongruenssia (ks. taulukot 7 ja 8). Vokaalivartaloistuneiden yksikkömuotojen aineistossa on kuitenkin tapauksia, joissa liittomuoto on yksikössä, vaikka subjekti olisi monikollinen. Vaikka inkongruenssi on hyvin tyypillinen puhekielen piirre, ei sitä esiinny vokaalivartaloistuneissa muodoissa lähellekään yhtä usein kuin konsonanttivartaloisissa muodoissa. Tästä voin tehdä jo alustavan päätelmän, että vokaalivartaloistuneet muodot noudattavat useimmiten kongruenssia ainakin *surra*-verbin NUT-partisiippimuodoissa.

4.4. TU-partisiipit

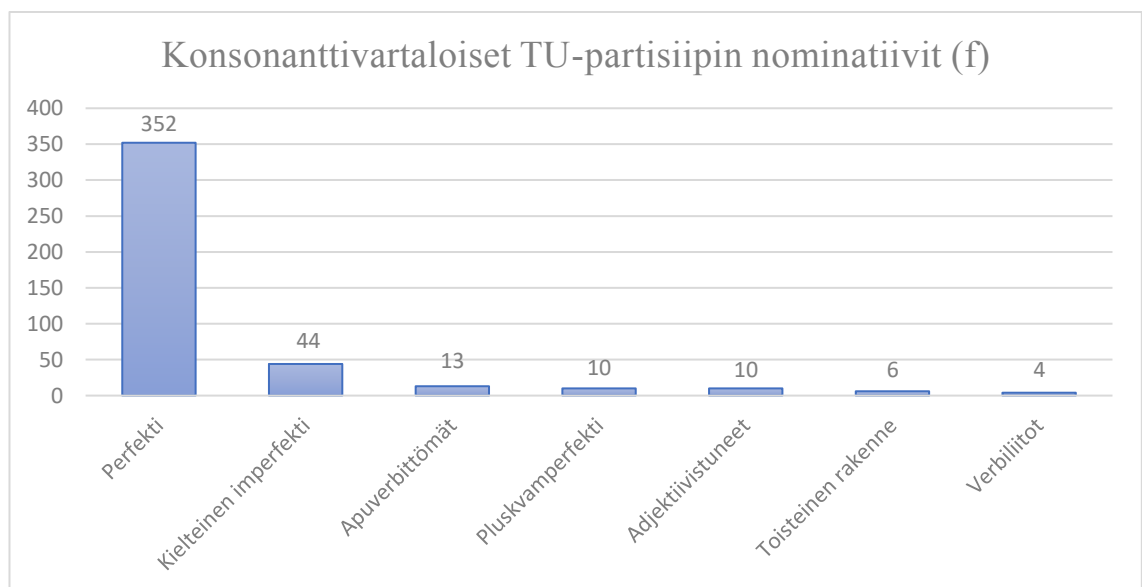
Yhteensä konsonanttivartaloisia *surra*-verbin TU-partisiippeja on aineistossani 606 esiintymää, jotka kattavat 17,5 % koko pro gradu -tutkielmani aineistosta. Vokaalivartaloistuneita TU-partisiippeja on puolestaan 50 esiintymää, ja ne kattavat vain 1,5 % koko pro gradu -työni aineistosta. Prosenttiluvuista voidaan jo huomata, etteivät TU-partisiipit edustu aineistossani yhtä tiheään kuin NUT-partisiipit. Esimerkiksi konsonanttivartaloiset NUT-partisiipit kattavat aineistostani lähes 82,5 %.

Tässä luvussa aloitan *surra*-verbin konsonanttivartaloisten TU-partisiippien tarkastelun noudattaen osin samaa kaavaa kuin aiemmassa analyysissäni: ensin tarkastelen nominatiivimuotoisia tapauksia (*surtu*) alaluvussa 4.4.1., minkä jälkeen analysoin partitiivimuotoiset esiintymät (*surtua*) alaluvussa 4.4.2. Lopuksi käsittelen yksikön translatiivissa (*surruksi*), essiivissä (*surtuna*) ja monikon genetiivissä (*surtujen*) taipuvat konsonanttivartaloiset *surra*-verbin TU-partisiipit alaluvussa 4.4.3. Käsittely etenee hieman eri tavalla kuin aiemmat NUT-partisiippien analyysiosiot, sillä TU-partisiippien aineistossa ei ole yhtä paljon monikkomuotoisia tapauksia. Olen käsitellyt ainoat monikkomuotoiset

tapaukset samassa luvussa yksikkömuotoisten tapausten kanssa (luku 4.4.3.). Vokaalivartaloistuneet *surra*-verbin TU-partisiipit käsittelen kokonaisuudessaan alaluvussa 4.4.4.

4.4.1. Konsonanttivartaloiset yksikön nominatiivimuodot

surra-verbin TU-partisiipin nominatiivimuotoisia esiintymiä on aineistossani yhteensä 439, mikä tarkoittaa 72,4:ää prosenttia kaikista pro gradu -työni TU-partisiippimuodoista. Tässä vaiheessa analyysiani voin jo todeta, että nominatiivimuodot ovat selvästi aineistossani yleisimpiä niin NUT-partisiippien kuin TU-partisiippienkin morfologiassa. Kuvioon 6 olen luokitellut *surra*-verbin TU-partisiippien nominatiivimuodot niiden morfosyntaktisten kontekstien perusteella.

KUVIO 6. *surtu*-muotojen morfosyntaktiset kontekstit.

Kuten yllä olevasta kuvioista 6 voidaan huomata, *surra*-verbin TU-partisiipin nominatiivimuodot esiintyvät morfosyntaktisesti joko osana perfektiä (352 esiintymää, esimerkki (117a–b)), kielteistä imperfektiä (44 esiintymää, esimerkki (118)), pluskvamperfektiä (10 esiintymää, esimerkki (119)) tai adjektiivistuneina (10 esiintymää, esimerkki (120)), toisteisessa rakenteessa (6 esiintymää, esimerkki (121)) ja verbiliitossa (4 esiintymää, esimerkki (122)). Aineistossa on myös 13 *surtu*-muotoa, jotka eivät esiinny minkään apuverbin kanssa eivätkä ole osana kiteytynyttä rakennetta. Tällaiset muodot olen luokitellut apuverbittömiin tapauksiin (esimerkki (123)). Vaikka TU-partisiipit ovat passiivisia,

esiintyy aineistossani useita puhekielelle tyypillisiä aktiivimuotojen kaltaisia kaksoispassiiveja (esimerkiksi *me ollaan surtu*), joissa subjektina toimii monikon ensimmäinen persoona. Tällaiset muodot olen luokitellut osaksi perfektejä. Kaksoispassiivia käytetään etenkin Etelä-Suomen puhekielessä (VISK 2008 § 1293).

- (117) a. *otamme osaa ! ! ! ! !!! meilläki on surtu kauheasti omien koirien tähden.* (S)
- b. *Eroja ei ole surtu eikä mummoakaan.* (S)
- (118) *Jos jäi henkiin, niin hyvä , sitten sen kanssa alettiin seurustella ja se lapseksi ylennettiin, jos ei, niin voi voi, ei sitä surtukaan, sillä lapsia pidettiin jossain vaiheessa suomen historiaa lähes kirouksena ...* (S)
- (119) *Jaaha , vai vanhempainiltaan - tyttären koululla oli sellainen eilen (en ollut - ex oli ...) , kovasti siellä oli surtu kyläkoulun kohtaloa, kun uusia oppilaita ei ole tuloillaan ...* (S)
- (120) *Kunnolla surtu suru ja hyvin tehty surutyö antaa lopulta voimaa ja pitää ryhdin suorana.* (S)
- (121) *Pitkä hiljaisuus, ei enää mitään muistettavaa , surut surtu, haavat nuoltu, kivikehä umpeutuu.* (S)
- (122) *Mies vastasi : " No , kyl mä yritin itkeä " Se suru oli sitten surtu.* (S)
- (123) *Parin vuoden aikana ero jo surtu ja asiat saatu järjestykseen.* (S)

Yleisimmin *surra*-verbin nominatiivimuotoinen TU-partisiippi esiintyy osana jotain liittomuotoa. Kaikista morfosyntaktisista konteksteista yleisin *surtu*-muodolle on kuitenkin myönteinen tai kielteinen perfekti. Myönteisiä perfektimuotoja on aineistossani yhteensä 317 ja kielteisiä puolestaan 35. Taulukkoon 13 olen luokitellut myönteiset perfektimuodot niiden morfologisten kontekstien perusteella. Aluksi olen jaotellut muodot lausetyypien perusteella deklaratiiivisiin ja interrogatiivisiin lauseisiin. Deklaratiiivisista lauseista olen erotellut yleiskielelle tyypilliset muodot (*on surtu, olisi surtu*) ja kaksoispassiiviset (*ollaan surtu, oltaisiin surtu*) muodot erilleen, minkä jälkeen olen jaotellut ne modustyypeittäin. Lisäksi olen vielä erotellut selkeästi aktiiviset muodot, joissa kirjoittaja on ilmaissut tekijän esimerkiksi persoonapronominilla *me*. Interrogatiivilauseissa olen puolestaan jakanut esiintymät hakukysymyksiin ja vaihtoehtokysymyksiin, minkä jälkeen olen syventänyt morfologista analyysia modustyypeihin. Interrogatiivilauseiden kohdalle en ole merkinnyt kaksoispassiiveja, sillä niitä ei esiinny kyseisissä lauseissa.

TAULUKKO 13. *surtu*-muodot osana myönteistä perfektia.

Deklaratiivilause	Aktiivi/passiivi	Modus	f	%
Yleiskielinen	passiivi	indikatiivi	275	88,4
	aktiivi	indikatiivi	4	1,3
	passiivi	konditionaali	10	3,2
Kaksoispassiivi	passiivi	indikatiivi	10	3,2
	aktiivi	indikatiivi	9	2,9
	passiivi	konditionaali	2	0,6
	aktiivi	konditionaali	1	0,3
Yhteensä			311	100
Interrogatiivilause	Aktiivi/passiivi	Modus	f	%
Hakukysymys	passiivi	indikatiivi	1	16,7
	passiivi	konditionaali	1	16,7
Vaihtoehtokysymys	passiivi	indikatiivi	2	33,3
	passiivi	konditionaali	2	33,3
Yhteensä			6	100

Taulukko 13 osoittaa sen, että *surtu*-verbin konsonanttivartalaisen TU-partisiipin nominatiivimuodon esiintyessä osana myönteistä perfektia deklaraatiivilauseessa yleisin morfologinen konteksti on yleiskielinen indikatiivimuoto (esimerkki (124)). Kyseisiä muotoja on aineistossa yhteensä 279 esiintymää eli jopa 89,7 prosenttia deklaraatiivilauseiden myönteisistä perfektimuodoista. Yleiskielisistä indikatiivimuodoista suurin osa (88,4 %) esiintyy passiivisina ja vain 1,3 % toimii lauseessa selvästi aktiivisena predikaattina. Toiseksi yleisin morfologinen konteksti deklaraatiivilauseiden myönteisille perfektimuodoille on puolestaan yleiskielinen konditionaali (3,2 % esiintymistä) ja puhekieliselle tekstille yleinen kaksoispassiivi indikatiivissa (3,2 % esiintymistä). Enimmäkseen myönteisissä perfekteissa toimivat kaksoispassiivit ilmaisevat passiivia, mutta aineistossa on myös aktiivisuutta ilmaisevia tapauksia. Esimerkissä (125) kaksoispassiivi *ollaan surtu* voidaan tulkita aktiiviseksi, sillä se saa subjektikseen persoonapronominin *me*. Indikatiivimuotojen lisäksi *surtu*-verbin TU-partisiipin nominatiivimuoto esiintyy deklaraatiivilauseissa konditionaalimuotoisena sekä yleiskielisesti (esimerkki (126)) että kaksoispassiivitapauksissa (esimerkki (127)). Esimerkin (127) kaksoispassiivitapauksen olen tulkinut passiiviseksi, sillä lauseessa ei ilmaista selkeästi subjektia. Kokonaisuudessaan konditionaalimuodot eivät määrällisesti nouse aineistostani esille, sillä niitä on vain 4,2 %

kaikista deklaratiiivilauseiden myönteisistä perfekteilistä, joissa *surtu*-muoto esiintyy. Interrogatiivilauseissa edustumat jakautuvat melko tasaisesti: 2 esiintymää toimii hakulauseessa ja 4 esiintymää toimii vaihtoehtolauseessa. Morfologisesti esiintymät jakautuvat aivan tasan, sillä 3 *surtu*-muotoa on indikatiivimuotoisessa myönteisessä perfektissä (esimerkki (128)) ja 3 on konditionaalimuotoisessa myönteisessä perfektissä (esimerkki (129)).

- (124) *Se on surtu se juttu jo ajat sitten !* (S)
 (125) *Jokainen me ollaan aikanamme petytty, surtu ja kituutettu.* (S)
 (126) *Jos vanha suhde olisi surtu pois päiväjäestyksestä , niin tuskinta tuollaista vertailua kukaan tekisi.* (S)
 (127) *Oltais sitten talvella surtu, kun ei tullut poikasia* (S)
 (128) *onko minkaan muun takia niin surtu ja karsitty kuin rakkauden ?* (S)
 (129) *Muistatteko millon viimeksi olisi surtu yhtä henkilöä (jo) viikko putkeen koko kansan voimin ? !* (S)

Myönteisten perfektien lisäksi 35 *surra*-verbin TU-partisiipin nominatiivimuotoa esiintyy osana kielteistä perfektia. Kyseiset kielteiset perfektimuodot esiintyvät yhtä vaihtoehtokysymystä lukuun ottamatta osana deklaratiivista lausetta joko yleiskielisessä muodossa tai kaksoispassiivissa. Taulukossa 14 kielteiset perfektimuodot on jaoteltu morfologisten ominaisuuksien perusteella.

TAULUKKO 14. *surtu*-muodot osana kielteistä perfektia.

Deklaratiivilause	Aktiivi/passiivi	Modus	f	%
Yleiskielinen	passiivi	indikatiivi	24	70,6
	passiivi	konditionaali	3	8,8
Kaksoispassiivi	passiivi	indikatiivi	5	14,7
	aktiivi	indikatiivi	2	5,9
Yhteensä			34	100
Interrogatiivilause		Modus	f	%
Vaihtoehtokysymys	passiivi	indikatiivi	1	100

Kuten taulukko 14 osoittaa, yleisin morfologinen konteksti *surtu*-muodon ollessa osana kielteistä perfektia deklaratiiivilauseessa on yleiskielinen passiivin indikatiivi (70,6 % esiintymistä, esimerkki (130)). Toiseksi yleisin morfologinen konteksti deklaratiivilauseessa on puolestaan kaksoispassiivillinen indikatiivi (esimerkki (131)), joita on yhteensä

14,7 % kaikista TU-partisiipin kielteisistä perfekteistä. Tarkemmin luokiteltuna kaksoispassiiveista 5 esiintymää toimii passiivisina ja 2 esiintymää voidaan analysoida funktioltaan aktiivisiksi. Näiden morfologisten kontekstien lisäksi 3 esiintymää on yleiskielen mukaisessa passiivin konditionaalissa (esimerkki (132)). Esimerkissä (133) näkyy *surra*-verbin TU-partisiipin monikon nominatiivimuotojen ainoa interrogatiivilauseessa esiintyvä kielteinen perfekti. Mielenkiintoista on se, että VISKin (2008 § 1292) mukaan kaksoispassiivia esiintyy erityisesti kielteisessä konditionaalin perfektissä (esimerkiksi *ei oltaisi surtu*), mutta aineistossani tällaisia muotoja ei ole ollenkaan.

- (130) *Ei sitä Petteriä näköjään **ole** paljoa **surtu**!* (S)
 (131) *--Toivottavasti me naisväki **ei olla surtu**, kun meitä kaikkia ei noteerata yhtikäs mikskään.* (S)
 (132) *Jos olisin silloin kuollut, niin **ei** minua **olisi** kovin paljon **surtu**.* (S)
 (133) *Eikö asiasta ole tehty ISOA numeroa ja **eikö** kunniamurhan uhria **ole** muistettu ja **surtu** ?* (S)

Toiseksi yleisin morfosyntaktinen konteksti *surtu*-muodolle on toimia osana kielteisistä imperfektistä (44 esiintymää). Kielteisissä imperfektimuodoissa ei esiinny juurikaan morfologista vaihtelua, sillä kaikki ovat pitkälti esimerkin (134) kaltaisia, eli kieltoverbi on yksikön kolmannen persoonan preesensissä. Kaikki kielteiset imperfektit esiintyvät myös deklaratiiivilauseiden predikaatteina. Vaihtelua muodoissa aiheuttavat ainoastaan joko apu- tai pääverbiin liittyneet liitepartikkelit, joita ovat esimerkiksi *-hän* ja *-kaan*. Liitepartikkelit eivät kuitenkaan vaikuta tarkastelemieni muotojen luokitteluun millään tavalla, joten en ole huomioinut niitä analyysissäni.

- (134) ***Ei** siellä mitään uhreja **surtu** ! "* (S)

surra-verbin TU-partisiipin nominatiivimuodoissa on myös apuverbittömiä tapauksia (esimerkki (135)), joita en pystynyt yksiselitteisesti luokittelemaan mihinkään tiettyyn kieliopilliseen kategoriaan. Yhteensä konsonanttivartaloisten TU-partisiipin nominatiivimuotojen aineistossa on 13 apuverbitöntä tapausta.

- (135) *Ja sitäkin jo **surtu** ettei peluutettu junnuja tarpeeksi kauden aikana ...* (S)

surtu-muoto esiintyy myös osana pluskvamperfektiä (10 esiintymää). Kaikista 10 esiintymästä 9 on esimerkin (136) kaltaisia: *olla*-apuverbi on yleiskielen mukaisesti aktiivin

indikatiivin imperfekti. 1 esiintymässä pluskvamperfektimuoto on kuitenkin kaksoispassiivinen (esimerkki (137)), jolloin molemmat liittomuodon verbit sisältävät passiivisen aineksen. Huomioni herätti se, ettei *surra*-verbin TU-partisiipin nominatiivin sisältävissä pluskvamperfekteissä ole yhtään kielteistä muotoa (*ei ollut surtu*, *ei oltu surtu*). Vaikka kielteiset pluskvamperfektit ovat olleet vähäisiä myös aineistoni muiden muotojen kohdalla, odotin että ainakin kaksoispassiivillista *ei oltu surtu* -muotoa olisi löytynyt aineistostani. Oman intuitioni lisäksi myös VISK:ssä (2008 § 1292) mainitaan kaksoispassiivin edustuvan usein kielteisen indikatiivin pluskvamperfektissä.

(136) *elämää **oli surtu** ja keskusteltu isän kanssa.* (S)

(137) *eroprosessin aikana rakasteltiin aika usein , varsinkin kun **oltiin surtu** eron tuloa ..kujitenkin eroon päädyttiin .* (S)

surra-verbin TU-partisiipin nominatiivimuodot esiintyvät aineistossani myös adjektiivistuneina (10 esiintymää), toisteisessa rakenteessa (6 esiintymää) ja osana tilapassiivista verbiliittoa (4 esiintymää). Esimerkissä (138) *surtu*-muoto määrittää substantiivia *suru* ja saa myös laajennukseensa astemääritteen *kyllin*. Esimerkissä (139) *surtu* puolestaan toimii predikaatin tavoin kiteytyneessä *surut surtu* -rakenteessa. Aineistoni tilapassiiveissa, joissa *surtu*-muoto on osana, *olla*-apuverbi on joko esimerkin (140) kaltaisesti imperfektissä tai preesensissä (*on*).

(138) *siinä asuin koko elämäni alun kun sain ymmärrykseen rohkeuden - anna pois liikaa mikä on - saat kun kyllin **surtu** suru vaimenee* (S)

(139) *Pitkä hiljaisuus , ei enää mitään muistettavaa , **surutsurtu**, haavat nuoltu, kivikehä umpeutuu.* (S)

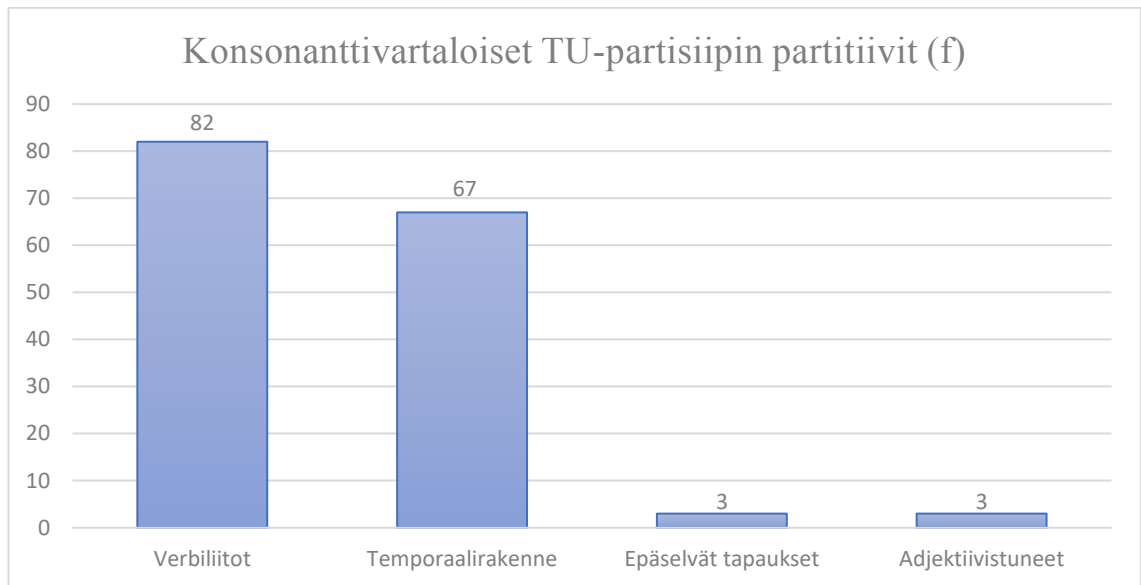
(140) *Enkä aloittanut uutta suhdetta, ennenkuin vanha **oli surtu** ja käsitelty.* (S)

4.4.2. Konsonanttivartaloiset yksikön partitiivimuodot

Nominatiivimuotoisten tapausten lisäksi *surra*-verbin konsonanttivartaloisten TU-partisiippien aineistosta esille nousevat partitiivimuotoiset tapaukset. Partitiiviin tunnuksen sisältävät *surra*-verbin TU-partisiipit toimivat aineistossani morfosyntaktisilta tehtäviltään osana verbiliittoa, temporaalirakenteessa sekä adjektiivistuneina. Näiden kontekstien lisäksi aineistossa on 3 epäselvää tapausta, joita en voinut yksiselitteisesti luokitella mihinkään tiettyyn kieliopilliseen kategoriaan. Yhteensä *surra*-verbin

konsonanttivartaloisia TU-partisiipin partitiiveja on 155 esiintymää, ja kuvioon 7 olen luokitellut ne morfosyntaktisten kontekstien perusteella.

KUVIO 7. *surtua(-)*-muotojen morfosyntaktiset kontekstit.

Kuten kuvio 7 osoittaa, *surra*-verbin TU-partisiipin partitiivi toimii 82 aineistoni tapauksessa osana jonkinlaista verbiliittoa. Olen jaotellut verbiliitot niiden apuverbien (*tulla*, *saada*) perusteella *saada surtua*- ja *tulla surtua*-rakenteisiin. Lisäksi olen erotellut myös sellaiset tapaukset, joissa verbiliittojen osana on jokin liittomuoto (esimerkiksi *on tullut surtua*). Aineistoni tapauksessa liittomuotona toimii aina perfekti. Olen myös jakanut nol-lapersoonaiset nesessiivirakenteen osana esiintyvät verbiliitot (esimerkiksi *täytyy saada surtua*) omaksi kategoriakseen. Morfologisessa analyysissä olen ottanut huomioon verbiliittojen tempukset, modukset sekä persoonataivutuksen siltä osin kuin se vain on mahdollista. Tässä mainittakoon jo se, että *tulla surtua*-rakenne on aina yksipersonainen, mutta se voi saada seurakseen genetiivisubjektin (ks. esim. VISK 2008 § 106, 453). Aineistossani ei kuitenkaan ole yhtään genetiivisubjektillista tapausta. Olen jakanut verbiliittojen tarkastelun kahteen eri taulukkoon 15 ja 16. Taulukossa 15 on luokiteltuina *tulla surtua*-rakenteet morfologisesti, ja taulukkoon 16 olen puolestaan luokitellut *saada surtua*-rakenteet. Tällä kertaa en ole eritellyt deklaratiiivi- ja interrogatiivilauseita, sillä verbiliitoista yhtä esiintymää (ks. esimerkki (150)) lukuun ottamatta kaikki toimivat deklaratiiivilauseiden predikaatteina. Tarkastelen ensimmäiseksi *tulla* + TUA-infiniitti -tapauksia, sillä niitä on selkeästi enemmän (61 %) kuin *saada* + TUA-infiniitti -rakenteita.

TAULUKKO 15. *tulla surtua* -rakenteiden morfologinen analyysi.

<i>tulla</i> + TUA-infiniitti					
Myöntö/kielto	Tempus	Modus	Persoona	f	%
myönteinen	preesens	indikatiivi	nollapersoona	11	22,0
		konditionaali	nollapersoona	5	10,0
	imperfekti	indikatiivi	nollapersoona	20	40,0
kielteinen	preesens	indikatiivi	nollapersoona	1	2,0
Perfekti osana <i>tulla surtua</i> -rakennetta					
myönteinen	preesens	indikatiivi	nollapersoona	11	22,2
kielteinen	preesens	indikatiivi	nollapersoona	1	2,0
kielteinen	preesens	indikatiivi	kaksoispassiivi	1	2,0
Yhteensä				50	100

Kuten taulukosta 15 voidaan huomata, yleisin morfologinen konteksti *tulla surtua* -rakenteelle on myönteinen preesensin indikatiivi (esimerkki (141a–b)), joita on aineistossa yhteensä 22 esiintymää. Kuten esimerkeistä (141a–b) voidaan huomata, rakenne voi toimia yksinään verbiliittona (141a) tai se voi olla osana perfektia (141b). Toiseksi yleisin morfologinen konteksti *tulla surtua* -rakenteelle on myönteinen imperfektin indikatiivi (20 esiintymää, esimerkki (142)). On kuitenkin huomattava se, että yleisimmän ja toiseksi yleisimmän kontekstin erona on vain 2 esiintymää. Yleisimpien morfologisten kontekstien lisäksi *tulla surtua* -verbiliitto taipuu aineistossani myönteisenä preesensin konditionaalina (10 %, esimerkki (143)), kielteisenä preesensin indikatiivina (2 %, esimerkki (144a–b)) ja kielteisenä preesensin indikatiivina, jossa on samalla myös kaksoispassiivi (2 %, esimerkki (145)). Esimerkissä (144b) *tulla surtua* -rakenne esiintyy myös osana liittomuotoa kuten esimerkissä (141b). Liittomuotoina toimivat perfektit *on tullut* ja *eipä ole tullut*, jotka saavat objektiikseen *surtua*-muodon.

- (141) a. *Ainahan niitä eläimiä tulee surtua.* (S)
 b. *Puolisen vuotta on nyt tullut surtua kunnolla.* (S)
- (142) *No, se tuli surtua, ja nyt on mieli siltä osin keventynyt, kyllä minuakin vielä tarvitaan maailmassa :) (S)*
- (143) *Tulisi muuten ehkä turhaan surtua samaa asiaa kahteen kertaan.* (S)
- (144) a. *Vakuutuksen ottaminen olisi ollut törkeän kallista (monta sataa euroa), joten totesin että ei mulla siihen olisi rahaa ollut , joten ei tule edes surtua vaikka jotain kävisi , koska en olisi sitä kuitenkaan voinut ottaa.* (S)

- b. *Eipä ole tullut tai ehtinyt surtua kun ei ole lapsia eikä lapsenlapsia.* (S)
- (145) *Nyt taas kiitos ystävien ei ole tultu surtua.* (S)

Kuten jo aiemmin mainitsin, *tulla surtua* -rakenteiden lisäksi tarkasteleman *surra*-verbin TU-partisiipin partitiivimuoto esiintyy osana *saada surtua* -rakennetta. Yhtenä morfologisena erona näiden rakenteiden välillä on se, että *saada surtua* -rakenne taipuu nollapersoonan lisäksi myös yksikön ja monikon persoonissa. Esimerkiksi seuraavassa lauseessa *saada surtua* -rakenne esiintyy nollapersoonaisena: *Onneksi kaikki meni tuon osalta nyt hyvin, nyt vielä kun saa tämän henkisen uupumuksen selätettyä ja surut surtua* (S). Rakenteen totaaliobjektina toimii *surut*, mutta lauseen tekijää ei osoiteta millään substantiivilla tai pronominilla. Seuraavassa lauseessa puolestaan samainen rakenne saa itselleen myös alleviivaamani subjektin: *terve ja reipas ihminen jatkaa, kun saa surunsa surtua* (S). Subjekti voidaan analysoida kuuluvaksi virkkeen molemmille lauseille, vaikka se esiintyykin vain elliptisesti alisteisessa sivulauseessa. Taulukkoon 16 olen luokitellut *saada surtua* -rakenteet tempusten, modusten ja yllä mainittujen persoonien perusteella.

TAULUKKO 16. *saada surtua* -rakenteiden morfologinen analyysi.

saada + TUA-infiniitti					
Myöntö/kielto	Tempus	Modus	Persoona	f	%
myönteinen	preesens	indikatiivi	y. 1. p.	5	17,2
			y. 2. p.	2	6,9
			y. 3. p.	1	3,5
			nollapersoona	4	13,8
			m. 2. p.	2	6,9
	imperfekti	indikatiivi	y. 1. p.	7	24,1
			nollapersoona	2	6,9
			m. 3. p.	1	3,5
	kielteinen	preesens	indikatiivi	y. 1. p.	2
nollapersoona				1	3,5
Perfekti osana saada surtua -rakennetta					
kielteinen	preesens	indikatiivi	nollapersoona	1	3,5
kielteinen	preesens	indikatiivi	y. 1. p.	1	3,5
Yhteensä				29	100

Kuten taulukosta 16 voidaan todeta, *saada surtua* -rakenteiden morfologisten kontekstien välillä ei esiinny määrällisesti kovinkaan suurta vaihtelua. Sinällään on mielenkiintoista, etteivät aineistoni *saada surtua* -rakenteet ole keskittyneet mihinkään tiettyyn morfologiseen kontekstiin, vaan niiden keskuudessa on näinkin paljon eri variaatioita. Aineistosta esille nousevat kuitenkin myönteiset imperfektin indikatiivin yksikön ensimmäiset persoonat (7 esiintymää, esimerkki (146)) ja myönteiset preesensin indikatiivin yksikön ensimmäiset persoonat (5 esiintymää, esimerkki (147)). Kun näiden tapausten lisäksi tarkastellaan myös kieltomuotoja, voidaan huomata, että *saada surtua* -rakenne esiintyy yleisimmin yksikön ensimmäisessä persoonassa. Aivan kuten *tulla surtua* -rakenteiden morfologisissa konteksteissa myös *saada surtua* -rakenteidenkin osana esiintyy liittomuotoja (esimerkki (148)).

- (146) *Ja **sain surtua**, koska masentuneena ei pystynyt edes siihen.* (S)
- (147) *Miten **saan surtua** sydänsuruni pois ?* (S)
- (148) *Ehkä siksi, **etten** koskaan asiaa **ole saanut surtua**.* (S)

tulla surtua ja *saada surtua* -rakenteiden lisäksi aineistossani on 3 verbiliittoa (esimerkit (149)–(151)), jotka esiintyvät osana nollapersoonaista nesessiivirakennetta. Esimerkeissä (149) ja (150) tarkasteleman *surtua*-rakenne esiintyy osana perusmuotoista verbiliittoa (*saada surtua*), joka puolestaan esiintyy osana nesessiivistä verbiketjua (*täytyy/pitäisi saada surtua*). Nesessiivisyyttä lauseissa ilmaisevat modaaliverbit *täytyy* ja *pitää*. Vaikka myös esimerkki (151) on nollapersoonainen ja siinä ilmaistaan nesessiivisyyttä, poikkeaa se kuitenkin aiemmista esimerkeistä (149) ja (150). Esimerkissä (151) predikaattia ei muodosta verbiketju vaan predikatiivirakenne (*olisi hyvä*).

- (149) *Noh, ehkä se suru tulee vielä voimakkaana ja saa sen surtua pois. Koska kyllähän se **täytyy** itsensä **saada** siitä edellisestä liitosta "**surtua** ulos " ennenkuin voi mitään uutta aloittaa niin että olisi jopa mahdollista saada toimiva parisuhde ja varsinkin sellainen jossa puhutaan ja rakastetaan, ei säästellä sanoja eikä kosketuksia.* (S)
- (150) *Silti sitä **pitäisi saada** käsiteltyä ja **surtua** ennen adoptiovanhemmuutta.* (S)
- (151) *surutyö **olisi hyvä saada surtua** mutta en pystyisi antaa muksujen asua isänsä luona eivätkä he haluaisi muuttaa sinne olen jutellut siitä heidän kanssaan.* (S)

Toiseksi yleisin morfosyntaktinen konteksti, jossa *surra*-verbin TU-partisiipin partitiivimuotoa esiintyy, on temporaalirakenne. Temporaalirakenteissa partitiivin tunnus on kietytynyt TUA-infiniitiksi, ja se ilmaisee aikaisemmin alkanutta tilannetta. Persoonaa

temporaalirakenteessa ilmaistaan joko genetiivisubjektilla tai sitä vastaavalla possessiivisuffiksilla. (VISK 2008 § 543.) Olenkin luokitellut taulukkoon 17 aineistoni temporaalirakenne-esiintymät niiden persoonien perusteella yksikön ensimmäiseen, toiseen ja kolmanteen persoonaan. Aineistossani on myös 3 tapausta, joissa *surtua*-muotoon ei ole liittynyt possessiivisuffiksia, eikä lauseessa ole genetiivisubjektia (esimerkiksi *Pyrkisin sit aikani surtua, etsimään iloisia asioita muualta :)(S)*). Kaikissa kyseisissä tapauksissa *aika*-substantiiviin on kuitenkin liittynyt possessiivisuffiksi, jonka ansiosta olen pystynyt luokittelemaan muodot persooniin. Mielenkiintoista on se, miten tasaisesti aineistoni temporaalirakenteet jakautuvat persoonamuotojen kesken. Sekä yksikön ensimmäisen että kolmannen persoonan muotoja on aineistossani 30 esiintymää (44,8 %). Näiden lisäksi yksikön toisen persoonan esiintymiä on 7 (10,5 %).

TAULUKKO 17. *surtua*-muodot osana temporaalirakennetta.

Persoonaa	f	%	Esimerkki aineistosta
y. 1. p.	30	44,8	<i>Tarpeeksi surtuani pesin nämä harmaat pässinpökökimät. (S)</i>
y. 2. p.	7	10,5	<i>Eli surtuasi vähän aikaa, yritä löytää toinen tilalle. (S)</i>
y. 3. p.	30	44,8	<i>Aikansa surtuaan vanha isä ampui itsensä. (S)</i>
Yhteensä	67	100	

Verbiliittojen ja temporaalirakenteiden lisäksi aineistossani on 3 adjektiivistunutta ja 3 epäselvää esiintymää. Päädyin ottamaan aineistoni analyysissä mukaan epäselvien tapausten kategorian, sillä aineistosta löytyi tapauksia, joita en voinut liittää yksiselitteisesti mihinkään tiettyyn ryhmään. Esimerkissä (152) *surra*-verbi on temporaalirakennetta vastaavassa muodossa (TUA-infiniitti + yksikön kolmannen persoonan possessiivisuffiksi), mutta esiintyy kuitenkin imperfektimuotoisen *tulla*-verbin kanssa verbiliittomaisessa rakenteessa. Kirjoittaja on ilmeisesti tavoitellut *tulla surreeksi* -muotoa. Esimerkissä (153) *surra*-verbin partitiivimuotoinen TU-partisiippi esiintyy puolestaan *vAn*-nipputunnuksellisen *saada*-verbin kanssa jälleen verbiliittomaisessa rakenteessa. Myös esimerkissä (154) kirjoittaja on ilmeisesti tavoitellut esimerkiksi *surujen tultua surruksi* -rakennetta siinä kuitenkaan onnistumatta. Kyseisten epäselvien tapausten lisäksi *surtua*-muoto toimii adjektiivistuneena. Esimerkissä (155) tarkasteleman *surtua* muoto esiintyy predikaatiivilauseessa, jossa subjektina toimii *lopputulokset* ja adjektiivilausekkeen edussanana 10.

- (152) *Ruumiista tuli mieleen , että moni tsunamin uhreja surressaan **tuli surtuaan** myös pedofiileja ja lapstenraiskaajia , sillä niitäkin oli osa kuolleista ja osa ihan kotimaisia - thaimaa on tunnettu arveluttavasta prostituutiosta. (S)*
- (153) *Lahinna dokumentoisin että mistä mikakin paperi löytyy hommien helpottamiseksi , miten vahainen omaisuus pitäisi jakaa ja lopulta tarkein eli miten poismenon rituaalit pitäisi järjestää (itselle ei mitään merkitystä mutta että laheisten kannalta **saavan** surun **surtua** pois) (S)*
- (154) *Ukon poistuttua näköpiiristä ja **surujen surtua** moni jätetty hoikistuu, virkistyy ja kukoistaa. (S)*
- (155) *se turhauttaa, sillä mitä jos en koskaan saa lasta ja lopputulos on 10 **surtua** ja hukattua vuotta ? ! (S)*

4.4.3. Muut konsonanttivartaloiset yksikkö- ja monikkomuodot

Nominatiivi- ja partitiivimuotoisten esiintymien lisäksi aineistossani on yksikön essiivi- ja translatiivimuotoisia sekä monikon genetiivimuotoisia *surra*-verbin TU-partisiippeja yhteensä 12 esiintymää. Aineistoni *surra*-verbin TU-partisiipin ollessa yksikön translatiivimuotoinen morfosyntaktisena kontekstina on yleensä verbiliitto (4 esiintymää), mutta 1 esiintymä toimii kuitenkin adjektiivistuneena. Yksikön essiivimuotoiset tapaukset toimivat myös joko adjektiivistuneina (2 esiintymää) tai verbiliitoissa (2 esiintymää). Adjektiivistuneita ovat myös TU-partisiippien ainoat monikon genetiivimuotoiset tapaukset (3 esiintymää).

Verbiliitot, joissa tarkastelemani *surra*-verbin TU-partisiipin yksikön translatiivimuodot esiintyvät, ovat aineistossani niin sanottuja muutospassiiveja, jotka esiintyvät monipersonaisissa lauseissa (ks. esim. VISK 2008 § 1332–1333). Aineistoni kaikissa muutospassiiveissa apuverbinä on *tulla* ja pääverbinä toimii *surra*-verbin yksikön heikkoasteinen TU-partisiippi translatiivissa (esimerkki (156)). Tässä yhteydessä mainittakoon myös aineistoni 1 konsonanttivartaloisesta TU-partisiipin translatiivista, joka esiintyy adjektiivistuneena (*Luulin suruni jo **surruksi*** (S)). Kyseinen translatiivimuotoinen *surra*-verbin TU-partisiippi toimii lauseessa predikatiiviadverbiaalina luonnehtimassa objektia (*suruni*) (ks. myös VISK 2008 § 978).

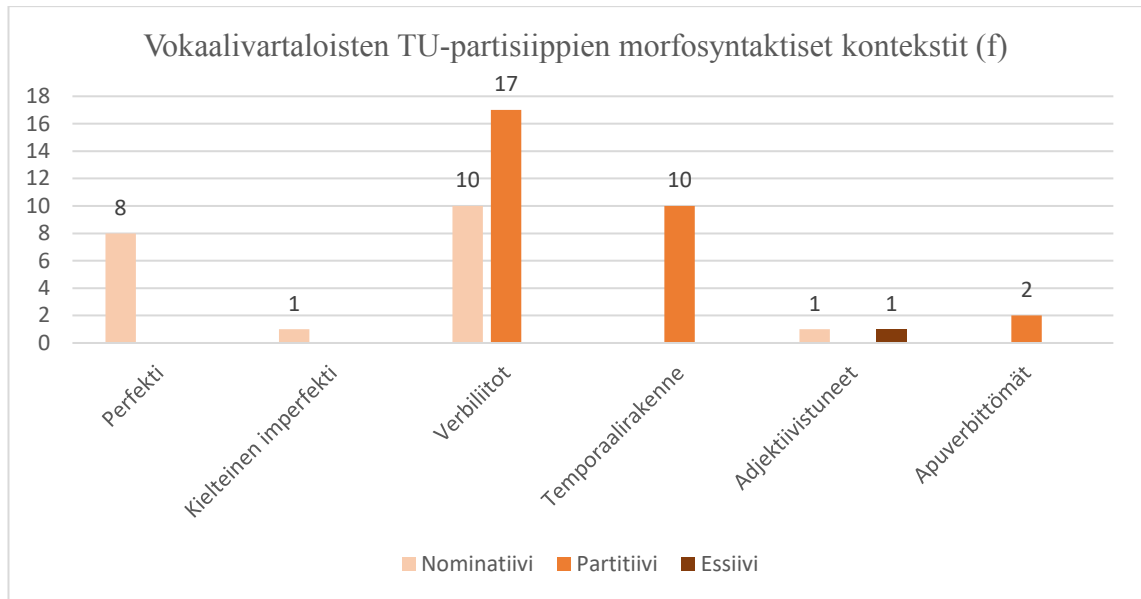
- (156) *Perheelle on toki kaameaa **tulla surruksi** vainajina, järkyttyneet ihmiset soittavat sukulaisille ja naapureille (S)*

surra-verbin TU-partisiipin essiivimuodoista 2 esiintymää on tilapassiiveja (esimerkki (157)) ja 2 esiintymää on adjektiivistuneita (esimerkki 158)). Tilapassiivit rakentuvat *olla*-verbistä ja essiivimuotoisesta *surra*-verbin TU-partisiipin yksikön essiivistä (ks. VISK 2008 § 1333). Esimerkissä (159) on *surra*-verbin TU-partisiipin monikon genetii-vimuoto, joka toimii adjektiivistuneena.

- (157) *Vanha täytyy jollain lailla **olla surtuna** ja käsiteltynä, etteivät edellisen suhteen käsittelemättömät tunteet tule pinnalle uudessa suhteessa.* (S)
- (158) *Sureminen on oikeasti **surtuna** selvä ihmiseen vaikutuksen tekevä ja siten selvästi sitova ja rajoittava yleenäsä terveenä suruna lamaannuttava.* (S)
- (159) *Näyttää kuin noiden moninaisten **surtujen** ongelmien keskellä unohtuisi, että hypnoterapia on lääketieteen ja psykologian pätevä ja virallisen aseman omaava apukeino , ja on ollut herra ties kuinka pitkään.* (S)

4.4.4. Vokaalivartaloiset yksikkömuodot

Vokaalivartaloistuneita *surra*-verbin TU-partisiippeja on aineistossani yhteensä 50 esiintymää. Nämä yksikkömuotoiset esiintymät ovat sijamuodoiltaan joko nominatiivissa (20 esiintymää), partitiivissa (29) tai essiivissä (1 esiintymä). Kuvioon 8 olen luokitellut kyseiset esiintymät niiden morfosyntaktisten kontekstien perusteella: vaaka-akselissa näkyvät esiintymien morfosyntaktiset kontekstit (perfekti, kielteinen imperfekti, verbiliitot, temporaalirakenne, adjektiivistuneet, apuverbittömät), ja värit puolestaan osoittavat esiintymien sijamuotoja (nominatiivi, partitiivi, essiivi).

KUVIO 8. *surra*-verbin vokaalivartaloistuneiden TU-partisiippien morfosyntaktiset kontekstit.

Kuvio 8 osoittaa, että *surra*-verbin vokaalivartaloistuneiden TU-partisiippien nominatiivimuodot toimivat joko osana perfektiä (8 esiintymää), kielteistä imperfektiä (1 esiintymä), verbiliittoa (10 esiintymää) tai adjektiivistuneena (1 esiintymä). Partitiivimuotoja *surra*-verbin TU-partisiippeja puolestaan esiintyy osana verbiliittoja (17 esiintymää), temporaalirakenteessa (10 esiintymää) tai apuverbittöminä (2 esiintymää). Partitiivimuotoiset verbiliitot ovat vokaalivartaloistuneiden TU-partisiippien yleisin morfosyntaktinen konteksti. Nominatiivi- ja partitiivimuotojen lisäksi aineistossa on 1 *surra*-verbin TU-partisiipin yksikön essiivimuoto, joka on adjektiivistunut.

Vokaalivartaloistuneita TU-partisiipin yksikön nominatiivimuodon sisältäviä perfektejä on aineistossani kolmenlaisia: deklarativilauseiden myönteisiä (4 esiintymää, esimerkki (160)) ja kielteisiä perfektejä (2 esiintymää, esimerkki (161)) sekä kaksoispassiivillisia perfektejä (2 esiintymää, esimerkki (162)). Kaikki kyseiset perfektimuodot ovat moduksiltaan indikatiiveja. Perfektien lisäksi **surettu*-muoto esiintyy osana interrogatiivilauseen kielteistä imperfektiä (1 esiintymä, esimerkki (163)), adjektiivistuneena (1 esiintymä (esimerkki (164))) sekä osana verbiliittoa (10 esiintymää). Verbiliitoista 1 esiintymä toimii monipersonaisena tilapassiivina (esimerkki (165)), mutta loput 9 esiintymää ovat yksipersonaisia. Toisin kuin konsonanttivartaloissa TU-partisiipin nominatiivimuodoissa yksikään vokaalivartaloistunut muoto ei esiinny osana pluskvamperfektiä. Tämän lisäksi minut yllätti se, että vain 1 esiintymä toimii osana kielteistä imperfektiä.

Konsonanttivartaloisissa tapauksissa kielteinen imperfekti on kuitenkin kolmanneksi yleisin morfosyntaktinen konteksti *surra*-verbin TU-partisiipin yksikön nominatiivimuodolle.

- (160) *Nyt **on surettu** koko sunnuntaipäivä.* (S)
- (161) *ja sit ku sitä **ei oosurettu** nii se alkaa kummittelemaan.* (S)
- (162) *Kuulehan Merja-pappi : Diakonian sisäällä **olla**an jo jonkun aikaa **surettu** sitä, että heitä pidetään vain jonkinlaisena kulissina, jolta kuitenkin ollaan ensimmäisenä riisumassa toimintaedellytyksiä kun rahavirrat supistuvat.* (S)
- (163) ***eikö** meidän eroa tosiaan **surettu** kuin muutama kk ?* (S)
- (164) *SE on sinun asiasi mitä elämälläsi teet, älä menetä sitä, jokainen **surettu** päivä on elämän haaskausta ! :)* (S)
- (165) *nyt **alkaa** nainen **olla** jollain tavalla **surettu**, toki kaipaen mutta alan hyväksyä tämän, mutta kun katson tilannetta mihin olen itseni ajanut niin nouseeko tästä enään..* (S)

TU-partisiipin yksikön partitiivimuodot esiintyvät osana verbiliittoja (17 esiintymää) ja temporaalirakenteessa (10 esiintymää). Kun *surra*-verbin vokaalivartaloistunut TU-partisiipin partitiivi on osana verbiliittoa, on rakenteena joko *tulla *surettua* tai *saada *surettua*. Kuten konsonanttivartaloisissakin verbiliitoissa, myös vokaalivartaloistuneiden *tulla *surettua* -rakenteiden joukossa on sellaisia tapauksia, joissa on liittomuoto. Lisäksi 1 aineistoni *saada *surettua* -rakenne esiintyy osana nollapersoonaista nesessiivirakennetta (tästä lisää luvun lopussa). Taulukkoon 18 olen luokitellut *surra*-verbin vokaalivartaloisten TU-partisiipin partitiivimuodon sisältävät verbiliitot morfologian perusteella.

TAULUKKO 18. *surettua-muoto osana verbiliittoa.

<i>tulla surettua</i> -rakenne	f	Esimerkki aineistosta
Myönteinen imperfektin indikatiivin nollapersoona	1	<i>Tuli vain yli puolet siitäkin ajasta surettua entistä ystävää. (S)</i>
Kielteinen preesensin indikatiivin nollapersoona	3	<i>Eipä sitten ainakaan tule papparaisena surettua, että ei koskaan .. (S)</i>
Myönteinen preesensin indikatiivin perfektin nollapersoona	1	<i>Tässä on jo pari viikkoa tullut surettua ja paljon. (S)</i>
Yhteensä	5	
<i>saada surettua</i> -rakenne	f	Esimerkki aineistosta
Myönteinen y. 1. p. preesensin indikatiivi	1	<i>– – sen takia pyysinkin sitä väliaikaa että saan surettua suruni pois ja olisin pystynyt keskittymään häneen – –(S)</i>
Myönteinen y. 2. p. preesensin indikatiivi	4	<i>Mutta nyt tiedät missä menette, etkä jää haikailemaan, kunhan saat surut surettua. (S)</i>
Myönteinen preesensin indikatiivin nollapersoona	2	<i>Pääasia kuitenkin , että surun saa surettua "loppuun " . (S)</i>
Myönteinen y. 3. p. preesensin indikatiivi	1	<i>Luultavasti vaimo paljon onnellisempi nyt , kun saa erosurunsa surettua, joka kuuluu aina kuvioihin. (S)</i>
Myönteinen m. 2. p. preesensin indikatiivi	1	<i>Vaatikaa totuus vaikka se olisikin raskasta kuulla , mutta teitä itseänne helpottaa se , että saatte yhdellä kertaa murehdittua , surettua ja koottua itsenne. (S)</i>
Kielteinen y. 1. p. preesensin indikatiivi	2	<i>Tämä möykky on surematonta surua jota en saa ikinä surettua kokonaan pois. (S)</i>
Yhteensä	11	

Kuten taulukosta 18 voidaan huomata, yleisimmin vokaalivartaloineen *surra*-verbin TU-partisiipin partitiivimuoto esiintyy *saada*-verbin kanssa verbiliitossa (11 esiintymää). *saada* *surettua -rakenteiden apuverbit taipuvat myönteisinä preesensin indikatiivin yksikön ensimmäisessä, toisessa ja kolmannessa persoonassa sekä nollapersoonassa. Myönteisten tapausten lisäksi aineistossa on 2 kielteisen preesensin indikatiivin yksikön ensimmäisen persoonan verbiliittoa. Täytyy kuitenkin mainita siitä, ettei morfologisissa konteksteissa ole juurikaan suuria määrällisiä eroavaisuuksia. *tulla* *surettua -rakenteiden morfologinen analyysi puolestaan osoittaa sen, että aineistossani esiintymät ovat joko myönteisiä imperfektin indikatiiveja tai kielteisiä preesensin indikatiiveja. Verrattuna norminmukaisiin TU-partisiipin verbiliittoihin (ks. taulukko 15 ja kuvio 8) norminvas- taisten muotojen aineistossa ei ole yhtään translatiivimuotoista tapausta, joka esiintyisi

verbiliitossa (esimerkiksi *tulla *suretuksi*). Tämän lisäksi huomioni kiinnittyi siihen, että vokaalivartaloistuneiden ja konsonanttivartaloisten verbiliittojen esiintymissä on havaittavissa selvä ero. Konsonanttivartaloiset *surra*-verbin partitiivimuotoiset TU-partisiipit esiintyvät yleisemmin verbiliitossa *tulla*-verbin kanssa, mutta vastaavat vokaalivartaloiset muodot puolestaan esiintyvät verbiliitossa enemmän *saada*-verbin kanssa.

Kolmanneksi yleisin morfosyntaktinen konteksti, jossa *surra*-verbin vokaalivartaloistunut TU-partisiippi esiintyy, on temporaalirakenne (10 esiintymää). Temporaalirakenteissa yleisin morfologinen konteksti on yksikön toinen persoonassa (5 esiintymää, esimerkki (166)). Toiseksi yleisimmin temporaalirakennetta on yksikön ensimmäisessä persoonassa (3 esiintymää, esimerkki (167)), minkä lisäksi 2 esiintymää on morfosyntaktiselta kontekstiltään yksikön kolmannessa persoonassa (esimerkki (168)). Kuten konsonanttivartaloisissakin TU-partisiipin temporaalirakenteissa, myös vokaalivartaloistuneiden esiintymien joukossa on tapauksia, joihin ei ole liittynyt minkäänlaista possessiivisuffiksia. Esimerkiksi lauseessa *Tai sitten surusi surettua, voi löytää uuden ja sitten jo asia naurattaakin* (S) tarkastelemaani **surettua*-muotoon ei ole liittynyt possessiivisuffiksia, mutta rakenteella on kuitenkin samanlainen tehtävä lauseessa kuin *kun*-sivulauseella. Tästä syystä voin luokitella sen osaksi temporaalirakenteita. Persoonan puolestaan pystyn päättämään substantiivista *suru*, johon on liittynyt yksikön toisen persoonan possessiivisuffiksi *-si*.

- (166) *Aikasi **surettuasi** huomaat olevan muitakin ja elämää muuallakin.* (S)
- (167) *Niinpä taas kotiin päästyäni ja pari päivää **surettuani** äitini tuli juttusilleni.* (S)
- (168) *Yleensä miehet kuolevat ensin, nainen on tottunutkin huolehtimaan kaikesta, ja pystyvät jatkamaan elämää **surunsa surettuaan**, elämänhallinta harvemmin karkaa.* (S)

Verbiliittojen ja temporaalirakenteiden lisäksi partitiivimuotoinen *surra*-verbin vokaalivartaloistunut TU-partisiippi esiintyy osana nesessiivistä verbiliittoa (1 esiintymä, esimerkki (169)) tai apuverbittömänä (2 esiintymää, esimerkki 170)). Esimerkin (170) *tullut *surettua* -rakenteessa tarkastelemani **surettua*-muoto esiintyy selvästi osana verbiliittoa, johon on liittyneenä myös liittomuoto. Lauseen predikaatista kuitenkin puuttuu apuverbi *olla*, minkä vuoksi olen luokitellut kyseisen esimerkin apuverbittömiin tapauksiin. Kirjoittaja on mitä luultavimmin tarkoittanut *on tullut *surettua* -rakennetta, sillä lauseessa on myöntöhakuisia aineksia esimerkiksi *jo* ja *hyvin* (ks. VISK 2008 § 1634).

Vokaalivartaloistuneiden TU-partisiippien aineistossa on myös 1 essiivimuotoinen ta-
paus, joka on adjektiivistunut (esimerkki (171)).

- (169) *Pitää nyt saada sydän surut surettua ja elää päivä kerrallaan.* (S)
 (170) *Tiedän , että ikävä tulee olemaan valtavaa vanhaa herraa kohtaan
 (tänään tullut surettua etukäteen jo hyvin paljon) , eikä uusi pentu
 pysty häntä ikinä korvaamaan ... mutta nyt olen koko ajan miettinyt,
 mitä muut ihmiset tulevat tästä ajattelemaan ..* (S)
 (171) *Suru tuntuu raskaalta ja niin julmalta, mutta oikein surettuna se antaa
 korvaamattomia voimavaroja elämäämme.* (S)

4.5. Yhteenveto

Yhteenvetoluvussa tarkastelen aineistoani hieman eri näkökulmasta kuin analyysiosiossa, sillä käsittelen yksikkö- ja monikkomuodot samassa yhteydessä. Tässä luvussa kertaan tekemiäni tärkeimpiä havaintoja ja vertailen konsonanttivartaloisia muotoja sekä vokaalivartaloistuneita muotoja keskenään. Keskityn tarkastelemaan erityisesti sitä, miten konsonanttivartaloisten ja vokaalivartaloistuneiden muotojen morfosyntaktiset ja morfologiset kontekstit eroavat toisistaan ja mitä yhteistä niillä on keskenään. Sidon vokaalivartaloistumisen teoriaa ja aiempaa tutkimusta pro gradu -työni analyysiin ja pohdin sitä, mitä tutkielmani ylipäättänsä kertoo suomen kielen vokaalivartaloistumisen tilasta tällä hetkellä. Kaiken kaikkiaan vastaan pro gradu -työni tutkimuskysymyksiin, joita ovat

1. Missä konteksteissa *surra*-verbin norminvastaisia eli vokaalivartaloistuneita muotoja ja norminmukaisia eli konsonanttivartaloisia NUT- ja TU-partisiipin muotoja esiintyy?
2. Keskittyvätkö norminvastaiset eli vokaalivartaloistuneet muodot joihinkin tiettyihin morfologisiin ja morfosyntaktisiin konteksteihin?
3. Miten norminvastaisten muotojen kontekstit eroavat norminmukaisten muotojen konteksteista?

Ennen kuin siirryn tarkastelemaan tekemiäni havaintoja NUT- ja TU-partisiippien morfosyntaktisista konteksteista, käyn läpi sen, millainen pro gradu -tutkielmani aineisto kokonaisuudessaan on. Aineistossani on yhteensä 3 460 esiintymää, jotka sain Suomi24-keskustelupalstan korpuksesta hakusanoilla *surru*, *surenu*, *surennu*, *surree*, *surrei* ja *surene*. Pro gradu -työni analyysissä etenin morfologialähtöisesti, ja jaoin aineistoani NUT- ja TU-partisiippien luku- ja sijataivutuksen perusteella. Olisin voinut käydä aineistoani läpi myös NUT- ja TU-partisiippien tunnusten mukaan, jolloin vokaalivartaloistuneiden

muotojen morfologiset kontekstit olisivat olleet hieman läpinäkyvämpiä kuten taulukossa 19. Kyseiseen taulukkoon 19 olen hahmotellut aineistoni konsonantti- ja vokaalivartaloisten NUT- ja TU-partisiippien morfologiset kontekstit segmenttoimalla kaikki aineistoni esiintymät. Poiketen aiemmista taulukoista olen taulukossa 19 esittänyt kahden desimaalin tarkkuudella prosenttiluvut aineistoni tapauksista, joissa esiintymiä on 1–3. Syynä on yksinkertaisesti se, että yhden desimaalin tarkkuudella kyseiset luvut edustuisivat aineistossani pelkästään 0 prosentilla.

TAULUKKO 19. Morfologinen katsaus aineistoni esiintymiin.

NUT-partisiippi						
Norminmukaiset	vartalo	partisiipin tunnus	luku	sija	f	%
	sur-	ru(t)	-	-	2 408	90,0
	sur-	ree-	-	n	55	2,1
	sur-	ree-	-	na	2	0,07
	sur-	ree-	-	ksi	3	0,1
	sur-	ree-	t		204	7,6
	sur-	re-	i-	na	2	0,07
	sur-	re-	i-	sta	1	0,04
	sur-	re-	i-	lle	1	0,04
	sur-	re-	i-	ta	1	0,04
Yhteensä					2 678	100
Norminvastaiset	sure-	nu(t)	-	-	107	84,3
	sure-	nnut		-	1	0,8
	sure-	nee-	-	n	7	5,5
	sure-	nee-	-	na	1	0,8
	sure-	nee-	-	ksi	1	0,8
	sure-	nee-	t		9	7,1
	sure-	ne-	i-	sta	1	0,8
Yhteensä					127	100
TU-partisiippi						
Norminmukaiset	sur-	tu	-	-	439	72,6
	sur-	tu-	-	a	155	25,6
	sur-	ru-	-	ksi	5	0,8
	sur-	tu-	-	na	4	0,7
	sur-	tu-	j-	en	3	0,5
Yhteensä					606	100
Norminvastaiset	sure-	ttu	-	-	20	40,0
	sure-	ttu-	-	a	29	58,0
	sure-	ttu-	-	na	1	2,0
Yhteensä					50	100

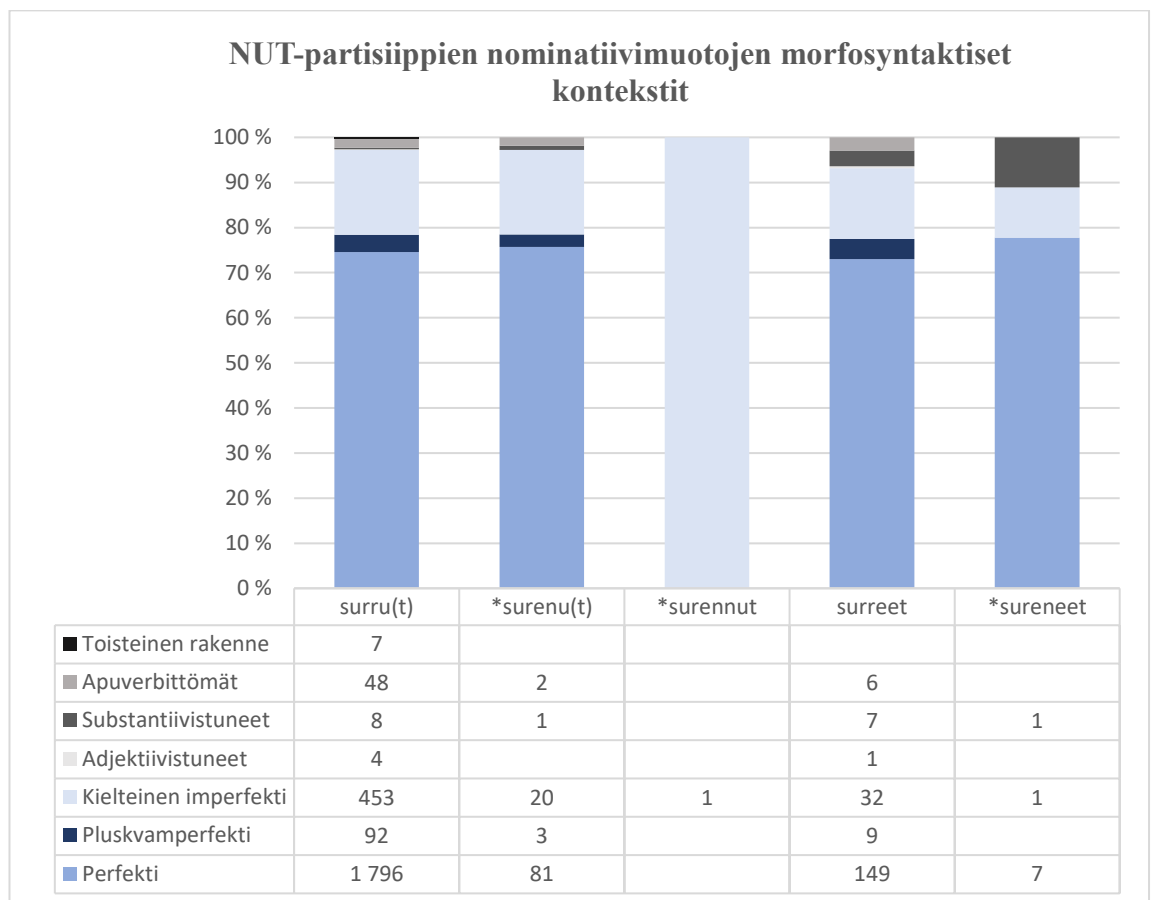
Kuten taulukosta 19 voidaan huomata, yleisimmin aineistossani *surra*-verbin NUT-partisiipin yksikön norminmukaiset ja -vastaiset esiintymät ovat nominatiivimuotoisia (*surrut, surreet, *surenut, *sureneet*). Vaikka näiden morfologisten kontekstien lisäksi aineistossani on myös genetiivi-, essiivi- ja translatiivimuotoisia tapauksia, eivät ne edustu kuin vain 2 prosentin verran. NUT-partisiipin monikkomuotoisissa esiintymissä sijavaihtelua on enemmän (nominatiivi, essiivi, elatiivi, partitiivi, allatiivi), mutta nekään eivät edustu aineistossani kuin vain 6,4 prosentilla. TU-partisiipeissa esiintymät keskittyvät nominatiivien lisäksi myös partitiiveihin, ja vokaalivartaloistuneissa TU-partisiipeissa partitiivimuotoisia esiintymiä onkin 9 kappaletta enemmän kuin nominatiivimuotoisia esiintymiä. Mielenkiintoista on myös se, ettei TU-partisiippien aineistossa ole kuin 3 monikkomuotoista tapausta. Taulukon 19 perusteella näyttää siltä, että aineistossani vokaalivartaloistuneet *surra*-verbin NUT- ja TU-partisiipit mukailevat norminmukaisten vastineidensa morfologisia konteksteja. *surra*-verbin NUT- ja TU-partisiippien vokaalivartaloistumisen eturintamassa ovat ne muodot (nominatiivit, partitiivit), joita kielenkäyttäjät tuottavat myös norminmukaisesti enemmän.

Aineistoni tukee myös Paunosen (2003: 207–216) keskus–reuna-alueen hypoteesia, jonka mukaan käyttöfrekvenssiltään pienemmät muodot sijaitsevat reuna-alueella, joka on altis erilaisille muutoksille. Kun verrataan norminmukaisten ja norminvastaisten muotojen prosenttimääriä toisiinsa, voidaan huomata, että käyttöfrekvenssiltään harvinaisempia muotoja (kuten translatiivia ja essiiviä) on suhteessa enemmän norminvastaisissa kuin -mukaisissa yksikön ja monikon NUT-partisiipeissa. Esimerkiksi konsonanttivartaloisista yksikön NUT-partisiipeista vain 0,1 % on translatiivimuotoisia, kun taas samainen prosenttiosuus vastaavilla vokaalivartaloistuneilla muodoilla on 0,8 %.

On mielenkiintoista, että aineistoni esiintymät keskittyvät nominatiivimuotoihin, vaikka partisiipeilla on täydellinen nominien luku- ja sijataivutus. Yllättävää on myös se, ettei Suomi24-verkkokeskustelun korpuksesta löytynyt yhtään konsonantti- tai vokaalivartaloisen *surra*-verbin yksikön NUT-partisiipin partitiivia (*surrutta, *surenutta*) tai vokaalivartaloistunutta monikon NUT-partisiipin partitiivia (**sureneita*). Partitiivien vokaalivartaloistumisesta on ollut kuitenkin viitteitä monissa aiemmissä tutkimuksissa (esim. Västi & Palviainen, tekeillä; Ylitalo 2020), ja jo esimerkiksi 1900-luvulla havaittiin muotoja, joissa konsonanttivartalot olivat korvautuneet kokonaan vokaalivartaloilla (Paunonen 2003: 204). On kuitenkin huomioitava se, että ilmiönä partitiivien

vokaalivartaloistuminen on vielä vanhempi (Paunonen 2003: 204–205). Toisaalta pro gradu -tutkimukseni valossa voin tehdä päätelmän siitä, että keskustelupalsta-aineiston perusteella *surra*-verbin konsonanttivartaloinen NUT-partisiipin partitiivi on harvainen, jolloin myöskään analogisia vokaalivartaloita ei esiinny kyseisessä muodossa.

Seuraavaksi teen tarkemman katsauksen aineistoni konsonantti- ja vokaalivartaloisten NUT-partisiipin yksikön ja monikon nominatiiveihin, sillä ne edustuvat aineistossani selkeästi eniten (ks. taulukko 19). Kokonaisuudessaan pro gradu -työni aineistossa on 3 460 esiintymää, mikä tarkoittaa sitä, että NUT-partisiippien nominatiivimuodot kattavat siitä jopa 78,9 prosenttia. Kuvioon 9 olen merkinnyt konsonanttivartaloisten NUT-partisiipin nominatiivimuotojen *surru(t)* ja *surreet* sekä niiden vokaalivartaloistuneiden vastineiden **surenut*, **surennu* ja **sureneet* morfosyntaktiset kontekstit prosenttimäärällisesti. Palkkien alla on myös nähtävissä jokaisen morfosyntaktisen kontekstin esiintymismäärät frekvensseinä.

KUVIO 9. Aineistoni NUT-partisiippien nominatiivimuotojen yhteenveto.

Kuviossa 9 näkyy selvästi se, että aineistoni nominatiivimuotoiset tapaukset ovat enimmäkseen osana jonkinlaista liittomuotoa. Liittomuotojen yleisyys tukee myös pro gradu -työni hypoteesia, jonka perustin aiempaan kandidaatintutkielmaani (Sirviö 2018). Erityisesti perfektti on hallitseva morfosyntaktinen konteksti niin konsonanttivartaloisille NUT-partisiipin nominatiiveille kuin vokaalivartaloisillekin NUT-partisiipin nominatiiveille (74,5 % kaikista nominatiivimuotojen morfosyntaktisista konteksteista). Perfektimuotojen yleisyys ei sinällään yllättänyt minua, sillä jo kandidaatintutkielmassani (Sirviö 2018) vokaalivartaloistuneiden *surra*-verbin NUT-partisiippien yleisin morfosyntaktinen konteksti oli perfektti. Perfektimuotojen lisäksi aineistoni nominatiivimuotoiset NUT-partisiipit keskittyvät esiintymään osana kielteistä imperfektiä (18,6 %) sekä pluskvamperfektiä (3,8 %). Yleisenä havaintona kuviossa 9 voidaan tehdä se, että konsonantti- ja vokaalivartaloisia *surra*-verbin NUT-partisiipin yksikkö- ja monikkumuotoja käytetään jotakuinkin samankaltaisissa morfosyntaktisissa tehtävissä. Tämä puolestaan viittaa siihen, että aineistoni perusteella NUT-partisiipeissa tapahtuva vokaalivartaloistuminen on ennemminkin morfologista kuin semanttista. Vokaalivartaloistuneet muodot esiintyvät siis samanlaisissa morfologisissa rakenteissa kuin konsonanttivartaloisetkin muodot, eikä vokaalivartaloisissa muodoissa tapahdu minkäänlaista merkityksen erikoistumista.

Yhtenä erona konsonantti- ja vokaalivartaloisten NUT-partisiipin yksikön nominatiivimuotojen morfosyntaktisissa konteksteissa on kuitenkin se, ettei vokaalivartaloistuneiden muotojen esiintymistä yksikään ole adjektiivistunut tai esiinny osana toisteista rakennetta (esimerkiksi *suruja *surenut*). Toisaalta konsonanttivartaloisissa esiintymissä adjektiivistuneet muodot eivät ole kovin yleisiä (vain noin 0,2 %), joten aiempien yhteneväisyyksien perusteella on loogista, ettei niitä esiinny vokaalivartaloisissakaan muodoissa. Konsonantti- ja vokaalivartaloisten NUT-partisiipin monikon nominatiivimuotojen erona on puolestaan se, etteivät vokaalivartaloistuneet muodot esiinny osana pluskvamperfektiä, adjektiivistuneina tai apuverbittöminä. Kyseisten morfosyntaktisten kontekstien puuttuminen kokonaan voi johtua pelkästään siitä, että vokaalivartaloistuneita *surra*-verbin monikon NUT-partisiippeja on aineistossani vain 19 esiintymää. Suppeassa aineistossa morfosyntaktisten kontekstien vaihtelua on vähemmän kuin laajemmassa aineistossa. Vaikka tiettyjä eroavaisuuksia konsonantti- ja vokaalivartaloisten aineistojen morfosyntaktisissa konteksteissa on, voin kuitenkin tehdä aineistoni pohjalta päätelmän siitä, että sekä konsonanttivartaloisia *surra*-verbin NUT-partisiippeja että niiden vokaalivartaloistuneita

vastineita käytetään samankaltaisissa morfosyntaktisissa tehtävissä. Näitä morfosyntaktisia tehtäviä ovat liittomuodot ja erityisesti perfektit.

Yleinen huomio kaikista aineistoni liittomuodoista on se, että ne toimivat useimmiten deklaratiivilauseissa. Väitelauseiden yleisyys on odotuksenmukaista, sillä kyseinen lausetyyppi on hyvin monipuolinen. Sillä ei ole pelkästään yhtä prototyyppistä tehtävää, vaan se voi ilmaista monia eri puhefunktioita. Lisäksi deklaratiivilauseella on kielipollisesti kaikki finiittiverbien persoona-, tempus- ja modusvaihtoehdot. (VISK 2008 § 887.) Konsonanttivartaloisista NUT-partisiipin yksikön liittomuodoista jopa 95,3 % toimii deklaratiivilauseen predikaattina. Vokaalivartaloistuneiden NUT-partisiipin sisältävissä liittomuodoissa samainen prosenttiosuus on 94,2 %. Näistä luvuista on jo nähtävissä se, että vain todella pieni murto-osa liittomuodoista on interrogatiivisissa haku- tai vaihtoehtokysymyksissä predikaattina. Monikkomuotoisten tapausten analyysissä huomioni kiinnitti kuitenkin se, että konsonanttivartaloisen monikon toisen persoonan perfektin indikatiivi (*olette surreet*) esiintyi yleisemmin hakukysymyksessä (6 esiintymää) kuin deklaratiivisessa lauseessa (3 esiintymää). Tämä on koko aineistoni kannalta poikkeavaa, sillä yleisesti ottaen deklaratiivinen lause on ollut hallitseva niin perfektimuodoille kuin muillekin aineistoni liittomuodoille.

Moduksiltaan liittomuotojen apuverbit ovat joko indikatiiveja tai konditionaaleja niin konsonantti- kuin vokaalivartaloistenkin NUT-partisiippien aineistossa. Esimerkiksi konsonanttivartaloisen NUT-partisiipin monikon nominatiivin esiintyessä osana liittomuotoa taipuu 90,5 % apuverbeistä indikatiivissa. Yksikön NUT-partisiippien nominatiivimuodoista samainen osuus on 93,2 %. Täytyy ottaa kuitenkin huomioon se, että näihin lukuihin on sisällytetty myös kielteiset imperfektimuodot sekä pluskvamperfektimuodot, jotka voivat taipua pelkästään indikatiivissa. Aineistoni perfektimuodoissa indikatiivit ovat myös hallitsevia, vaikka käytännössä perfektit voisivat taipua jokaisessa suomen modusmuodossa (indikatiivi, konditionaali, potentiaali ja imperatiivi). Indikatiivien ja konditionaalien lisäksi konsonanttivartaloisten esiintymien liittomuodoissa on pari potentiaalimuotoa. Konsonanttivartaloisen *surra*-verbin NUT-partisiipin ollessa osana perfektiiä 2 esiintymää taipuu myös potentiaalissa, mutta vokaalivartaloistuneissa tapauksissa ei esiinny yhtään potentiaalimuotoa. Potentiaalimuotojen melkein olematon edustuminen aineistossani on odotuksenmukaista, sillä potentiaali itsessään on melko harvoin käytetty modus (esim. VISK 2008 § 1597). Lisäksi Pöyhtärin (2018) kandidaatintutkielma osoitti

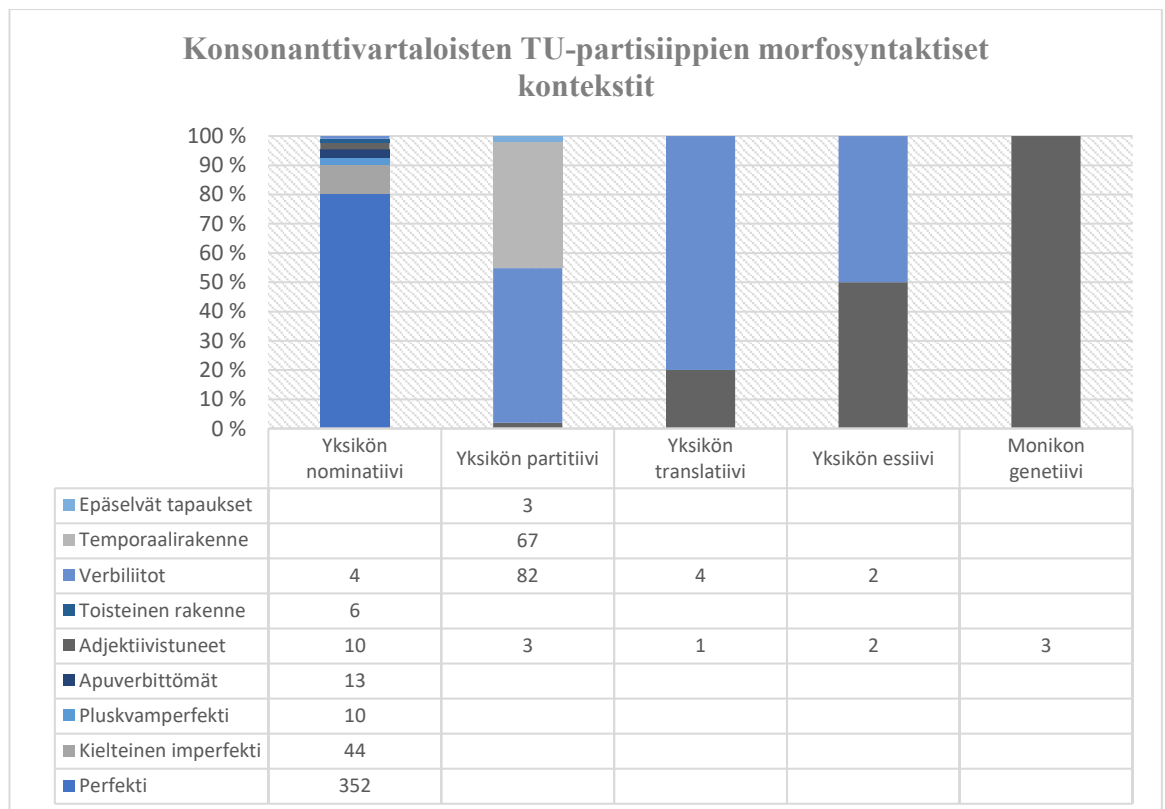
sen, ettei vokaalivartaloistuneesta *surra*-verbistä löydy potentiaalimuotoja ainakaan tarkastelemastamme verkkokorpuksesta. Pöyhtäri pohti muun muassa sitä, voisiko sanan polyseemisyys vaikuttaa vokaalivartaloistumiseen. (Pöyhtäri 2018: 15, 29.)

Liittomuodoista erityisesti perfektit edustuivat aineistossani, joten on syytä tarkastella niitä vielä hieman lähemmin. Tarkemman morfologisen analyysin perusteella tein havainnon siitä, että pro gradu -työni yksikön perfektimuodoissa esiintyvät apuverbit taipuvat yleisemmin ensimmäisen persoonan indikatiivissa: *surru(t)*-muodon esiintyessä osana perfektia yhteensä 64,8 % apuverbeistä taipuu yksikön ensimmäisen persoonan indikatiivissa, ja **surenu(t)*-muodolla samainen prosenttiosuus on 66,7 %. Koska tarkasteleman esiintymät ovat verkkokeskusteluaineistosta, on odotuksenmukaista, että erityisesti yksikön ensimmäisen persoonan indikatiivit edustuvat eniten. Verkkokeskusteluissa yleisesti ottaen kommentoijat osallistuvat keskusteluihin kertoen omia kokemuksiaan ja mielipiteitään. Tämän lisäksi koen, että tarkasteleman *surra*-verbi liittyy pitkälti aihealueisiin, jotka ovat monelle ihmiselle henkilökohtaisia. Aineistoni koostuukin henkilökohtaisista ja jopa hieman arkaluontoisista kommenteista, joissa käydään läpi esimerkiksi läheisen menettämistä ja abortteja. En ole kuitenkaan ottanut *surra*-verbin semanttista puolta sen enempää huomioon työssäni, sillä se ei ole tutkimusongelmani tai -kysymysten kannalta oleellinen asia. Monikkomuotoisissa perfekteissä morfologinen konteksti ei ole niin yhteneväinen kuin yksikkömuotoisissa perfekteissä. *surreet*-muodon esiintyessä osana perfektia yleisin morfologinen konteksti on monikon kolmannen persoonan indikatiivi (51 %), mutta **sureneet*-muodon sisältävissä 7 perfektimuodossa morfologiset kontekstit ovat jakautuneet niin tasaisesti, että jokaista aineiston morfologista kontekstia edustaa 1 tai 2 perfektimuotoista esiintymää.

Sekä yksikön että monikon *surra*-verbin NUT-partisiippien nominatiivimuodoissa yhtenä merkittävänä morfologisena erona konsonanttivartaloisten ja vokaalivartaloisten muotojen välillä on se, ettei vokaalivartaloistuneissa muodoissa esiinny samanlaista inkongruenssia kuin konsonanttivartaloisissa tapauksissa. Konsonanttivartaloisissa tapauksissa inkongruenssi näkyy liittomuodon toisessa jäsenessä (apu- tai pääverbissä), kun taas vokaalivartaloistuneissa tapauksissa inkongruenssi näkyy koko liittomuodossa. Tarkalleen ottaen yksikkömuotoisissa *surra*-verbin NUT-partisiipeissa kongruoimattomat tapaukset sisältävät monikkomuotoisen apuverbin (esimerkiksi *olemme*) ja yksikkömuotoisen pääverbin (*surrut*). Konsonanttivartaloisissa monikon NUT-partisiipeissa puolestaan

apuverbi on yksikkömuotoinen (*on*), mutta pääverbi on monikkomuotoinen (*surreet*). Vokaalivartaloistuneissa esiintymissä kongruoimattomana toimii koko liittomuoto, mikä tarkoittaa sitä, että lauseen subjekti on monikkomuotoinen mutta predikaatti yksikkömuotoinen. Aineistoni valossa näyttääkin siltä, että vokaalivartaloistuneet muodot noudattavat kongruenssia ja mukailevat enemmän yleiskielen kuin puhekielen muotoja. Toisaalta on kuitenkin huomioitava norminmukaisten NUT-partisiippien määrä aineistossani; suuressa aineistossa erilaisia muotoja esiintyy vääjäämättä enemmän kuin pienessä aineistossa.

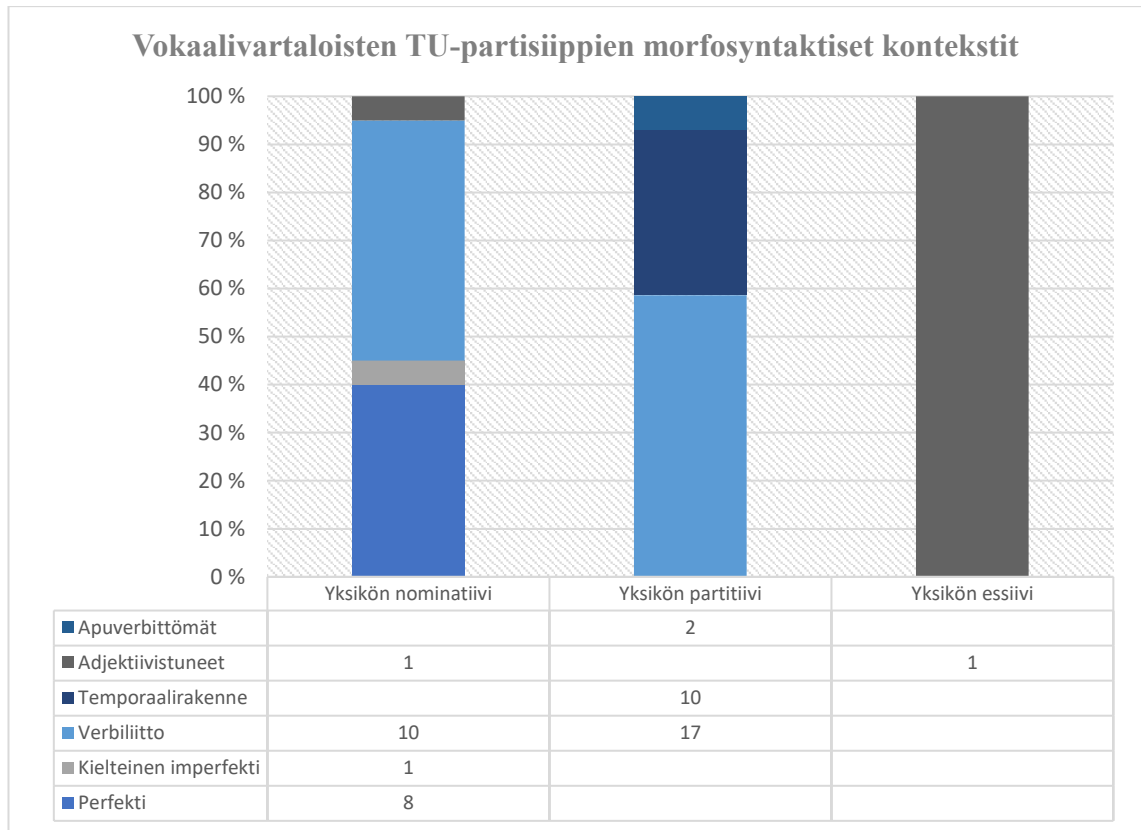
NUT-partisiippien yhteenvedon jälkeen siirryn tarkastelemaan havaintoja aineistoni konsonantti- ja vokaalivartaloisista TU-partisiipeista. Olen jakanut TU-partisiippien morfosyntaktisista konteksteista kertovat taulukot kahteen eri kuvioon. Kuviossa 10 on yhteenvedo aineistoni konsonanttivartaloisista TU-partisiipeista, ja kuviossa 11 esittelen puolestaan vokaalivartaloistuneiden TU-partisiippien morfosyntaktiset kontekstit. Värilliset palkit osoittavat prosenttimäärällisesti sen, miten paljon kussakin sijamuodossa on tiettyä morfosyntaktista kontekstia. Lisäksi palkkien alla on nähtävissä kyseisten kontekstien frekvenssit.

KUVIO 10. Aineistoni konsonanttivartaloisten TU-partisiippien yhteenvedo.

Kuten kuviosta 10 voidaan huomata, myös TU-partisiipin nominatiivimuodon yleisin morfosyntaktinen konteksti on perfekti (46,7 %). Partitiivimuotoiset TU-partisiipit puolestaan esiintyvät yleisimmin verbiliitoissa (52,9 %) tai temporaalirakenteessa (43,2 %). Konsonanttivartaloisten TU-partisiippien morfosyntaktisissa konteksteissa mielenkiintoista on muun muassa se, ettei kielteisiä pluskvamperfektimuotoja esiinny aineistossa ollenkaan. Vaikka pluskvamperfekti on ollut aineistoni liittomuodoista harvinaisemmin käytetty, odotin, että TU-partisiipeissa sitä olisi esiintynyt enemmän. Tähän syynä on se, että TU-partisiippien aineistossa esiintyi kaksoispassiivia, jota havaitaan yleisimmin kielteisessä indikatiivin pluskvamperfektissä (*ei oltu surtu*) (VISK 2008 § 1292).

Morfologisen analyysini perusteella TU-partisiippien seurana esiintyvissä apuverbeissä indikatiivi on yleisin modus aivan kuten aineistoni NUT-partisiipeissakin. Esimerkiksi myönteisten perfektimuotojen apuverbeistä jopa 84,6 % taipuu indikatiivissa, ja kielteisissä perfekteissä samainen prosenttiosuus on 65,5 %. Tämä tarkoittaa sitä, että reilusti yli puolet yleisimmän morfosyntaktisen kontekstin apuverbeistä taipuu indikatiivissa. TU-partisiippien morfologisesta analyysistä täytyy mainita myös se, että passiivimuotojen rinnalla esiintyy aineistossani myös aktiivisia kaksoispassiiveja (esimerkiksi *me ollaan surtu*). Kyseiset muodot ovat hyvin tyypillisiä puhekielelle, joten sinänsä oli odotuksenmukaista, että niitä on myös aineistossani.

KUVIO 11. Aineistoni vokaalivartaloistuneiden TU-partisiippien yhteenveto.

Yleisimpiä morfosyntaktisia konteksteja vokaalivartaloistuneille TU-partisiipin nominatiivi- ja partitiivimuodoille ovat perfekti (16,3 %), verbiliitto (55,1 %) ja temporaalirakenne (20,4) aivan kuten niiden konsonanttivartaloisilla vastineillakin. Vokaalivartaloistuneilla TU-partisiipeilla on kuitenkin paljon vähemmän morfosyntaktista variaatiota verrattuna konsonanttivartaloisiin TU-partisiippeihin, mikä viestii siitä, että vokaalivartaloiset muodot keskittyvät vain yleisimpiin morfosyntaktisiin konteksteihin. Vokaalivartaloistuneet muodot eivät esiinny kertaakaan esimerkiksi osana pluskvamperfektiä, ja vain 1 esiintymä on osana kielteistä imperfektiä. Kielteisten imperfektien vähäinen edustuminen vokaalivartaloistuneiden TU-partisiippien aineistossa on sinällään kummallista, sillä kielteiset imperfektit ovat kuitenkin konsonanttivartaloisten TU-partisiippien kolmanneksi yleisin morfosyntaktinen konteksti. Tästä huolimatta voin todeta, että konsonantti- ja vokaalivartaloiset *surra*-verbin TU-partisiipit keskittyvät samankaltaisiin konteksteihin. Konsonantti- ja vokaalivartaloisten TU-partisiippien yhtenevät morfosyntaktiset kontekstit tukevat myös aiemmin mainitsemaani päätelmää siitä, että vokaalivartaloistumista tapahtuu niissä muodoissa, joita norminmukaisestikin kielenkäyttäjät tuottavat eniten.

Yhtenä erona vokaalivartaloistuneiden ja konsonanttivartaloisten TU-partisiippien morfosyntaktisista konteksteista huomasi sen, että ne esiintyvät määrällisesti eri tavoin verbiliitoissa. Vokaalivartaloistunut verbiliitto esiintyy useimmiten *saada* + TUA-infiniitti -rakenteessa (70,6 %), kun taas konsonanttivartaloiset tapaukset keskittyvät enemmän *tulla* + TUA-infiniitti -rakenteisiin (61 %).

Morfosyntaktisten kontekstien lisäksi vokaalivartaloistuneiden TU-partisiippien kontekstien morfologia mukailee konsonanttivartaloisia TU-partisiippeja. Kuten olen aiemmin todennut, indikatiivi on ollut aineistoni kaikissa liittomuodoissa hallitsevin modus. Vokaalivartaloistuneiden TU-partisiippien perfekteissä indikatiivi on myös ainoa modus, jota esiintyy. Vaikka passiivisten TU-partisiippien aineistossa on myös aktiivisesti käytettyviä liittomuototapauksia, eivät ne kuitenkaan edustu aineistossa kovinkaan usein.

5. PÄÄTÄNTÖ

Tutkin pro gradu -työssäni *surra*-verbin NUT- ja TU-partisiipeissa havaittua morfologista muutosta, jossa konsonanttivartalon tilalla yleistyy vokaalivartalo (esimerkiksi *surrut* > *surenut). Keräsin aineistoni Suomi24-keskustelupalstan korpuksista hakusanoilla *surru*, *surree*, *surrei*, *surtu*, *surenu*, *surennu*, *surenne*, *surene*, *surettu*, *suretu*. Vaikka kaikki hakusanat eivät tuottaneet osumia, sain itselleni kuitenkin todella laajan (3 460 esiintymää) ja monipuolisen aineiston. Keskustelupalstat ovatkin hyviä paikkoja aineiston keruulle kielen morfologisten muutosten tutkimisen kannalta, sillä niissä esiintyy kielenkäyttäjien tuottamia innovatiivisia muotoja. Otin tutkielmaani mukaan sekä norminmukaiset että norminvastaiset muodot, jotta pystyin vertailemaan niitä keskenään. Norminmukaisten ja -vastaisten esiintymien vertailu antoi minulle tietoa siitä, esiintyvätkö muodot samankaltaisissa konteksteissa vai ovatko vokaalivartaloistuneet muodot jollain tavalla poikkeavia.

Halusin tutkimukseni avulla selvittää sen, millaisissa morfosyntaktisissa ja morfologisissa konteksteissa norminmukaisia ja norminvastaisia *surra*-verbin NUT- ja TU-partisiippeja esiintyy. Tarkastelin aineistostani erityisesti sitä, keskittyvätkö muodot joihinkin tiettyihin konteksteihin, ja mitä aineistoni ylipäättään kertoo vokaalivartaloistumisen nykytilasta. Aineistostani esille nousivat erityisesti yksikkömuotoiset NUT- ja TU-partisiipit. Analyysini osoitti myös sen, että *surra*-verbin konsonantti- ja vokaalivartaloiset NUT-partisiipit ovat yleensä nominatiivimuotoisia, ja esiintyvät osana liittomuotoa. Liittomuotoja, joissa aineistoni esiintymät toimivat, ovat perfekti, pluskvamperfekti sekä kielteinen imperfekti. Näistä erityisesti myönteiset perfektimuodot nousivat aineistostani esille. Aineistoni konsonantti- ja vokaalivartaloiset TU-partisiipit puolestaan jakautuivat melko tasaisesti sekä nominatiivi- että partitiivimuotoisiin tapauksiin. Yleisimmin ne olivat morfosyntaktisilta konteksteiltaan temporaalirakenteessa tai osana jonkinlaista verbi-liittoa. Tärkeimpänä huomiona aineistostani tein sen, että norminmukaiset ja -vastaiset muodot keskittyvät samankaltaisiin morfologisiin ja morfosyntaktisiin konteksteihin. Analyysini etenikin tietyn kaavan mukaisesti: havainnot, joita tein norminmukaisten esiintymien aineistosta, toistuivat useimmiten myös norminvastaisten muotojen analyysissä.

Aineistoni valossa näyttää sitä, että vokaalivartaloistumista tapahtuu niissä muotoryhmissä, joita kielenkäyttäjät tuottavat enimmäkseen. Lisäksi voin todeta, että

vokaalivartalot eivät yleisty kaikissa lekseemin morfosyntaktisissa konteksteissa yhtä aikaa, vaan tietyt kontekstit ovat alttiimpia muutokselle. Saman havainnon teki myös Ylitähti (2020) kandidaatintutkielmassaan. Aineistoni tapauksessa *surra*-verbin NUT-partisiippin nominatiivimuodon sisältävät perfektit ovat vokaalivartaloistumisen eturintamassa. Lisäksi voin aineistoni perusteella todeta, että vokaalivartaloistumista tapahtuu myös niissä muodoissa, jotka ovat käyttöfrekvenssiltaan pieniä (kuten translatiivi ja essiivi) ja näin ollen sijaitsevat keskus–reuna-alueen hypoteesin mukaisesti muutosalttiilla reuna-alueella (ks. Paunonen 2003: 216).

Aineistoni antaa tiettyjä viitteitä siitä, millä tavalla vokaalivartaloistuminen tällä hetkellä etenee suomen kielessä. On kuitenkin huomioitava se, että tarkastelin pelkästään yhden verbin norminmukaisia ja -vastaisia NUT- ja TU-partisiippimuotoja ja keräsin aineistoni pelkästään Suomi24-verkkokeskustelupalstalta. Jotta ilmiötä voitaisiin ymmärtää vielä paremmin, täytyy tutkimuksia tehdä lisää eri lekseemeistä ja muotoryhmistä. Uskon, että aineistoni on tarpeeksi laaja antamaan luotettavan kuvan *surra*-verbin NUT- ja TU-partisiippien vokaalivartaloistumisesta, mutta aihetta voisi tarkastella syvällisemmin esimerkiksi yhdistämällä korpusaineiston tarkastelun ja jonkinlaisen kyselytutkimuksen (ks. esim. Västi & Palviainen, tekeillä; Liukkonen 2018). Tämän lisäksi syvällisemmän otteen aiheestani voisi saada tarkastelemalla erilaisia murrettutkimuksia NUT- ja TU-partisiippeista. Pro gradu -työssäni en juurikaan ottanut kantaa erilaisiin murrevariaatioihin, sillä jo nykyisellään työstäni tuli laaja.

Pro gradu -tutkielmani haasteet liittyivät enimmäkseen aineistoni puhekielisyyteen ja laajuuteen. Koska keräsin aineistoni verkkokeskustelupalstalta, ei analyysin tekeminen aina ollut täysin mutkatonta. Aineistossa esiintyi paljon kirjoitusvirheitä ja epäkieliopillisia muotoja, joita jouduin välillä tulkitsemaan todella raadollisestikin. Pyrin analyysissäni kuitenkin yksiselitteisyyteen, vaikka joidenkin muotojen kohdalla yksiselitteinen luokittelu ei ollut mahdollista. Tästä syystä otin luokitteluun mukaan myös apuverbittömien tapausten luokan ja toisteisen rakenteen kategorian. Näiden lisäksi jouduin luokittelemaan 3 TU-partisiippimuotoa epäselviin tapauksiin, sillä niiden rakenteiden perusteella pystyin ainoastaan arvelemaan, millaista muotoa kirjoittaja on yrittänyt tavoitella. Vaikka olen luokittelussani ollut mahdollisimman yksiselitteinen ja perustellut valintojani kattavasti, joku toinen voisi luokitella aineistoani eri tavalla (etenkin yllä mainitsemiani apuverbittömiä, toisteisia ja epäselviä rakenteita).

Tutkielmani täyttää aukon tutkimuskentässä, sillä aiemmissa vokaalivartaloistumisen tutkimuksissa norminvastaisia muotoja ei ole verrattu norminmukaisiin muotoihin. Ylipäänsä vokaalivartaloistumista on tutkittu vain vähän, joten jokainen uusi tutkimus aiheen parissa auttaa ymmärtämään enemmän muutoksen vaihteita ja nykytilannetta. Tutkimusta vokaalivartaloistumisen parissa voisi jatkaa esimerkiksi tarkastelemalla muita kaksitavuisia *e*-vartalosisia sanoja pro gradu -työni tutkimusasetelmalla eli vertailemalla norminmukaisen ja -vastaisten muotojen konteksteja keskenään. Kuten jo luvussa 3 totesin, *purra*-verbin NUT-partisiippimuotoja löytyi Suomi24-korpuksesta niin paljon, että aineistosta olisi tullut pro gradu -työlle liian laaja. *purra*-verbin vokaalivartaloistumista voisi kuitenkin tarkastella jonkin laajemman tutkimuksen avulla. Lisäksi esimerkiksi A-infinitiivien vokaalivartaloistuneita muotoja (ks. Korjan 2019 tutkimus aiheen parissa) voisi vertailla korpusaineiston avulla konsonanttivartaloisiin muotoihin.

LÄHTEET

- CRYSTAL, DAVID 2001: *Language and the Internet*. Cambridge: Cambridge University Press.
- FERTIG, DAVID 2013: *Analogy and morphological change*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- FORSBERG, HANNELE 1998: *Suomen murteiden potentiaali. Muoto ja merkitys*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 720. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- HAATAINEN, PETRA 2018: *NUT-partisiipin variaatio Pielaveden murteessa*. Kandidaattitutkielma. Oulun yliopiston suomen kielen oppiaine.
- HAKULINEN, LAURI 1979: Suomen kielen rakenne ja kehitys. 4., korjattu ja lisätty painos. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- HELIÖ, SEIJA 1989: *Liekkö ollu, ollu(x) vai ollunna? Aktiivin II partisiipin edustuksesta Siilinjärven murteessa*. Pro gradu -tutkielma. Joensuun yliopiston suomen kielen laitos.
- HERLIN, ILONA – LEINO, PENTTI – VISAPÄÄ, LAURA 2005: Kas siinä pulma. – Ilona Herlin & Laura Visapää (toim.), *Suomen infiniittisten rakenteiden dynamiikkaa* s. 9–38. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1021. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- HÄKKINEN, KAISA 1994: *Kielitieteen perusteet*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- HYNÖNEN, EMMI 2013: Essiivisijaisten tilanilmausten leksikaalistumisjatkumo. *Virittäjä* 117 s. 551–579.
- KERÄNEN, INKA 2019: *Johtimen produktiivisuuden vaikutus suomen kielen vokaalivartalomuotojen hyväksyttävyyteen*. Kandidaattitutkielma. Oulun yliopiston suomen kielen oppiaine.
- KOIVISTO, HELINÄ 1987: *Partisiippien adjektiivistuminen suomen kielessä*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 474. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- KOIVISTO, VESA 2013: *Suomen sanojen rakenne*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

- KORJA, EMMA-KATARIINA 2019: *Vokaalivartaloiden yleistyminen verbien nähdä, tehdä, tulla, mennä, purra ja surra A-infinitiiveissä*. Kandidaatintutkielma. Oulun yliopiston suomen kielen oppiaine.
- KS = *Kielitoimiston sanakirja*. 2020. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. URN:NBN:fi:kotus-201433. Verkkojulkaisu HTML. Päivitettävä julkaisu. Päivitetty 24.2.2020.
- KUPARINEN, OLLI 2018: Infinitiivien variaatio ja muutos Helsingissä. – *Virittäjä* 122 s. 29–52.
- KÄRKKÄINEN, SALLI 2018: Mitä tarkoittaa panetaan? Panna-verbin vokaalivartaloistuminen. Kandidaatintutkielma. Oulu yliopiston suomen kielen oppiaine.
- LAAKSONEN, SALLA-MAARIA – MATIKAINEN, JANNE – TIKKA, MINTTU 2013: Tutkimusotteita verkosta. Salla-Maaria Laaksonen, Janne Matikainen & Minttu Tikka (toim.), *Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät* s. 9–33. Tampere: Vastapaino.
- LAALO, KLAUS 2011: *Lapsen varhaiskielioppi ja miniparadigmat*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1309. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- LINDGREN, ANNA-RIITTA 1974: *Konsonanttivartaloiset verbimuodot Raisin murteessa*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- LIUKKONEN, SONJA 2018: Avotulea ei saa sytyttää metsäpalovaaran aikana. *Yläkouluikäisten suhtautuminen suomen kielen vokaalivartaloistumiseen*. Kandidaatintutkielma. Oulun yliopiston suomen kielen oppiaine.
- MIELIKÄINEN, AILA 1978: *Aktiivin II partisiippi Etelä-Savon murteissa*. *Virittäjä* 82 101–121.
- PAUNONEN, HEIKKI 2003: Suomen kielen morfologisista muutosmekanismeista. – Lea Laitinen, Hanna Lappalainen, Päivi Markkola & Johanna Vaattovaara (toim.), *Muotojen mieli. Kirjoituksia morfologiasta ja variaatiosta*. s. 187–248. Kieli 15. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- PÖYHTÄRI, ESSI 2019: Mutta tähänkin asiaan tulenee kohta muutosta. *Potentiaalin vokaalivartaloistuminen*. Kandidaatintutkielma. Oulun yliopiston suomen kielen oppiaine.
- SAUKKONEN, PAULI – HAIPUS, MARJATTA – NIEMIKORPI, ANTERO – SULKALA, HELENA 1979: *Suomen kielen taajuussanasto*. Porvoo: WSOY.

- SIRVIÖ, MARIA 2018: *Konsonanttivartalosta vokaalivartaloon verbien purra, surra, tulla ja mennä NUT- ja TU-partisiipeissa*. Kandidaatintutkielma. Oulun yliopiston suomen kielen oppiaine.
- VISK = HAKULINEN, AULI – VILKUNA, MARIA – KORHONEN, RIITTA – KOIVISTO, VESA – HEINONEN, TARJA RIITTA – ALHO, IRJA 2008: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. <http://scripta.kotus.fi/visk/etusivu.php> (6.11.2019).
- VÄSTI, KATJA – PALVIAINEN, SANTERI tekeillä: Kokeellisia näkökulmia innovatiivisiin vokaalivartaloihin. Artikkelin käsikirjoitus.
- VÄSTI, KATJA – PALVIAINEN, SANTERI 2019: Vokaalivartaloiden yleistymisen verbin-taivutuksessa. Esitelmä. XLVI Kielitieteen päivät 16.5.2019.
- YLITALO, AUNEMARIA 2020: *Vokaalivartalaiset *lapsea ja *mieheä keskustelupalsta-aineistossa*. Kandidaatintutkielma. Oulun yliopiston suomen kielen oppiaine.